

Spis treści

1. Wprowadzenie i metodologia	5
Badanie osób niepełnosprawnych	8
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych	13
2. Podsumowanie	15
3. Problemy osób niepełnosprawnych	21
4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym	41
5. Samorzady gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym	53
6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej	69
7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej	77
8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym	91
9. Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych	103

1. Wprowadzenie i metodologia

Wprowadzenie i metodologia

Niniejsza synteza stanowi prezentację głównych wyników i wniosków z dwóch badań przeprowadzonych w ramach projektu „Gmino, jaka jesteś? Badanie działalności gmin na rzecz osób niepełnosprawnych”.

- ❑ **Badanie osób niepełnosprawnych.** Badanie osób niepełnosprawnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. Wzięły w nim osoby, które posiadają ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, niezdolności do pracy lub grupie inwalidzkiej. Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi.
- ❑ **Badanie przedstawicieli samorządów gminnych.** Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły prawie wszystkie gminy w Polsce. Uzyskaliśmy 2117 wywiadów z reprezentantami samorządów gminnych (wójtami/burmistrzami, ich zastępcami, czy sekretarzami gminy).

Oba badania zrealizowane zostały przez Pentor Research International S.A. na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie działania 1.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) schemat b).

To pierwsze w Polsce, na tak ogromną skalę, przedsięwzięcie badawcze konfrontujące potrzeby osób niepełnosprawnych z realiami, w jakich funkcjonują samorządy gminne. Wyniki obustronnych badań ukazują nie tylko dwa punkty widzenia na kwestie związane z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, ale wskazują przede wszystkim na konieczność zmian w obecnym prawodawstwie. Zebrany materiał jest niezwykle bogaty i stanowi doskonałą podstawę do zainicjowania ogólnopolskiej dyskusji nad organizacją systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz wypracowania rozwiązań satysfakcjonujących wszystkie zaangażowane strony.

W syntezie prezentujemy zestawienie wyników dla województwa pomorskiego, konfrontując je z wynikami na poziomie kraju.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Zrealizowano 5018 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi w każdej z 250 losowo wybranych gmin, które stanowiły około 10% ogółu wszystkich gmin w Polsce. W celu zapewnienia dystrybucji ze względu na region kraju badanie zostało zrealizowane w gminach wszystkich województw (po około 15 gmin z każdego województwa) oraz w co najmniej 5 powiatach z danego województwa (czyli po około 3 gminy z każdego powiatu). Przy losowym wyborze 250 gmin, które wzięły udział w badaniu, kierowano się kryterium związanym z typem gminy.

- Gminy miejskie
- Gminy miejsko-wiejskie
- Gminy wiejskie

Dla potrzeb badania została wylosowana celowa próba badawcza, która prezentowała populację osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej (18-65 lat). Ustalono następujące kryteria doboru próby osób niepełnosprawnych w wylosowanych wcześniej gminach:

PODSTAWOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Stopień niepełnosprawności	☐ Znaczny ☐ Umiarkowany ☐ Lekki (Definicja zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych)
Status osoby niepełnosprawnej na rynku pracy	☐ Osoby niepełnosprawne pracujące ☐ Osoby niepełnosprawne bezrobotne ☐ Osoby niepełnosprawne bierne zawodowo (Definicja przyjęta za GUS w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań 2002)
Płeć	☐ Kobieta ☐ Mężczyzna

Cechy te odzwierciedlały strukturę osób niepełnosprawnych na poziomie powiatu. Liczebność poszczególnych warstw ustalona została na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego z badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2004 r.”

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Aby uzyskać pełny obraz (zdywersyfikowany na różne grupy) opinii osób niepełnosprawnych zastosowano dodatkowe kryteria doboru próby na poziomie gminy:

DODATKOWE KRYTERIA DOBORU PRÓBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	
Rodzaj schorzenia	☐ Narządu ruchu ☐ Narządu wzroku ☐ Narządu słuchu ☐ Psychiczne/umysłowe Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na rodzaj schorzenia.
Wiek	☐ 18-29 ☐ 30-49 ☐ 50 + Zrealizowano minimum 3 wywiady w gminie z osobami z każdej grupy wyróżnionej ze względu na wiek.

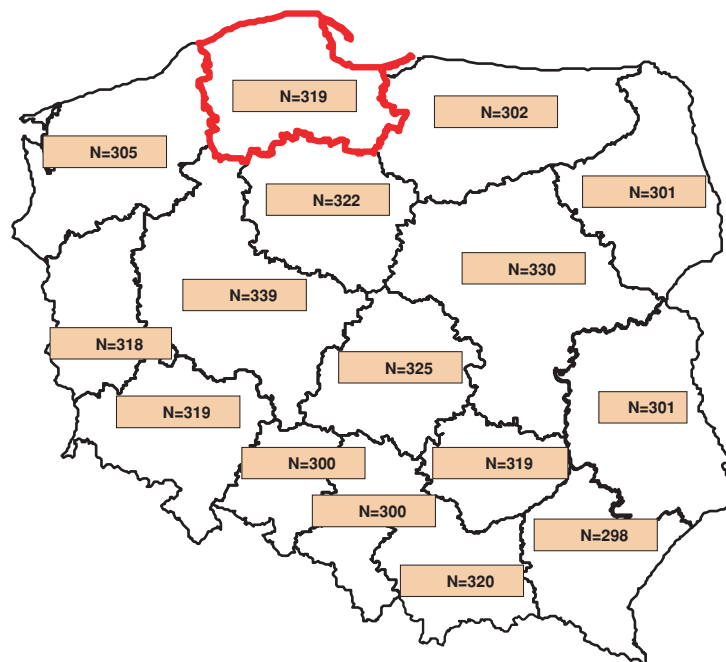
Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

W województwie pomorskim zrealizowano 319 wywiadów z osobami niepełnosprawnymi. Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa pomorskiego (dane nieważone).

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		POMORSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	859	17%	80	25%
Miejsko-wiejska	1383	28%	99	31%
Wiejska	2776	55%	140	44%
STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				
znaczny	883	18%	64	20%
umiarkowany	1817	36%	118	37%
lekki	2318	46%	137	43%
RODZAJ SCHORZENIA				
narządu ruchu	1732	35%	103	32%
umysłowe	917	18%	53	17%
narządu wzroku	904	18%	70	22%
narządu słuchu	812	16%	58	18%
psychiczne	488	10%	32	10%
epilepsja	101	2%	3	1%
inne	64	1%	0	0%
PŁEĆ				
kobieta	2324	46%	145	45%
mężczyzna	2694	54%	174	55%
WIEK				
18-29	1475	29%	104	33%
30-49	1862	37%	125	39%
50+	1681	33%	90	28%
STATUS ZAWODOWY				
Pracujący	1046	21%	63	20%
Bezrobotny	328	7%	24	8%
Bierny zawodowo	3606	72%	227	71%
Nieokreślony	38	2%	5	1%

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

*Liczba zrealizowanych wywiadów z osobami niepełnosprawnymi
ze względu na województwo (dane nieważone)*

Sposób prezentacji wyników

Wyniki prezentowane w niniejszym raporcie poddano procedurze ważenia tak, aby można było wnioskować o całej populacji osób niepełnosprawnych, na poziomie całego kraju.

Zastosowano 4 rodzaje wag, ustalonych na podstawie danych o osobach niepełnosprawnych zaczerpniętych z „Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań z 2002 r.” Najpierw ustalono wagi dla każdego województwa, a następnie na poziomie każdego województwa dla stopnia niepełnosprawności, wieku oraz miejsca zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Ze względu na zastosowaną procedurę ważenia liczebność całej próby uległa zmianie z N=5018 na N=5019. Ponadto zmieniły się rozkłady poszczególnych zmiennych.

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej, a także procedury ważenia dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

Wprowadzenie i metodologia - badanie osób niepełnosprawnych

Poniższa tabela prezentuje rodzaje oraz wartości zastosowanych wag.

WOJEWÓDZTWO	RODZAJE WAG								
	Województwo	stopień niepełnosprawności			WIEK			Miejsce zamieszkania	
		znacznym	umiarkowany	lekki	18-29	30-49	50+	MIASTO	WIEŚ
DOLNOŚLĄSKIE	0,075677764	0,161915	0,349825651	0,488259	0,090791	0,317919	0,59129	0,693376	0,30662436
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,058244244	0,136834	0,363686834	0,499479	0,090791	0,317919	0,59129	0,607217	0,39278295
LUBELSKIE	0,069113548	0,147011	0,372509605	0,480479	0,090791	0,317919	0,59129	0,411161	0,58883933
LUBUSKIE	0,034478996	0,120147	0,356734728	0,523118	0,090791	0,317919	0,59129	0,616489	0,38351108
ŁÓDZKIE	0,064093375	0,166	0,345033385	0,488967	0,090791	0,317919	0,59129	0,629784	0,37021599
MAŁOPOLSKIE	0,104395744	0,13522	0,422786102	0,441993	0,090791	0,317919	0,59129	0,494162	0,5058381
MAZOWIECKIE	0,095624929	0,157481	0,393388748	0,44913	0,090791	0,317919	0,59129	0,626669	0,37333067
OPOLSKIE	0,017278641	0,193196	0,369914632	0,436889	0,090791	0,317919	0,59129	0,536219	0,46378088
PODKARPACKIE	0,057706405	0,115693	0,349067625	0,535239	0,090791	0,317919	0,59129	0,369854	0,63014557
PODLASKIE	0,025091377	0,180597	0,376563606	0,44284	0,090791	0,317919	0,59129	0,533945	0,46605459
POMORSKIE	0,056319613	0,190203	0,35305773	0,456739	0,090791	0,317919	0,59129	0,674487	0,32551347
ŚLĄSKIE	0,163830555	0,150209	0,340775532	0,509016	0,090791	0,317919	0,59129	0,790311	0,20968913
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,031769464	0,153982	0,350987317	0,495031	0,090791	0,317919	0,59129	0,425938	0,57406151
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,039623546	0,165618	0,348943155	0,485438	0,090791	0,317919	0,59129	0,57894	0,42106034
WIELKOPOLSKIE	0,064365175	0,122657	0,362740036	0,514603	0,090791	0,317919	0,59129	0,578009	0,4219912
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,042386624	0,180529	0,36434463	0,455127	0,090791	0,317919	0,59129	0,66662	0,33338045

Procedurze ważenia zostały poddane następujące zmienne.

- Płeć, liczba osób w gospodarstwie domowym – ważone przez wszystkie wagi
- Typ gminy, gminy wiejskie, gminy miejskie/miejsko-wiejskie – ważone przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz wiek
- Województwo – ważone przez stopień niepełnosprawności, wiek, miejsce zamieszkania
- Stopa bezrobocia w gminie – ważone przez stopień niepełnosprawności oraz wiek osób niepełnosprawnych
- Wiek, status zawodowy – ważone przez województwo, stopień niepełnosprawności oraz miejsce zamieszkania
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności – ważone przez województwo, wiek oraz miejsce zamieszkania
- Wiek oraz status zawodowy ze względu na typ gminy – ważone przez województwo i stopień niepełnosprawności
- Stopień i rodzaj niepełnosprawności ze względu na typ gminy – ważone przez województwo i wiek

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli jednostek samorządów gminnych zostało zrealizowane techniką bezpośredniego wywiadu kwestionariuszowego w okresie wrzesień-listopad 2006. W badaniu udział wzięły przedstawiciele 2117 gmin, którzy zajmują się merytorycznie zakresem spraw osób niepełnosprawnych. Najczęściej byli to wójtowie/ burmistrzowie, sekretarze gmin oraz zastępcy wójta/ burmistrza. **W województwie pomorskim zrealizowano wywiady w 96 gminach, na 123 gminy w tym województwie.**

Poniższa tabela przedstawia stan realizacji badania na dzień zamknięcia zbioru.

STAN REALIZACJI BADANIA NA DZIEŃ ZAMKNIĘCIA ZBIORU	
Założona próba	2478 wywiadów (cała populacja)
Próba zrealizowana	2117 wywiadów
Odmowy z podstemplowaną kartą odmowy wzięcia udziału w badaniu	176 gmin
Odmowy bez podstemplowanej karty (urząd odmówił także podstemplowania)	185 gmin

Uzyskany odsetek realizowalności próby – na poziomie 85% jest wynikiem nadzwyczaj dobrym. Rzadko w badaniach możemy poszczycić się taką efektywnością. Obecnie praktyka badawcza traktuje już 75% jako rzetelny i wysoki poziom realizowalności.

Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że badanie obejmowało całą populację, osiągnięta próba pozwala na wnioskowanie o prawidłowościach z maksymalnym błędem statystycznym na poziomie 0,8%. Taka dokładność wnioskowania jest niezwykle rzadko dostępna w badaniach.

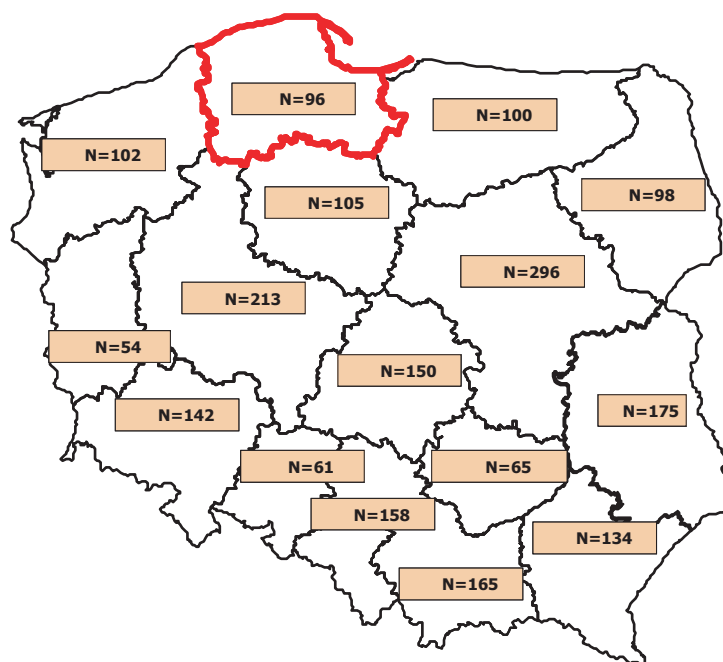
W przypadku, gdyby jakaś gmina wyraziła chęć wzięcia udziału w badaniu, pomimo że realizacja oficjalnie została zakończona, kwestionariusz zostanie zrealizowany i włączony do zbioru.

Wprowadzenie i metodologia - badanie przedstawicieli samorządów gminnych

Poniższa tabela pokazuje rozkład zrealizowanej w badaniu próby na poziomie całego kraju oraz województwa pomorskiego.

CHARAKTERYSTYKA BADANYCH GMIN (DANE NIEWAŻONE)				
	OGÓŁEM		POMORSKIE	
	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY	LICZEBNOŚĆ	PROCENTY
TYP GMINY				
Miejska	414	20%	24	25%
Miejsko-wiejska	465	22%	14	15%
Wiejska	1238	58%	58	60%
SYTUACJA FINANSOWA GMINY				
dobra	1234	58%	59	61%
ani dobra, ani zła	710	34%	27	28%
zła	158	7%	10	10%

Liczba zrealizowanych wywiadów z przedstawicielami jednostek samorządów gminnych ze względu na województwo

Należy zaznaczyć, iż w wyniku działania programu do analizy statystycznej dane prezentowane w tabelach i na wykresach uległy zaokrągleniu. Stąd niekiedy suma wskazań nie wynosi 100%, wahając się od 98% do 102%.

2. Podsumowanie

Podsumowanie

Zrealizowane badanie daje bardzo szczegółowy wgląd w sytuację niepełnosprawnych oraz w działalność samorządów gminnych na rzecz tej grupy. Przyjęta metodologia i wielkości prób umożliwiają analizę danych, zarówno na poziomie całego kraju, jak również na poziomie poszczególnych województw. Wyniki badań pokazują nie tylko ogrom problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne w porównaniu z ogółem Polaków, ale wskazują też na olbrzymie dysproporcje wynikające z miejsca zamieszkania (rozumianego jako region kraju i wielkość miejsca zamieszkania).

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że województwo pomorskie należy do regionów kraju, w których sytuacja osób niepełnosprawnych przedstawia się nieznacznie lepiej. Niepełnosprawni rzadziej skarżą się na jakość swojego życia, a także nieco lepiej, niż mieszkańcy innych województw, oceniają stwarzane im możliwości wsparcia.

Analizując uzyskane wyniki widać wyraźnie, że w przypadku województwa pomorskiego zastosowanie ma większość prawidłowości i wniosków odnotowanych dla całego kraju.

- ❑ Tak więc, wyniki badania pokazują, że osoby niepełnosprawne powszechnie skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Co więcej, badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Wykazują również bardzo umiarkowaną aktywność w gromadzeniu informacji o niepełnosprawnych mieszkańcach. **W województwie pomorskim jedynie 5% urzędów gminnych prowadzi szczegółowe badania w tym zakresie, 8% posiada dokładną wiedzę o liczbie niepełnosprawnych mieszkańców gminy, a tylko 2% zna stopę bezrobocia wśród niepełnosprawnych.**
- ❑ **Samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety nie zawsze zdają sobie z tego sprawę i często mają niepełne wyobrażenie o tym, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych.** Wydaje się, że przede wszystkim marginalizują one znaczenie problemów natury zdrowotnej. Mają również tendencję do niedoszacowywania odsetka niepełnosprawnych borykających się z problemami na rynku pracy. **I tak, w województwie pomorskim w chwili badania, podczas gdy 78% niepełnosprawnych w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, samorządy szacowały skalę tego problemu jedynie na 30,1%.** Z drugiej jednak strony, samorządy dość dobrze orientują się w skali problemów finansowych i mieszkaniowych osób niepełnosprawnych – opinie przedstawicieli obu grup pokrywają się w tej kwestii lub są zbliżone.

Podsumowanie

- ❑ **Główny wysiłek w uzyskaniu pomocy leży po stronie niepełnosprawnego.** Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, a większość czeka, aż osoba potrzebująca pomocy sama się do nich zwróci – w przypadku części osób niepełnosprawnych, zwłaszcza o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności jest to bardzo utrudnione.
- ❑ Niepełnosprawni mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją. **W konsekwencji niepełnosprawni swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im Ośrodkach Pomocy Społecznej**, gdzie najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia. W województwie pomorskim korzystanie z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej deklaruje 46% niepełnosprawnych, 24% korzystało ze wsparcia PFRON, 23% z ZUS, a jedynie 14% z pomocy PCPR-ów.
- ❑ **Działalność instytucji powiatowych, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym w przypadku województwa pomorskiego, inaczej niż w skali całego kraju, oceniana jest stosunkowo pozytywnie.** Choć z pomocy płynącej ze szczebla powiatowego niepełnosprawni, podobnie jak w całym kraju, korzystają rzadko, to jednak jakość pomocy udzielanej przez PCPR-y oceniana jest relatywnie wysoko.
- ❑ **Bardzo ważna wydaje się również rola organizacji pozarządowych w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.** W województwie pomorskim znaczenie tych podmiotów jest nawet nieco większe niż, w skali całego kraju. Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne.
- ❑ **Samorządy gminne są bez wątpienia najważniejszym i najbardziej dostępnym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych.** Wydaje się jednak, że w ocenie swej aktywności na rzecz osób niepełnosprawnych znacznie przeszacowują swój wkład, są dalekie od realizmu. 79% przedstawicieli samorządów gminnych w województwie pomorskim ocenia, że w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym robią dużo lub bardzo dużo, podczas gdy taką opinię potwierdza 37% osób niepełnosprawnych.

Podsumowanie

- ❑ **Wyniki badania pokazują, iż działalność samorządów gminnych na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie pomorskim nie do końca jest współmierna do oczekiwań tej grupy.** Dotyczy to przede wszystkim zadań związanych z rehabilitacją zawodową, a także wymagających większych nakładów i zaangażowania działań związanych z rehabilitacją społeczną. Należy jednak podkreślić, iż w obu tych obszarach województwo pomorskie wypada nieco lepiej w porównaniu do pozostałych regionów kraju.
- ❑ **Pod względem aktywności na polu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych województwo pomorskie plasuje się na poziomie średnim. Samorządy gminne nie posiadają programów walki z bezrobociem wśród osób niepełnosprawnych i stosunkowo rzadko podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej, nie odbiegając pod tym względem od ogółu kraju.** Dla przykładu warto zaznaczyć, iż 22% samorządów podejmuje działania w zakresie edukacji niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, a tylko 2% angażuje się w działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. O niezaprzeczalnym braku zaangażowania gmin w województwie pomorskim w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin.
- ❑ **W województwie pomorskim, podobnie jak w całym kraju, działania w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowane są częściej niż w przypadku rehabilitacji zawodowej, ale ich skala jest nadal mniejsza, niż oczekiwania ze strony osób niepełnosprawnych.**
- ❑ **Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych.** Najbardziej powszechna pomoc finansowa, materialna, czy bytowa, pod względem obsługi petenta i źródła finansowania powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). W konsekwencji, gminy obejmują swoją opieką i pomocą jedynie niewielki odsetek osób niepełnosprawnych – te osoby, które tak czy inaczej kwalifikują się do pomocy społecznej lub socjalnej. Rzadko podejmują natomiast wymagające większych nakładów i zaplecza działania nakierunkowane jedynie na pomoc niepełnosprawnym. Satysfakcji niepełnosprawnych mieszkańców Pomorza nie zwiększa również to, iż gminy rzadko wychodzą z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą.

Podsumowanie

- ❑ Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem i przygotowaniem do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych. **W województwie pomorskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie.**
- ❑ W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych. Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych. Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ❑ Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- ❑ Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.
- ❑ Wyniki badania pokazują znaczne dysproporcje w działalności gmin ze względu na ich typ. **Relatywnie najlepiej w ocenie przedstawicieli obydwu badanych grup radzą sobie z realizacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych gminy miejskie.** Sytuacja w tych gminach jest prawie we wszystkich badanych aspektach bez porównania lepsza. Wydaje się jednak, że aktywniejszą działalność w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym wymusza na gminach miejskich przede wszystkim duża liczba niepełnosprawnych mieszkańców.
- ❑ **Niezależnie jednak od wszystkiego, wyniki badań pokazują, iż samorządy gminne są i będą instytucją bez wątpienia najbliższą osobom niepełnosprawnym.** Wobec braku wiedzy na temat alternatywnych źródeł pomocy, wobec własnej bezradności, choroby czy innych trudności niepełnosprawni skazani są na gminy. Od skuteczności ich działania będzie zatem zależeć jakość życia tej grup społecznej. **Już dziś niepełnosprawni w zdecydowanej większości (w województwie pomorskim 73%) przekonani są o tym, iż samorządy gminne mają ustawowy obowiązek pomocy osobom niepełnosprawnym (i mają na ten cel budżety), co więcej chcą rozszerzenia ich kompetencji w tym zakresie.** 54% badanych w województwie pomorskim uważa, że pomoc osobom niepełnosprawnym w całości lub w części powinna leżeć po stronie gminy. Niestety, przeważająca większość gmin (województwo pomorskie – 88%) nie chce przyjęcia na siebie tego obowiązku.

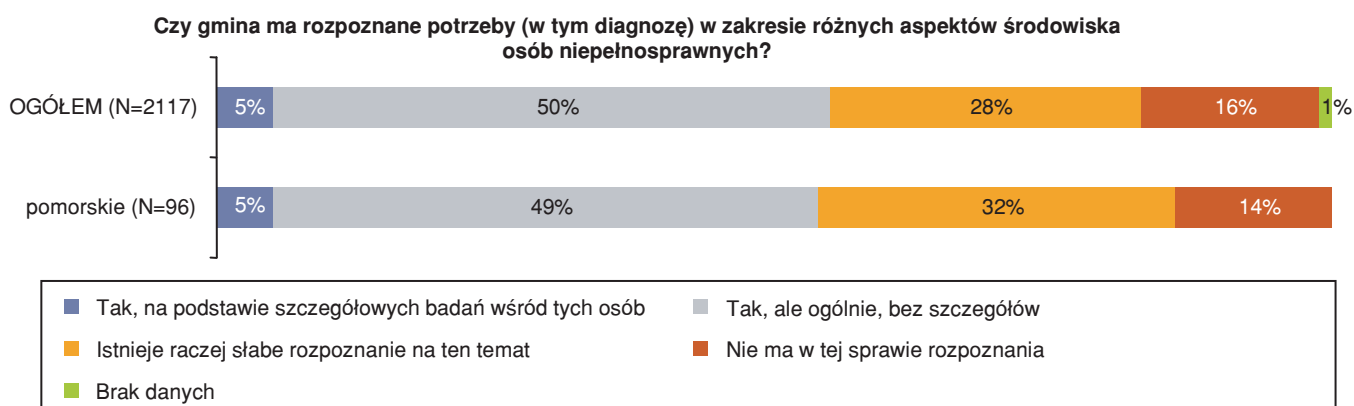
3. Problemy osób niepełnosprawnych

Problemy osób niepełnosprawnych

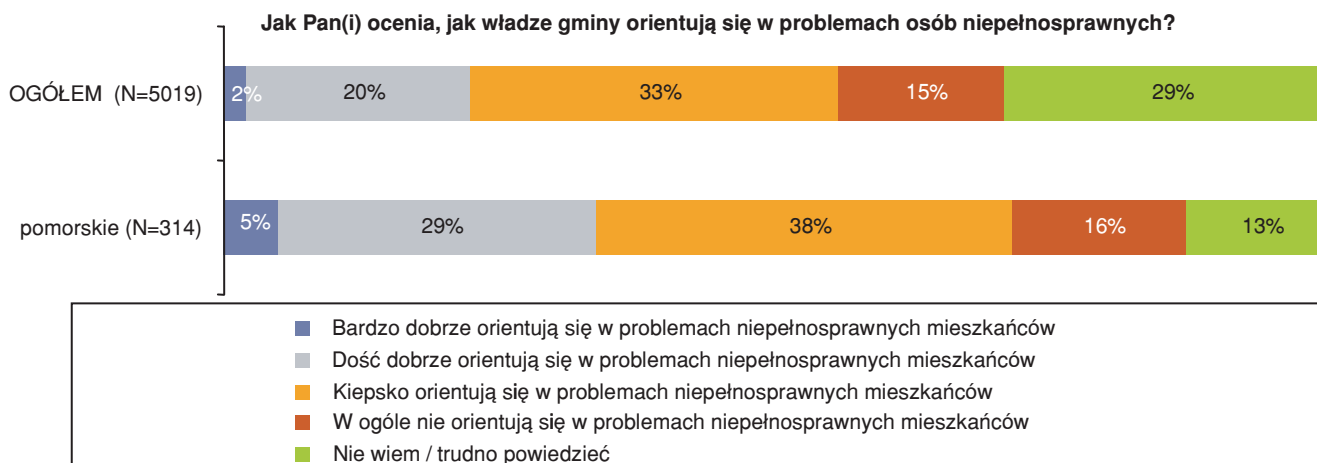
Osoby niepełnosprawne, mieszkańcy województwa pomorskiego, w nieco mniejszym stopniu, niż ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na brak zainteresowania ich sytuacją oraz na brak orientacji samorządów gminnych w ich problemach. Badani przez nas przedstawiciele samorządów gminnych nie odcinają się od tych opinii. Jak pokazują wyniki badań, przyznają oni, iż mają jedynie bardzo ogólne i dość słabe rozpoznanie problemów, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne.

Rozpoznanie potrzeb środowiska osób niepełnosprawnych deklarowane przez gminy z Pomorza jest podobne do zarejestrowanego na poziomie kraju. Prawie połowa pomorskich gmin deklaruje, że ma słabe rozpoznanie lub nie ma go w ogóle. Natomiast jedynie 5% wskazuje, że posiada dokładne rozeznanie na podstawie szczegółowych badań.

W przypadku opinii osób niepełnosprawnych sytuacja w województwie pomorskim nieznacznie odbiega od sytuacji w całym kraju. Niepełnosprawni z tego regionu częściej, niż przeciętnie, twierdzą, że gminy dość dobrze orientują się w ich problemach. Odsetek osób deklarujących, że władze gminy nie są w ogóle zorientowane w tej kwestii, utrzymuje się na poziomie przeciętnym.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Przechodząc na poziom bardziej szczegółowych informacji na temat niepełnosprawnych mieszkańców gminy widzimy, że sytuacja w województwie pomorskim nieznacznie odbiega od sytuacji w całym kraju. Jedynie 8% gmin z województwa pomorskiego (ogółem 10%) dysponuje dokładną wiedzą na temat liczby jej niepełnosprawnych mieszkańców, a 40% samorządów (ogółem 37%) nie posiada nawet szacunkowych danych w tym zakresie. Jeszcze gorzej jest w przypadku bardziej szczegółowych informacji na temat tej grupy. Gminy w większości nie gromadzą nawet szacunkowych danych o rodzaju i stopniu niepełnosprawności, a także miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Co więcej, **zdecydowana większość samorządów nie ma nawet najogólniejszego wyobrażenia o stopie bezrobocia wśród niepełnosprawnych**. Gminy niewiele wiedzą również o problemach, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne i potrafią jedynie szacować krąg niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej, bytowej, w zakresie warunków mieszkaniowych czy znalezienia pracy.

Tabela 1. Stan statystyki gminnej. Rodzaj posiadanej wiedzy.

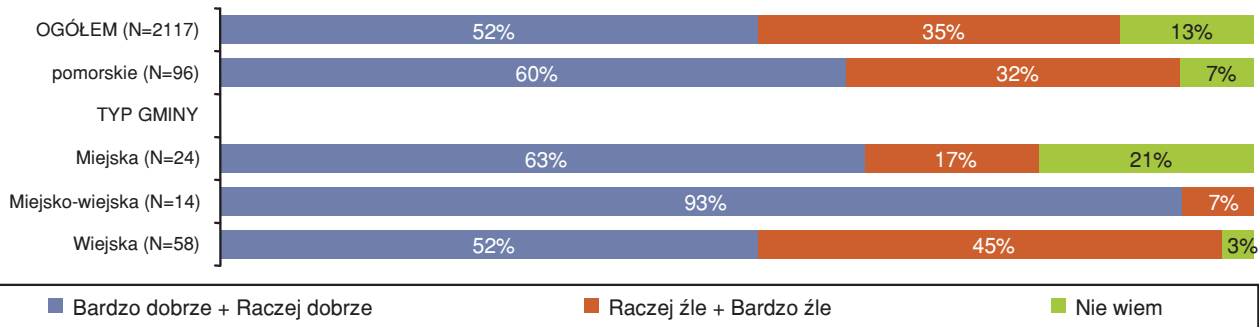
	Rodzaj posiadanych danych		
	Dokładne	Szacunkowe	Brak wiedzy
WIEDZA O LICZBIE NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY			
OGÓLEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	8%	52%	40%
wg wieku			
Pełnoletnich	8%	36%	55%
Dzieci i młodzieży	6%	41%	53%
wg stopnia niepełnosprawności			
O znacznym stopniu niepełnosprawności	3%	20%	77%
O umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	3%	22%	75%
O lekkim stopniu niepełnosprawności	1%	17%	82%
wg rodzaju niepełnosprawności			
Z niepełnosprawnością ruchową	1%	8%	91%
Z niepełnosprawnością wzrokową	0%	9%	91%
Z niepełnosprawnością słuchową	0%	9%	91%
Z niepełnosprawnością umysłową	1%	10%	89%
Z niepełnosprawnością psychiczną	1%	8%	91%
Epileptycy (chorzy na padaczkę)	1%	7%	92%
wg miejsca zamieszkania			
Mieszkających w mieście	4%	13%	83%
Mieszkających na wsi	4%	30%	66%
WIEDZA O STOPIE BEZROBOCIA WŚRÓD NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Stopa rejestrowanego bezrobocia	2%	18%	80%
Stopa całkowitego bezrobocia	1%	16%	83%
WIEDZA O PROBLEMACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH			
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy bytowej i opieki	4%	65%	31%
Niepełnosprawni potrzebujący pomocy finansowej i materialnej	3%	66%	31%
Niepełnosprawni borykający się z problemami mieszkaniowymi	3%	63%	34%
Niepełnosprawni borykający się z problemami na rynku pracy	3%	59%	38%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Problemy osób niepełnosprawnych

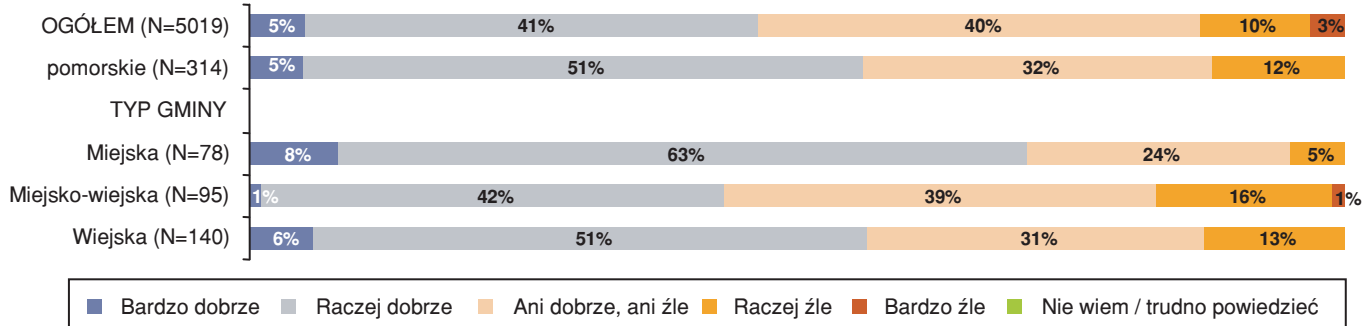
Pomimo bardzo ograniczonej i fragmentarycznej wiedzy, przedstawiciele samorządów gminnych województwa pomorskiego, podobnie jak ogół, raczej optymistycznie oceniają jakość życia osób niepełnosprawnych na terenie ich gminy. Trzeba jednak podkreślić, że w swoich opiniach są bardziej krytyczni, niż same osoby niepełnosprawne. W przypadku osób niepełnosprawnych odsetki oceniających swą sytuację jako złą lub bardzo złą, zarówno wśród mieszkańców województwa pomorskiego, jak również wśród ogółu osób niepełnosprawnych, są niższe, niż podobne szacunki wśród przedstawicieli samorządów gminnych. **Jednocześnie w województwie pomorskim nieco wyższy, niż w całym kraju, jest odsetek gmin, które oceniają, że niepełnosprawnym żyje się dobrze lub bardzo dobrze. Również niepełnosprawni mieszkańcy województwa pomorskiego, oceniają swą sytuację bardziej optymistycznie, niż przeciętnie.**

Jak, ogólnie rzecz biorąc, w Pana(i) opinii żyje się osobom niepełnosprawnym na terenie gminy?

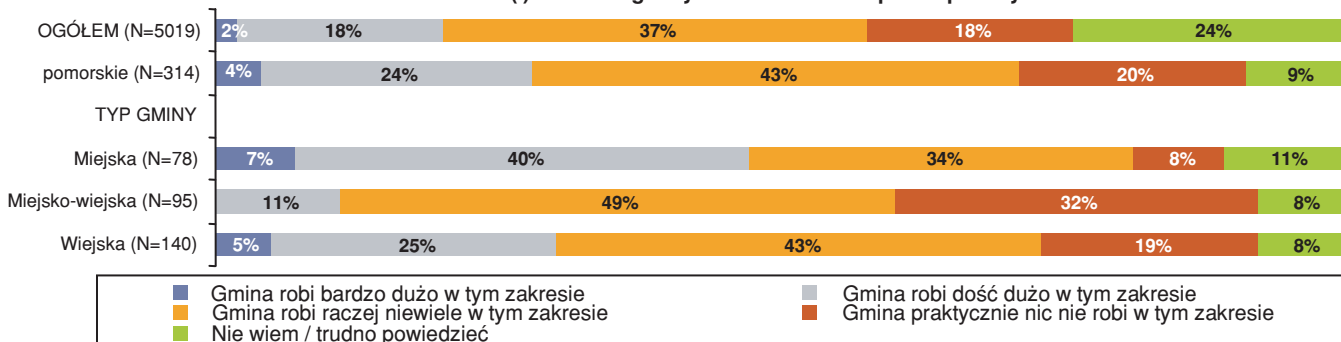
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jak, ogólnie rzecz biorąc, żyje się Panu(i) na terenie Pana(i) gminy?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

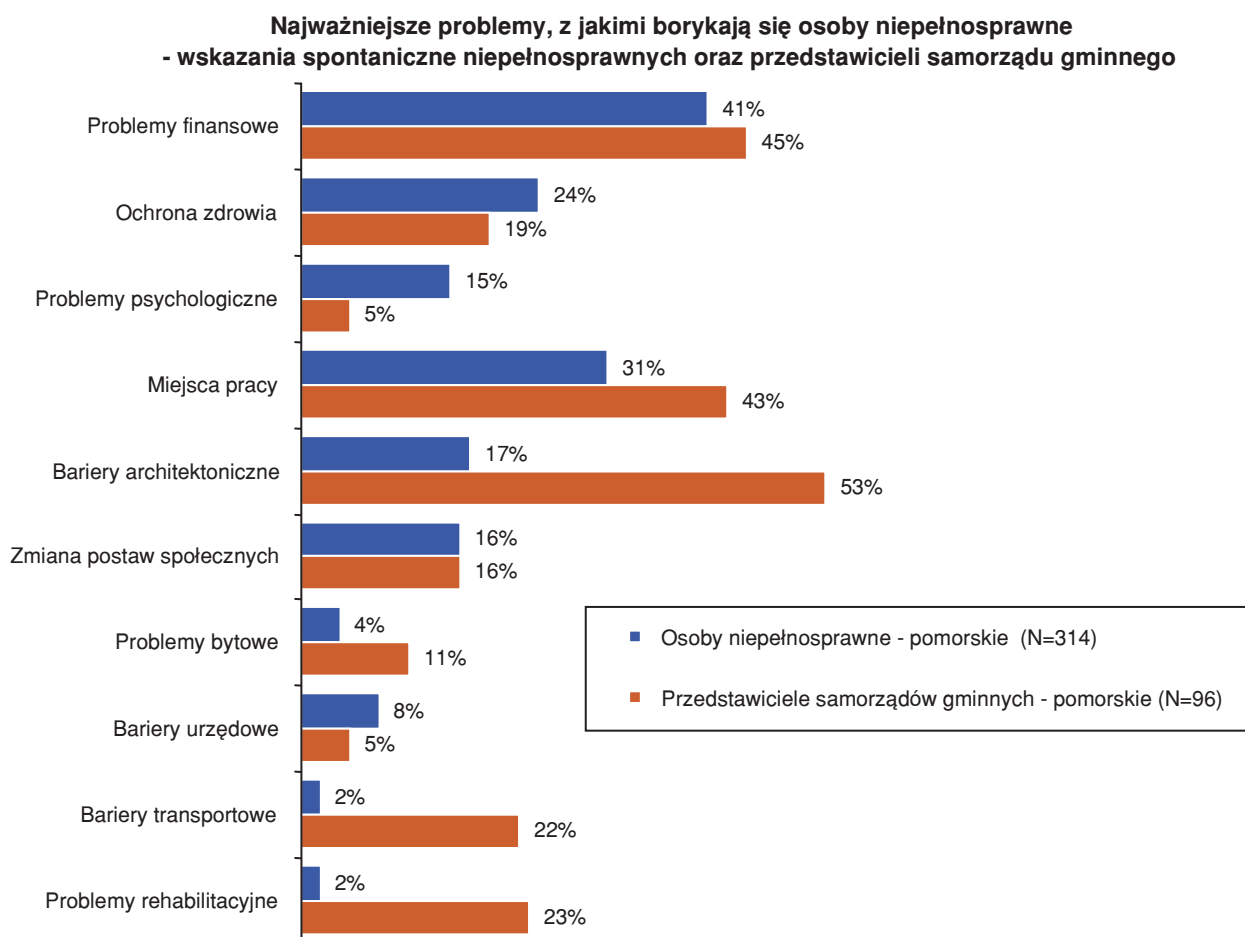

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Choć osoby niepełnosprawne wykazują bardzo wysoki optymizm życiowy oraz dość pozytywnie wyrażają się o jakości życia w swojej gminie, to jednak gdy mówią o konkretnych działaniach gminy na rzecz osób niepełnosprawnych ich oceny nie są już tak pozytywne. Opinie mieszkańców województwa pomorskiego nie odbiegają tutaj od ocen ogółu badanych.

Dodatkowo samorządy gminne, niedysponujące żadnymi twardymi danymi, niestety, nie zawsze zdają sobie sprawę z potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, często mają niepełne wyobrażenie na temat tego, co tak naprawdę „boli” niepełnosprawnych. Dla przedstawicieli samorządów gminnych w województwie pomorskim problemy osób niepełnosprawnych skupiają się przede wszystkim wokół barier architektonicznych, problemów finansowych, a także problemów związanych z zatrudnieniem i rehabilitacją oraz barierami transportowymi. Wyraźnie nie doszacowują zaś problemów związanych z ochroną zdrowia oraz problemów psychologicznych. **Z obrazu tego można wnioskować, że osoba niepełnosprawna, to dla przedstawicieli samorządów gminnych przede wszystkim osoba niepełnosprawna fizycznie, mająca kłopoty z poruszaniem. Skutkuje to znacznym zawężeniem perspektywy.**

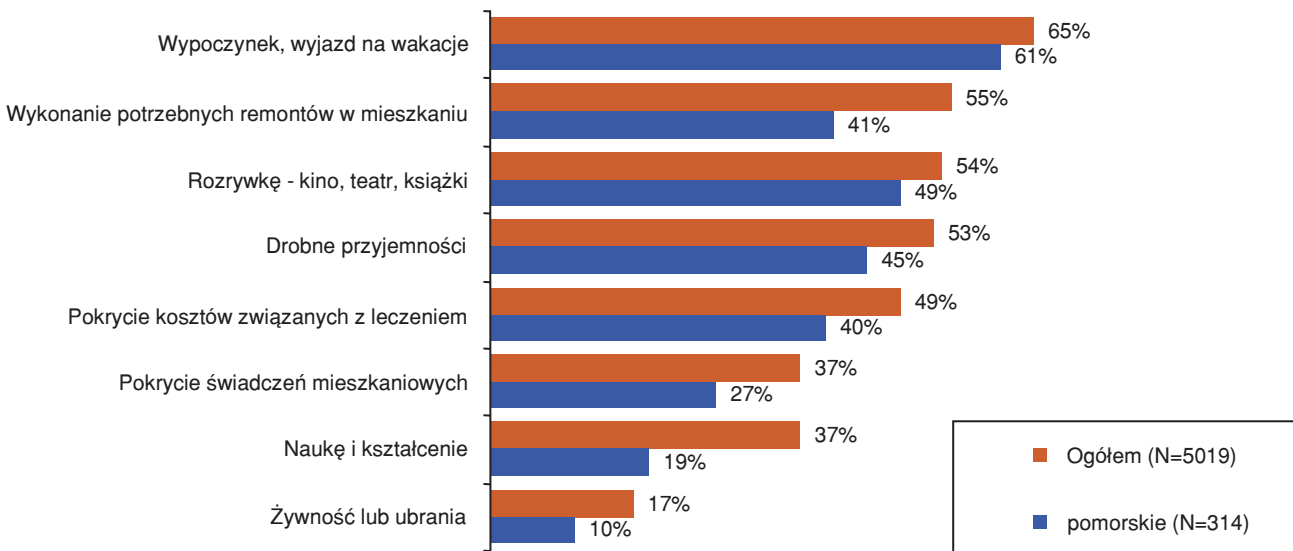
Problemy osób niepełnosprawnych

Jak pokazują wyniki badań, największą bolączką osób niepełnosprawnych w województwie pomorskim są **problemy finansowe oraz problemy związane z ochroną zdrowia**, wskazywane jednak rzadziej, niż w pozostałych regionach. Dodatkowo, respondenci z województwa pomorskiego dwukrotnie częściej, niż ogół osób niepełnosprawnych, skarżą się na problemy związane z zatrudnieniem.

Chociaż problemy związane z niedostatkiem pieniędzy mają mniejsze, niż w skali kraju, znaczenie dla niepełnosprawnych z tego regionu, to nadal 40% z nich przyznaje, że w ciągu ostatniego roku miało problemy z pokryciem kosztów leczenia, zaś co czwartemu zdarzyło się, iż nie był w stanie pokryć kosztów świadczeń mieszkaniowych.

W przeciwieństwie do ogółu samorządów gminnych, gminy z województwa pomorskiego dość dobrze orientują się w kwestii problemu finansowego wśród swoich niepełnosprawnych mieszkańców. W regionie tym odsetek niepełnosprawnych potrzebujących pomocy finansowej szacowany jest na 43,9%, co w dużym stopniu odzwierciedla rzeczywistą skalę tego problemu.

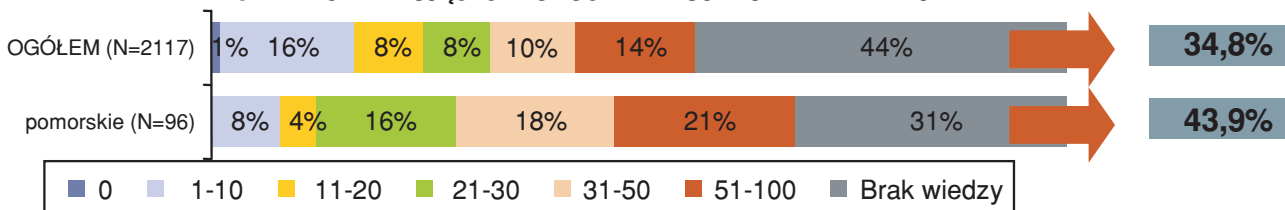
Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się w Pana(i) gospodarstwie domowym, że nie starczyło pieniędzy na:

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW GMINY POTRZEBUJĄCYCH POMOCY FINANSOWEJ I MATERIALNEJ

ŚREDNIO

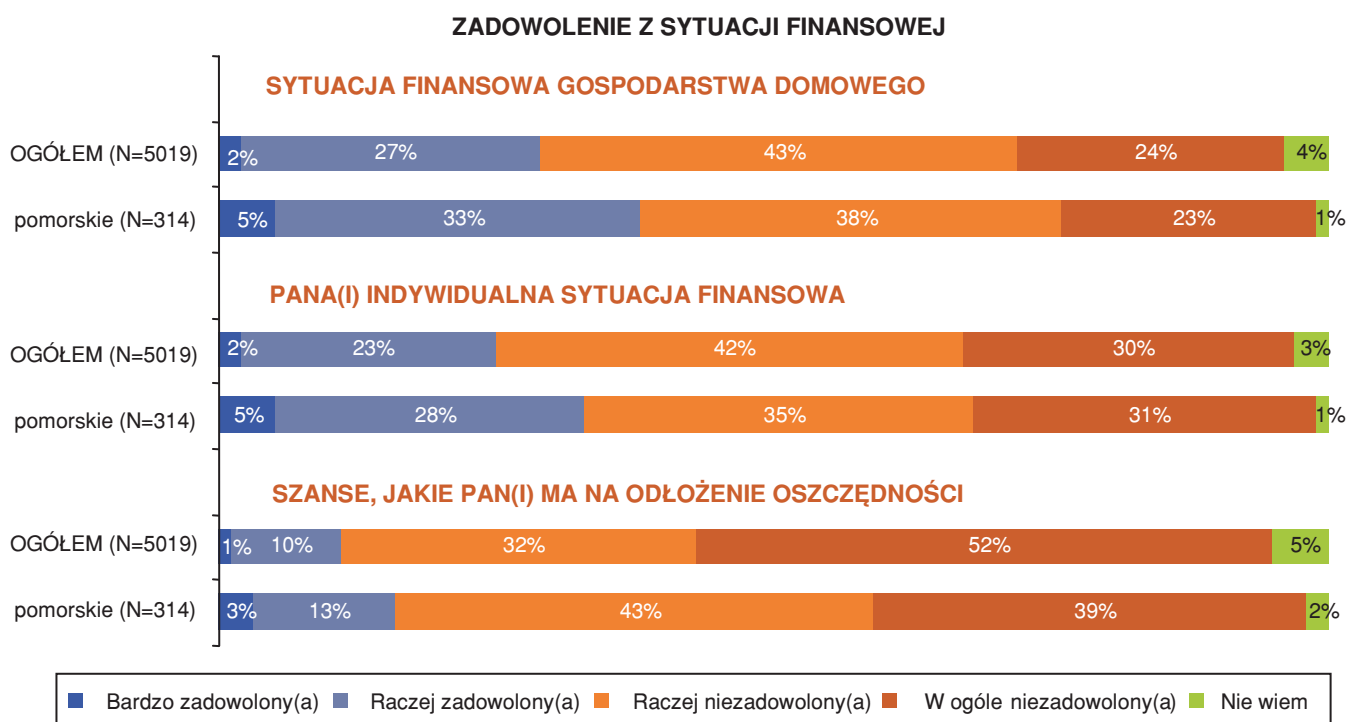
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Brak lub niedostatki środków finansowych stanowią bez wątpienia jeden z głównych problemów, z którym borykają się osoby niepełnosprawne. Jego skala w województwie pomorskim jest jednak nieco niższa, niż w całym kraju. Zdecydowanie mniej respondentów ocenia źle własną sytuację finansową – zarówno indywidualną (66% w stosunku do 72% ogółem), jak i całego gospodarstwa domowego (61% w stosunku do 67% ogółem).

Z drugiej jednak strony, osoby niepełnosprawne mają małe szanse na odłożenie jakichkolwiek oszczędności – w skali kraju negatywnie ocenia taką możliwość 84% osób niepełnosprawnych, zaś w województwie pomorskim – 82%.

W każdym z 16 województw odsetek osób niezadowolonych znacznie przekracza połowę populacji. Z najlepszą sytuacją pod względem finansowym mamy do czynienia w północno-zachodniej i centralnej Polsce, z najgorszą zaś na północnym wschodzie, południowym zachodzie kraju oraz w województwie podkarpackim.

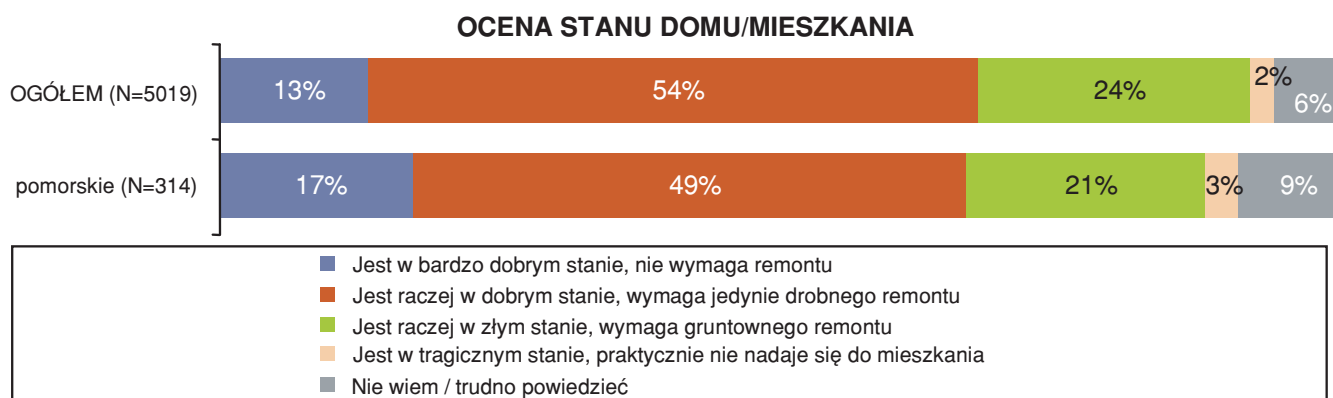

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

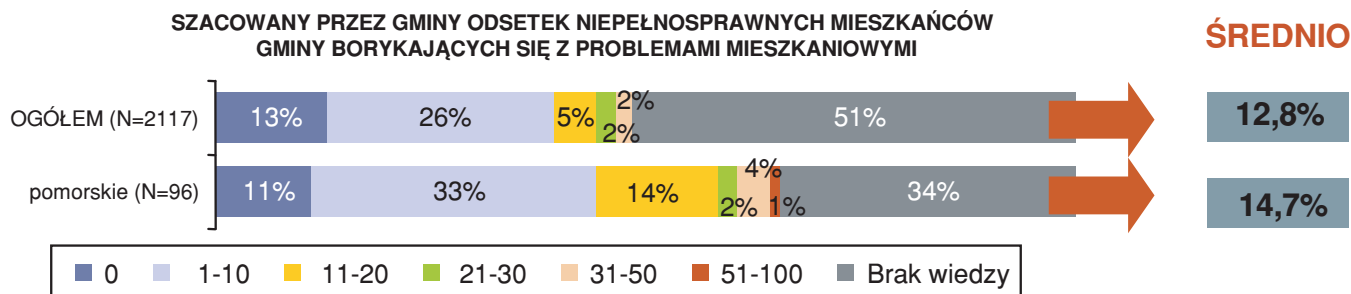
Problemy osób niepełnosprawnych

Z podobną sytuacją jak w kraju, mamy do czynienia w województwie pomorskim w przypadku **oceny obecnych warunków mieszkaniowych** przez osoby niepełnosprawne. Jak pokazują wyniki badań, samorządy gminne zaniżają odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami mieszkaniowymi.

W województwie pomorskim swoje warunki mieszkaniowe jako złe lub tragiczne określa, podobnie jak w skali kraju, co czwarty niepełnosprawny. Natomiast przedstawiciele samorządów gminnych szacują odsetek osób niepełnosprawnych borykających się z tym problemem na poziomie 14,7%. Co prawda, jest to wyniki wyższy niż w kraju, ale nadal nie odzwierciedla rzeczywistej skali tego problemu.

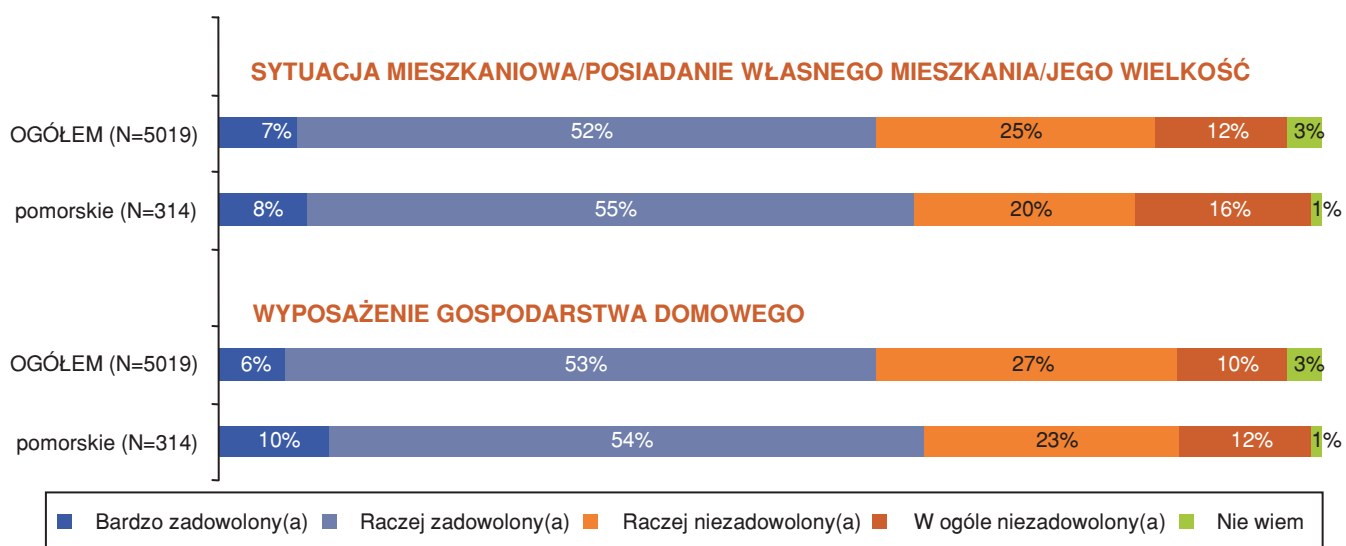
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

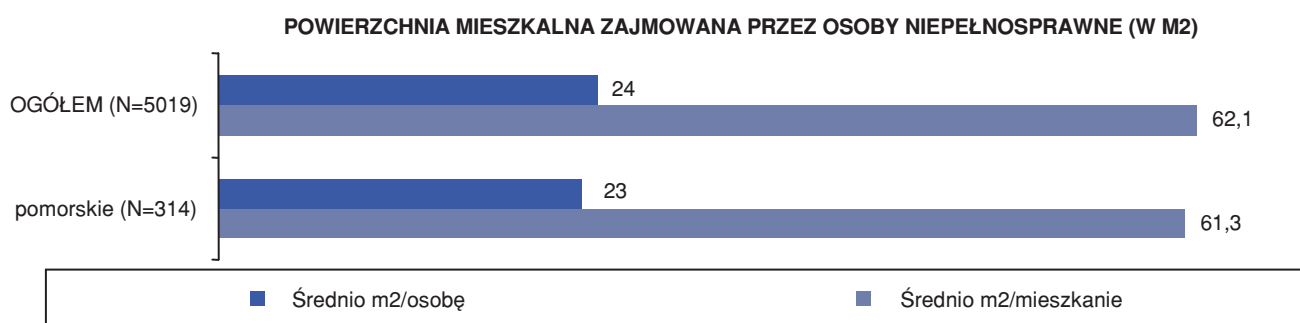
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

ZADOWOLENIE Z SYTUACJI MIESZKANIOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

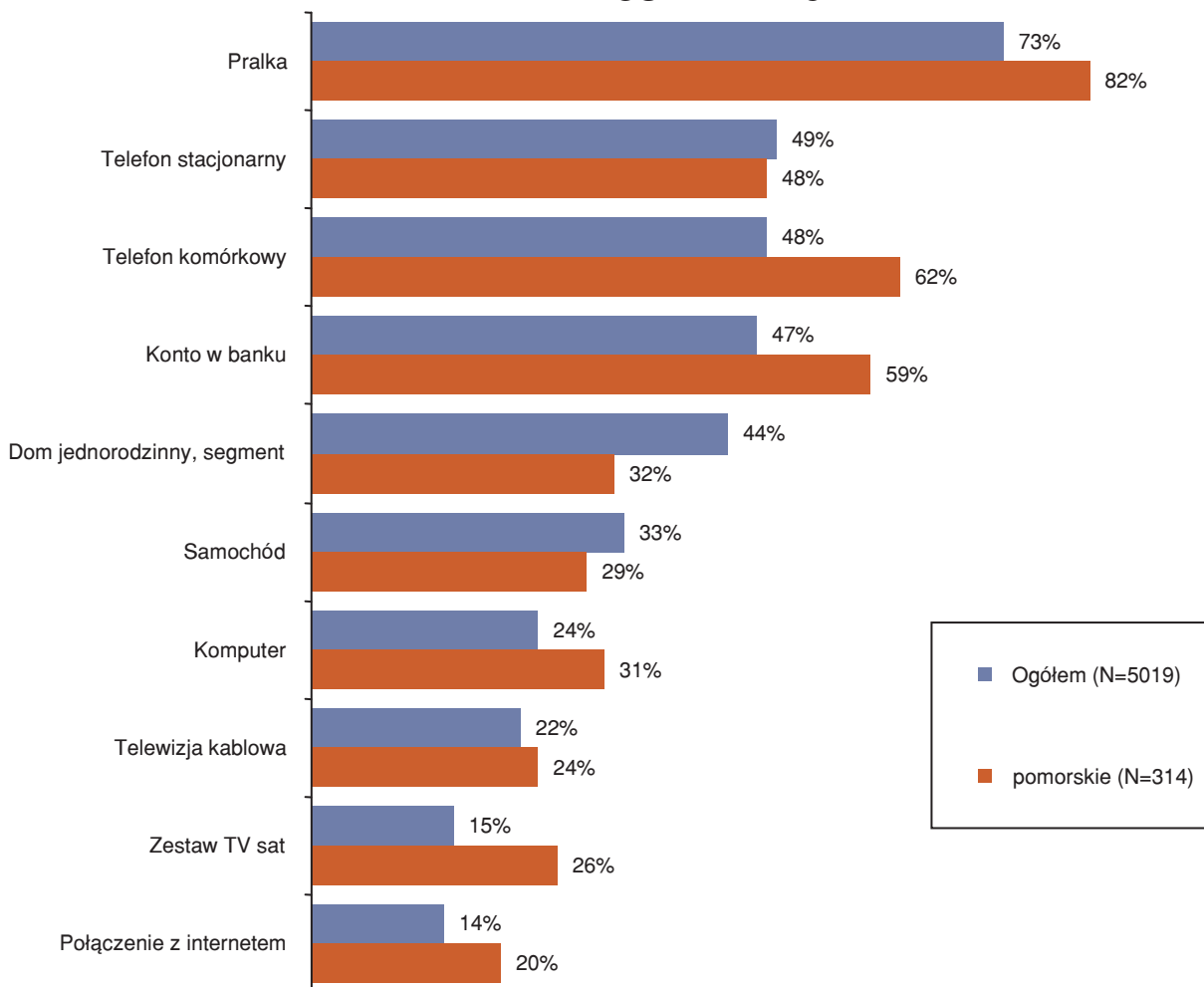
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Gospodarstwa domowe osób niepełnosprawnych nie tylko zajmują mniejszą powierzchnię mieszkaniową w odniesieniu do ogółu Polaków, lecz również są zdecydowanie gorzej wyposażone w sprzęty RTV – AGD, a przede wszystkim w nowe technologie, ułatwiające codzienne funkcjonowanie (szczególnie osobom niepełnosprawnym).

Jedynie co czwarte gospodarstwo domowe (24%) osób niepełnosprawnych ma dostęp do komputera, a niespełna co szóste (14%) do Internetu. Wśród ogółu Polaków odsetki te są dwukrotnie większe. Dostęp do nowych technologii nie jest jednakowy na poziomie całego kraju. Możemy mówić o istotnych różnicach na poziomie województw, a także ze względu na typ oraz wielkość gminy. Województwo pomorskie, pod względem większości wskaźników wypada powyżej średniej. Z widocznie gorszą sytuacją mamy do czynienia jedynie w przypadku posiadania domu jednorodzinnego, a także samochodu. Dostęp do telefonów komórkowych utrzymuje się na poziomie przeciętnym.

STAN POSIADANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

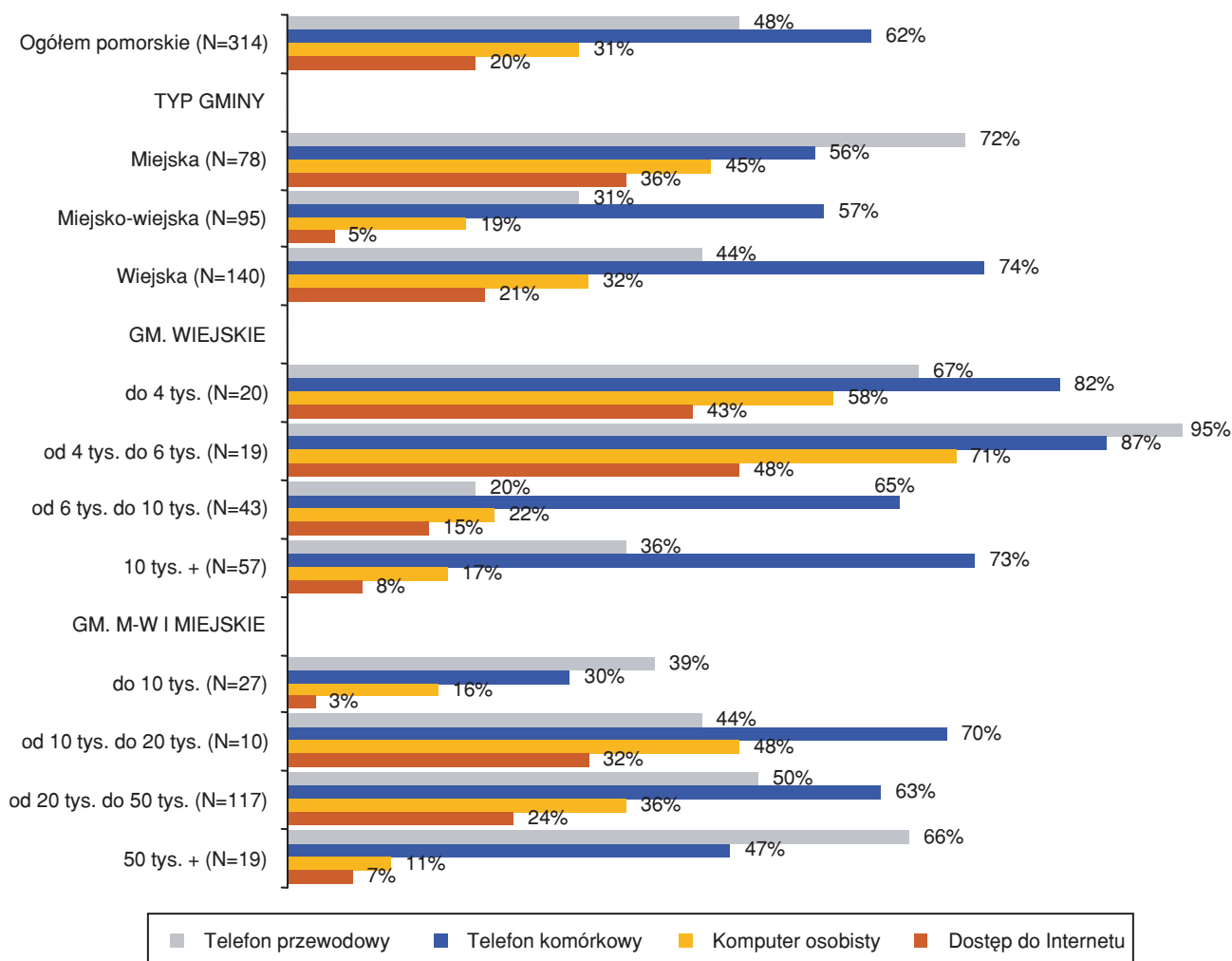
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

Na poziomie całego kraju obserwujemy istotne różnice w dostępie do nowych technologii między mieszkańcami gmin wiejskich oraz gmin miejskich. Zależności te występują w województwie pomorskim w mniejszym stopniu. Co prawda, gminy miejskie wypadają lepiej niż wiejskie, z drugiej strony jednak najslabszy dostęp do nowych technologii obserwujemy w gminach miejsko-wiejskich.

Wielkość gminy również różnicuje dostęp do poszczególnych technologii, jednak przeciwnie, niż w skali kraju, gdzie najlepiej wypadły pod tym względem największe gminy. W województwie pomorskim najczęściej są wyposażone w telefon oraz komputer, a także posiadają dostęp do Internetu najmniejsze gminy wiejskie oraz średnie gminy miejskie i miejsko-wiejskie.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W NOWOCZESNE TECHNOLOGIE

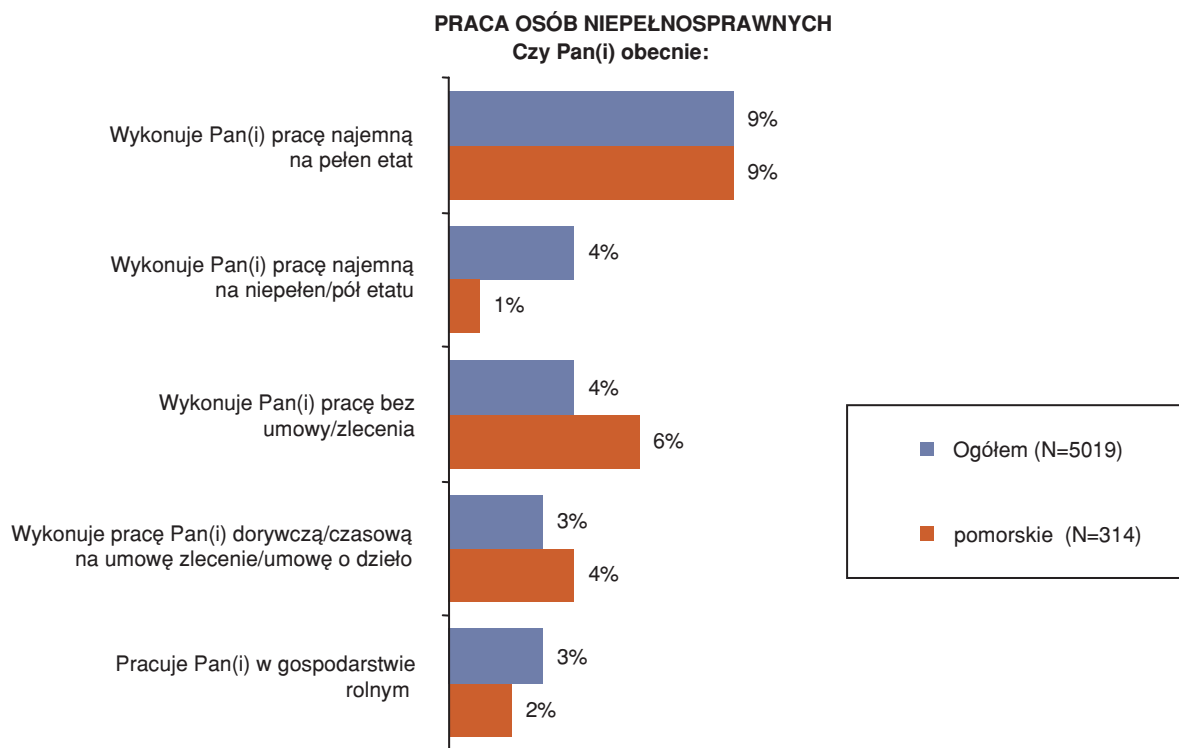

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

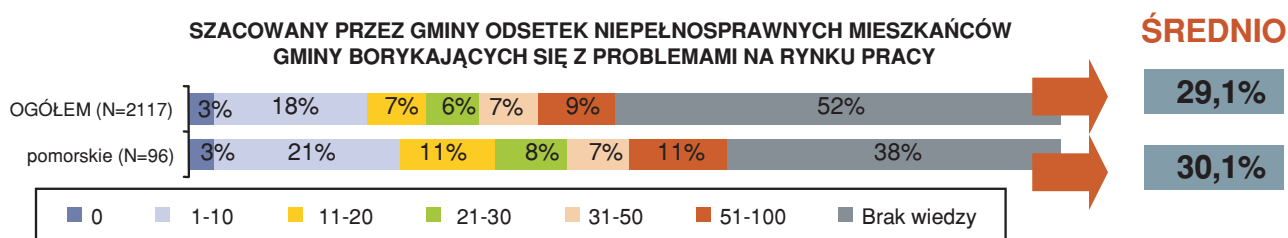
Problemy osób niepełnosprawnych

Gminy nie do końca zdają sobie sprawę z bardzo trudnego położenia osób niepełnosprawnych **na rynku pracy**. Co więcej, nie potrafią nawet oszacować stopy bezrobocia wśród tej grupy. Podczas gdy samorządy gminne szacowały, iż z problemami na rynku pracy boryka się jedynie 29% niepełnosprawnych, w chwili badania trzech na czterech niepełnosprawnych (77%) w wieku 18-65 lat pozostawało bez pracy, a tylko niespełna co dziesiąty badany deklarował posiadanie pracy najemnej na pełen etat.

W województwie pomorskim sytuacja pod względem zatrudnienia wygląda podobnie. Odsetek osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy kształtował się w dniu badania na poziomie przeciętnym - 78%. Pracę na pełen etat wykonywało zaś 9% badanych. Wbrew tym danym gminy z województwa pomorskiego szacują, iż problemy na rynku pracy dotyczą jedynie co trzeciego niepełnosprawnego mieszkańca województwa. Jest to ponad dwukrotnie mniej, niż w rzeczywistości.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

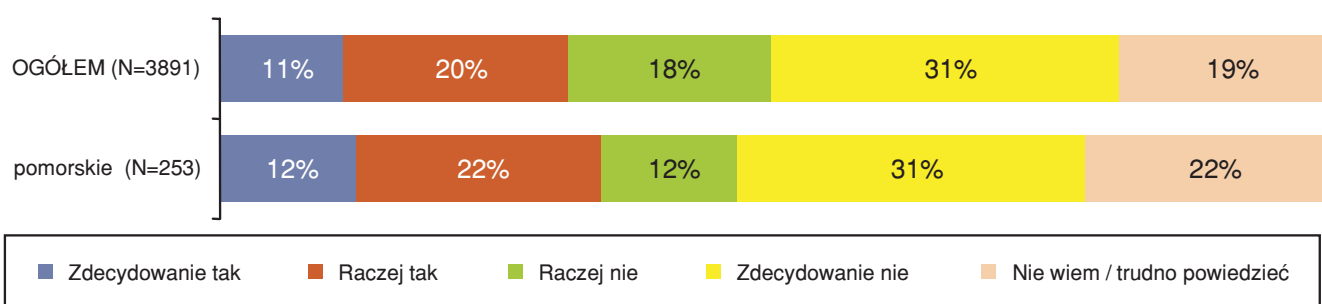
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Problemy osób niepełnosprawnych

Skali tego problemu w żadnym wypadku nie powinien umniejszać fakt, iż jedynie co trzeci niepracujący (31%) wyraża chęć podjęcia pracy zarobkowej, a tylko co dziesiąty (10%) aktywnie jej poszukuje. Wyniki te świadczą jedynie o bierności i bezradności niepełnosprawnych na rynku pracy, przekonanych o swojej niezdolności i niekompetencji. Tym bardziej, konieczne wydają się działania na rzecz aktywizacji tej grupy.

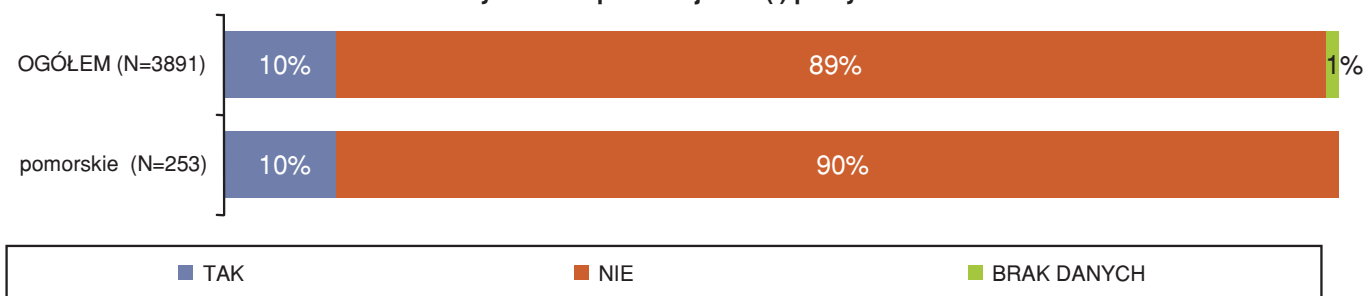
Sytuacja w województwie pomorskim pod tym względem, nie odbiega znacząco od sytuacji w całym kraju – co trzeci niepełnosprawny z tego województwa deklaruje, iż chciałby podjąć pracę zarobkową, zaś obecnie aktywnie poszukuje jej jedynie co dziesiąty badany.

Powiedział(a) Pan(i), iż obecnie nie pracuje. Czy chciał(a)by Pan(i) podjąć pracę zarobkową?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Czy obecnie poszukuje Pan(i) pracy?

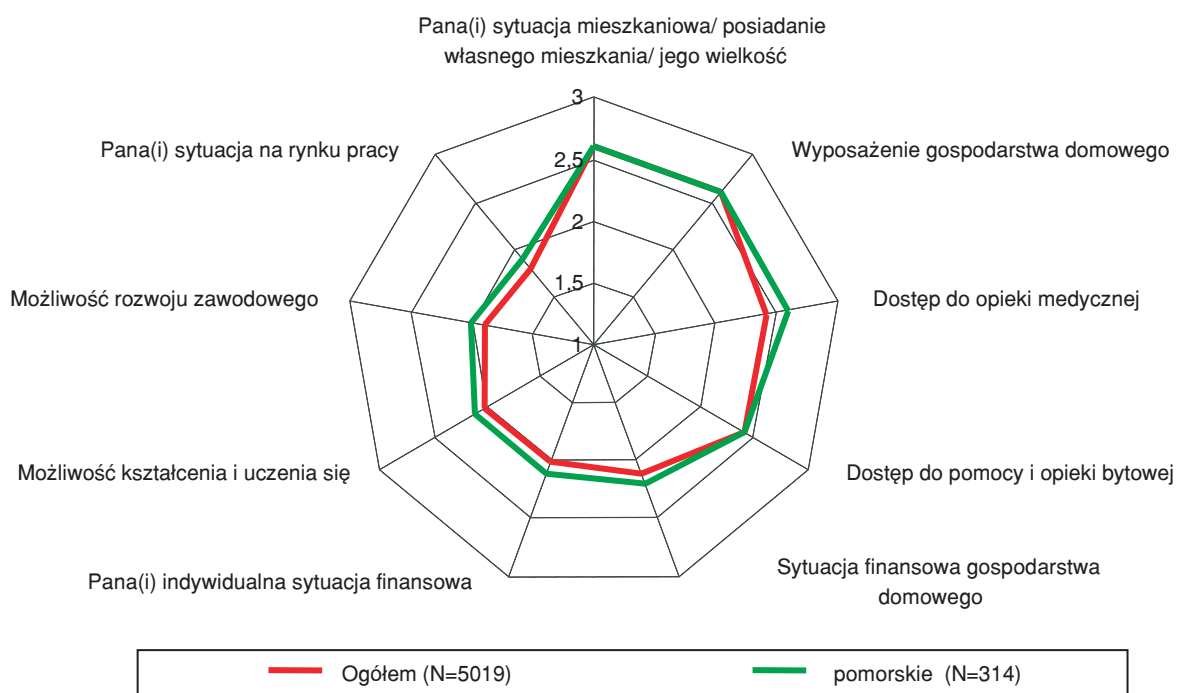

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=3891

Problemy osób niepełnosprawnych

Odnosząc satysfakcję z różnych dziedzin życia niepełnosprawnych mieszkańców województwa pomorskiego do odpowiednich danych w skali całego kraju widać, że w przypadku większości dziedzin region ten wypada powyżej średniej. Bardziej pozytywnie oceniano dostęp do opieki medycznej, możliwość kształcenia i rozwoju zawodowego, sytuację finansową (indywidualną oraz gospodarstwa domowego) i sytuację na rynku pracy. Podobnie jak w kraju oceniono sytuację mieszkaniową oraz wyposażenie gospodarstwa domowego, a także dostęp do pomocy i opieki bytowej.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Problemy osób niepełnosprawnych

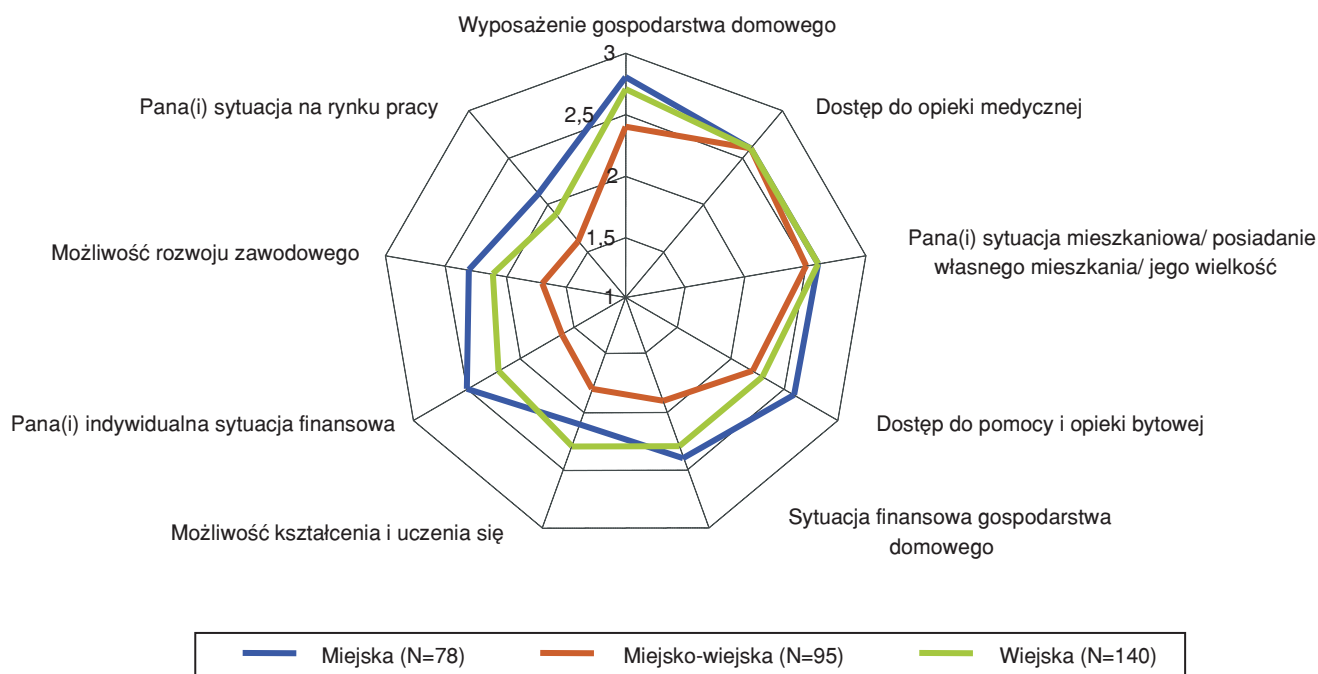
Największe zadowolenie z różnych dziedzin życia wyrażali w województwie pomorskim mieszkańcy gmin miejskich, w drugiej kolejności zaś niepełnosprawni gmin wiejskich. Najmniej usatysfakcjonowane, w każdej z badanych dziedzin, są osoby niepełnosprawne mieszkające w gminach miejsko-wiejskich.

Największe różnice pomiędzy mieszkańcami różnych typów gmin występują w przypadku oceny sytuacji finansowej oraz możliwości kształcenia, rozwoju zawodowego i dostępu do rynku pracy.

Mieszkańcy gmin wiejskich nieco większą satysfakcję czerpią z możliwości kształcenia i uczenia się.

Nie obserwujemy znaczących różnic spowodowanych typem gminy w przypadku dostępu do opieki medycznej oraz sytuacji mieszkaniowej.

**OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH
ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY**

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)

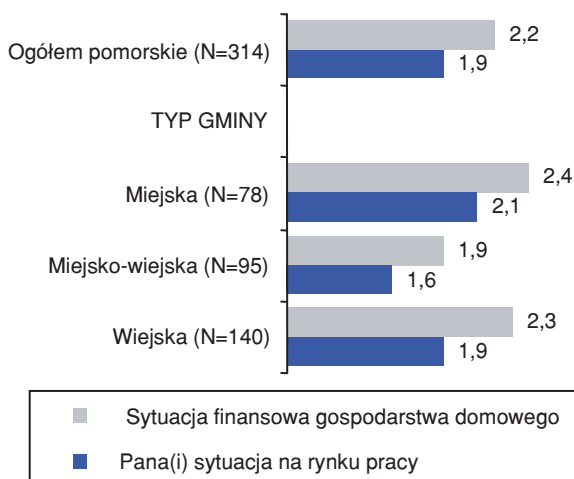
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Problemy osób niepełnosprawnych

Jak widać na poniższych wykresach osoby niepełnosprawne w województwie pomorskim nie są szczególnie zadowolone ani ze swej sytuacji finansowej, ani z sytuacji na rynku pracy. Warto jednak zauważyć, że region ten, na tle całego kraju, wypada nieco lepiej pod tym względem. Jednak ocena własnej sytuacji mieszkaniowej jest zbliżona do średniej - 24% osób niepełnosprawnych określa własne warunki mieszkaniowe jako złe bądź tragiczne, przy 26% wskazań w całym kraju. Sytuacja mieszkaniowa w różnego typu gminach jest zbliżona.

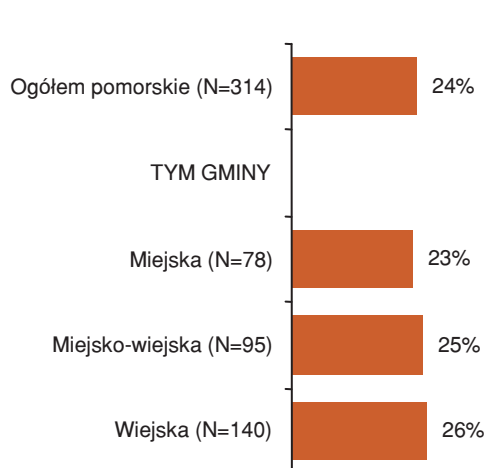
Wydaje się, że samorządy gminne, zwłaszcza w przypadku gmin wiejskich, nie doszacowują skali tych problemów.

OCENA ZADOWOLENIA W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

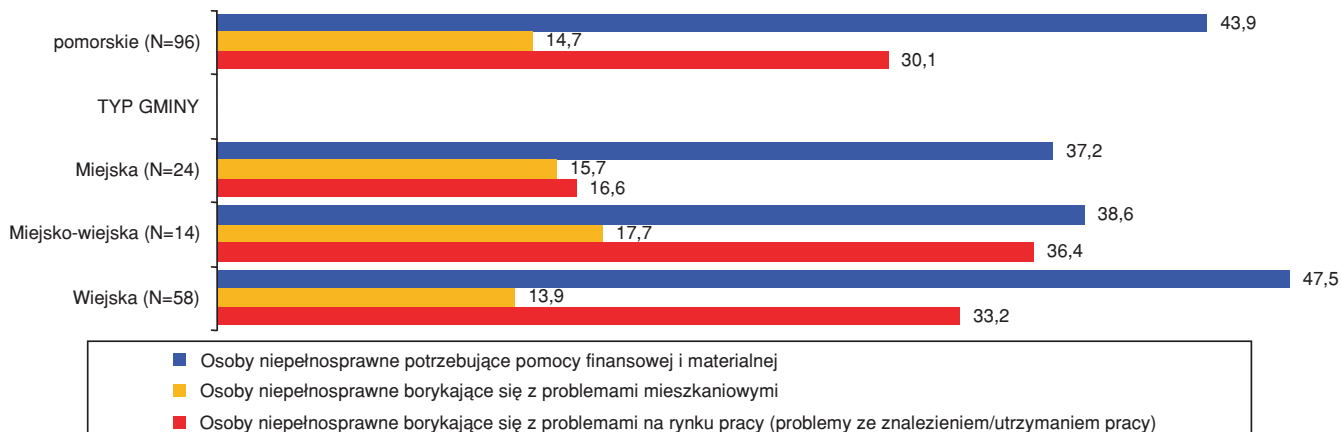
Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

OCENA STANU DOMU/MIESZKANIA JEST RACZEJ W ZŁYM STANIE + JEST W TRAGICZNYM STANIE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Szacowany przez gminy odsetek niepełnosprawnych mieszkańców gminy borykających się z następującymi problemami - ŚREDNI SZACOWANY ODSETEK ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, Województwo pomorskie, N=96

Problemy osób niepełnosprawnych

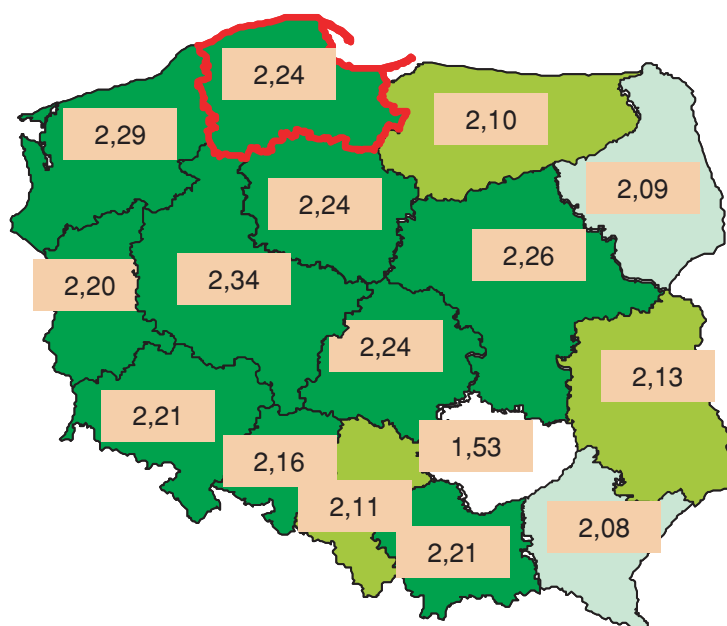
Biorąc pod uwagę osiem następujących wymiarów, stworzyliśmy ogólny wskaźnik **zadowolenia z jakości życia**. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną zadowolenia wskazywanego przez respondenta w każdym z ośmiu obszarów.

- Wyposażenie gospodarstwa domowego
- Dostęp do opieki medycznej
- Dostęp do pomocy i opieki bytowej
- Sytuacja finansowa gospodarstwa domowego
- Możliwość kształcenia i uczenia się
- Pana(i) indywidualna sytuacja finansowa
- Możliwość rozwoju zawodowego
- Pana(i) sytuacja na rynku pracy

Poniższa mapa wskazuje na regionalne różnice w ocenie jakości życia w badanych przez nas ośmiu obszarach. Relatywnie największe zadowolenie deklarują niepełnosprawni mieszkańcy Polski północno-zachodniej oraz Polski centralnej. Jakość swojego życia najgorzej oceniają zaś mieszkańcy województw wschodnich oraz województwa świętokrzyskiego. **Województwo pomorskie należy do grupy województw o najwyższym wskaźniku zadowolenia z jakości życia.**

WSKAŹNIK ZADOWOLENIA Z JAKOŚCI ŻYCIA - ŚREDNIE W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH

ŚREDNIO W CAŁYM KRAJU – 2,16

SKALA: 4=Bardzo zadowolony(a), 3=Raczej zadowolony(a), 2=Raczej niezadowolony(a), 1=W ogóle niezadowolony(a)
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

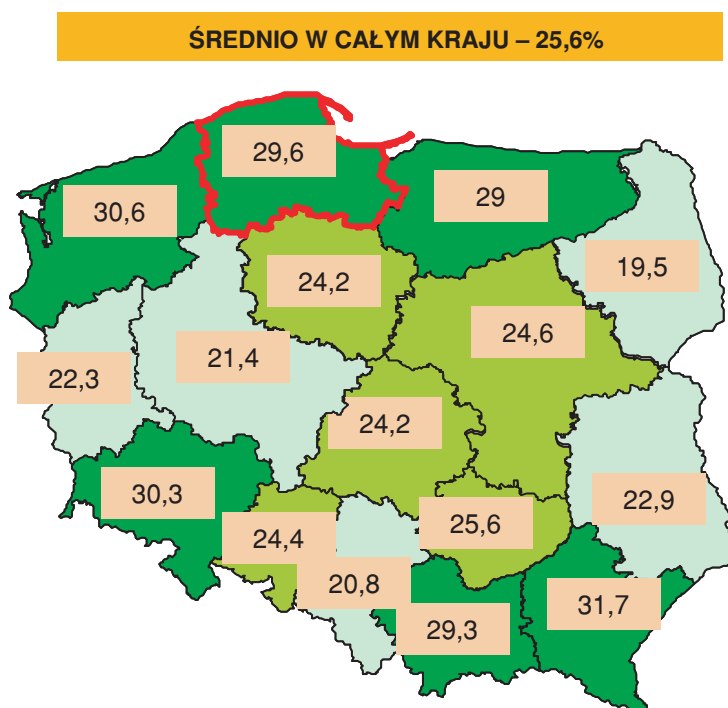
Problemy osób niepełnosprawnych

Obserwowane między województwami różnice w jakości życia osób niepełnosprawnych nie wszędzie przekładają się również na przekonania samorządów gminnych w tym zakresie. W szczególności dotyczy to województwa podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz śląskiego. Podczas gdy mieszkańcy tych województw relatywnie najgorzej oceniają jakość swojego życia, samorządowcy relatywnie najniżej szacują odsetek niepełnosprawnych borykających się z problemami finansowymi, mieszkaniowymi i problemami na rynku pracy.

Ze złej sytuacji życiowej swoich mieszkańców dość dobrze zdają sobie sprawę gminy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz podkarpackiego.

Województwo pomorskie, obok zachodniopomorskiego, dolnośląskiego oraz małopolskiego, należy do grupy województw, w których świadomość problemów osób niepełnosprawnych wśród przedstawicieli samorządów gminnych jest najwyższa i najwyższe jest też zadowolenie niepełnosprawnych z jakości życia.

SZACOWANY PRZEZ GMINY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH BORYKAJĄCYCH SIĘ Z PROBLEMAMI FINANSOWYMI, MIESZKANIOWYMI I PROBLEMAMI NA RYNKU PRACY

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

4. Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W kontekście skali problemów, szczególnie w przypadku gmin wiejskich, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne, dostępność i jakość oferowanego wsparcia, a zarazem system informowania o nim, wydają się zdecydowanie niewystarczające. Wnioski te dotyczą zarówno całej Polski, jak również województwa pomorskiego. Wyniki badań wskazują na niedostosowanie obecnego systemu organizacji wsparcia osób niepełnosprawnych do ich potrzeb i możliwości.

- ❑ Po pierwsze, podkreślić należy, iż **osoby niepełnosprawne mają dość niską świadomość tego, do kogo mogą zwrócić się o pomoc, a sami urzędnicy bardzo rzadko wykazują zainteresowanie ich sytuacją.** W województwie pomorskim świadomość ta utrzymuje się na poziomie całego kraju.
- ❑ Po drugie, **instytucje powiatowe, na których spoczywa główny obowiązek świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, zarówno w opinii samych osób niepełnosprawnych, jak i samorządów gminnych, nie wywiązują się należycie ze swoich zadań.** Z drugiej strony natomiast **samorządy gminne nie radzą sobie z ciężarem spływających na nie obowiązków.** Choć same często chwalą się swoimi dokonaniem w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, to w oczach niepełnosprawnych jest to tylko kropla w morzu ich potrzeb.
- ❑ Wreszcie, **niedoceniona pozostaje rola organizacji pozarządowych.** Ich działanie pozytywnie oceniają zarówno samorządy, jak i osoby niepełnosprawne, tymczasem w skali całego kraju (przede wszystkim w gminach wiejskich i we wschodniej części) nadal działa ich niewiele.

Mówiąc o instytucjach pomocy, osoby niepełnosprawne z Pomorza (podobnie jak w kraju) swoją uwagę skupiają praktycznie wyłącznie na najbliższych im **Ośrodkach Pomocy Społecznej**, dokąd najczęściej kierują swoje pierwsze kroki. Dla wielu niepełnosprawnych są one jedyną znaną, a dla jeszcze większego grona jedyną dostępną instytucją wsparcia – do tego stopnia, iż osoby niepełnosprawne często przypisują pomoc uzyskaną z innych źródeł miejskim i gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej.

W drugiej kolejności osoby niepełnosprawne z regionu pomorskiego wymieniają **PFRON. Pozostałe instytucje centralne i wojewódzkie** pozostają praktycznie niedostępne dla osób niepełnosprawnych.

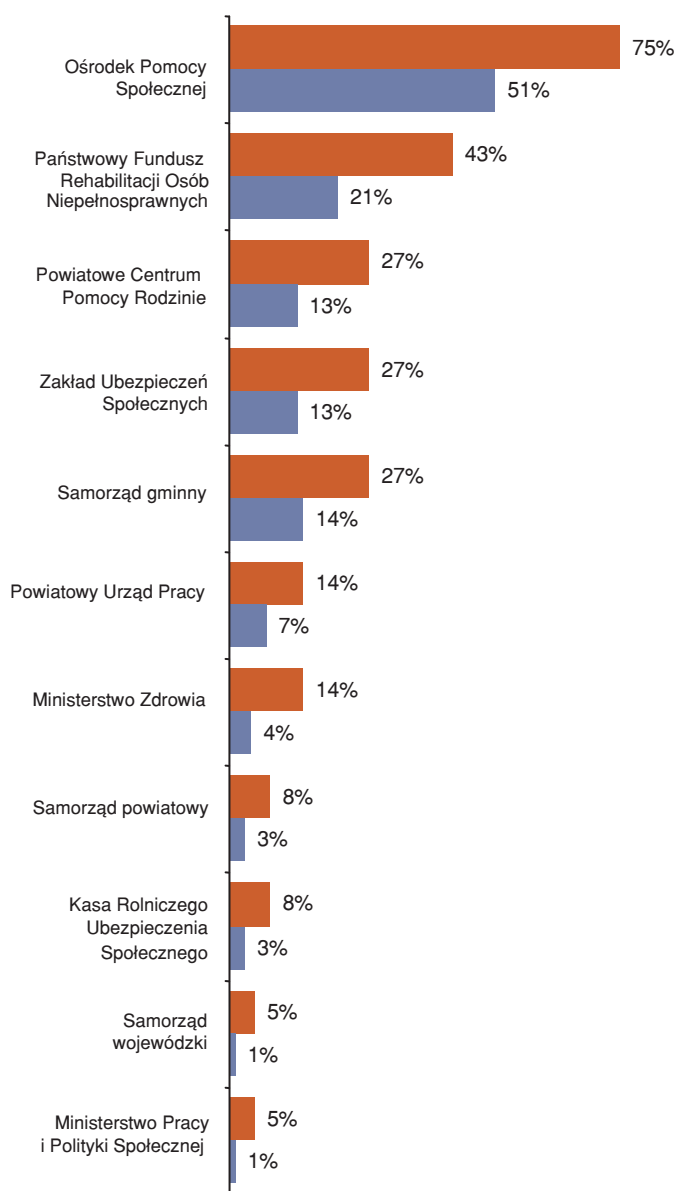
Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie kojarzone są z pomocą dopiero w czwartej kolejności (wyprzedza je jeszcze ZUS). PCPR'y swoją ofertę kierują do dość określonej grupy – przede wszystkim mieszkańców gmin miejskich, pozostając praktycznie poza zasięgiem mieszkańców gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.

Jak pokazują wyniki badań, **podmioty niepubliczne** – organizacje pozarządowe, parafie, czy wreszcie osoby prywatne odgrywają nadal dość ograniczoną, choć niezwykle ważną, rolę w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Nie dotyczy to jednak **rodzin osób niepełnosprawnych**, które wydają się niezastąpionym źródłem pomocy dla tej grupy.

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa pomorskiego pod względem znajomości oraz korzystania z pomocy instytucji wsparcia nie odbiegają znacząco od ogółu osób niepełnosprawnych. Zauważyć można jedynie, że na Pomorzu znacznie częściej, niż przeciętnie, niepełnosprawni deklaruowali znajomość oraz korzystanie z pomocy ZUS.

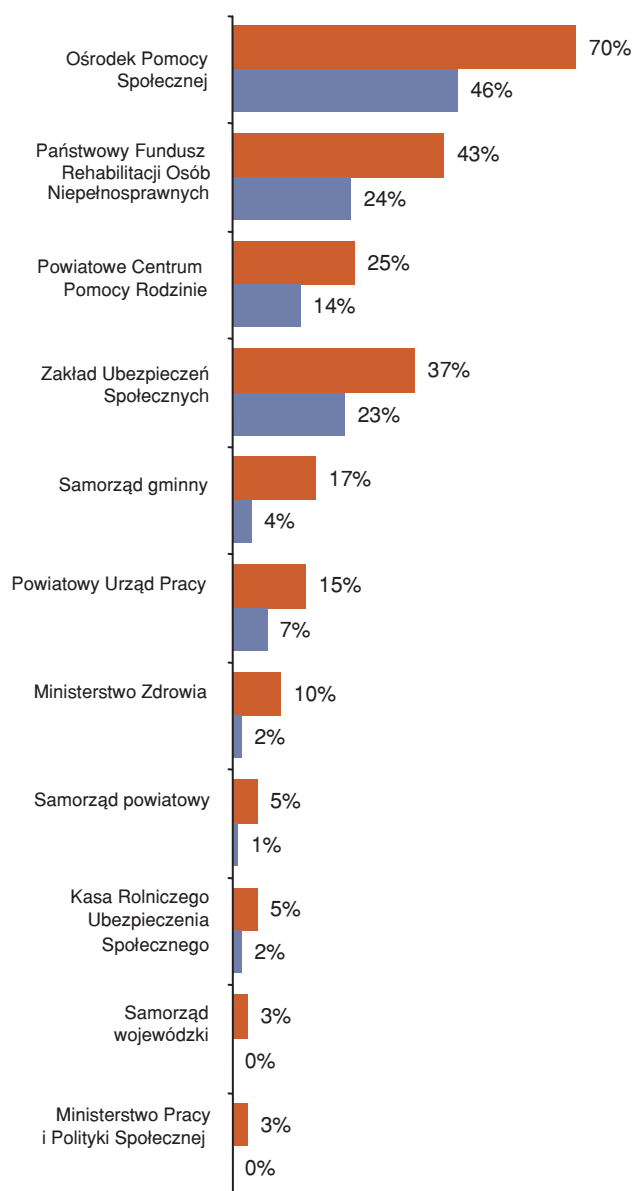
ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

■ ZNAJOMOŚĆ - Ogółem
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - Ogółem

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

ZNAJOMOŚĆ INSTYTUCJI WSPARCIA I KORZYSTANIE Z TYCH INSTYTUCJI WSKAZANIA SPONTANICZNE

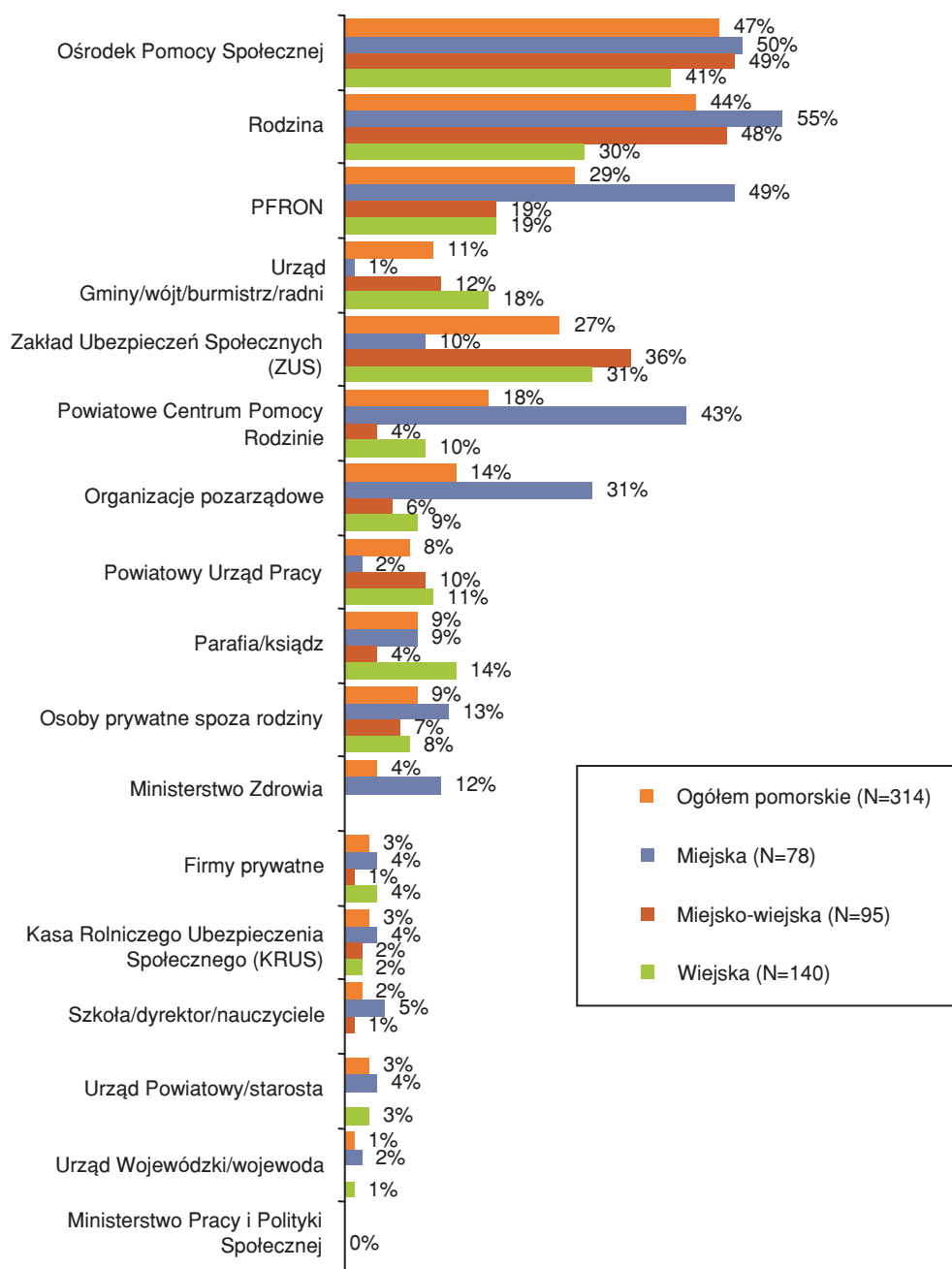
■ ZNAJOMOŚĆ - pomorskie
■ KORZYSTANIE Z POMOCY - pomorskie

Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo pomorskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie pomorskim podobnie, jak w całym kraju, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie są dostępne głównie mieszkańcom gmin miejskich - korzystało z ich pomocy ponad 40% niepełnosprawnych. Sytuacja niepełnosprawnych mieszkających w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich jest znacznie gorsza. Brak dostępu do PCPR-ów deklarują głównie mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich (4% respondentów – wynik ten jest ponad 3-krotnie niższy, niż w skali kraju).

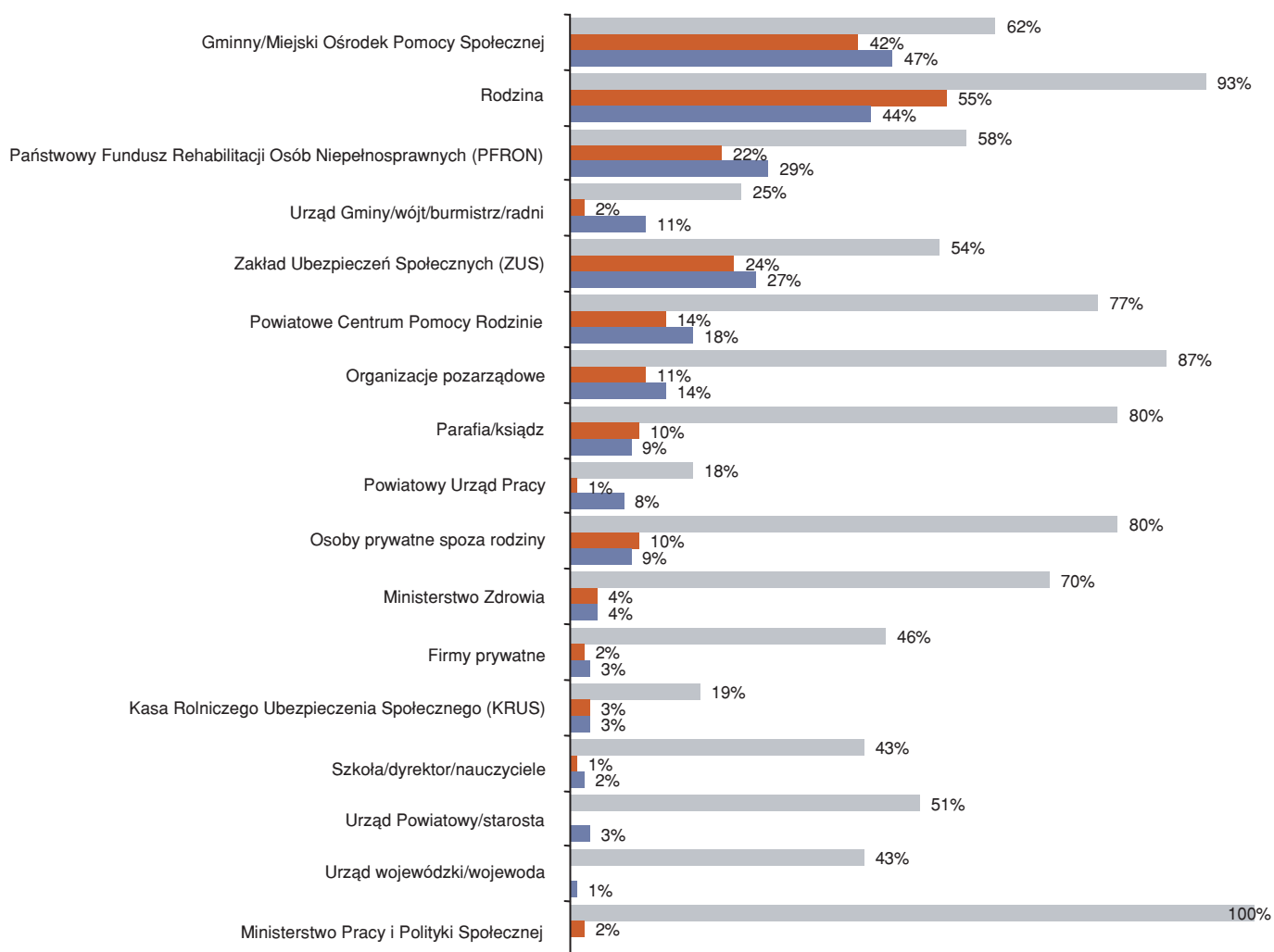
KORZYSTANIE Z POMOCY INSTYTUCJI WSPARCIA W CIĄGU OSTATNICH TRZECH LAT ZE WZGLĘDU NA TYP GMINY

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W województwie pomorskim podobnie, jak w skali całego kraju, obserwujemy też duże **rozbieżności pod względem oceny ilości i jakości** otrzymanej pomocy. Wyjątkiem jest tu oczywiście pomoc w ramach rodziny – jedno z najsilniejszych i najwyżej ocenianych źródeł pomocy. Ponadto w województwie pomorskim bardzo wysoko oceniana jest pomoc płynąca z organizacji pozarządowych, od osób prywatnych oraz z parafii. Pozytywnie oceniana jest również pomoc uzyskana w PCPR, ośrodkach PFRON-u oraz w ZUS-ie (tego typu opinie artykułowała ponad połowa, korzystających z pomocy tych instytucji osób).

ZESTAWIENIE KORZYSTANIA Z POMOCY INSTYTUCJI Z ODSETKIEM DOBRZE OCENIAJĄCYCH DANĄ INSTYTUCJĘ (WŚRÓD OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z JEJ POMOCY) ORAZ ODSETKIEM OSÓB UWAŻAJĄCYCH, IŻ DANĄ INSTYTUCJĄ NAJWIĘCEJ POMAGA

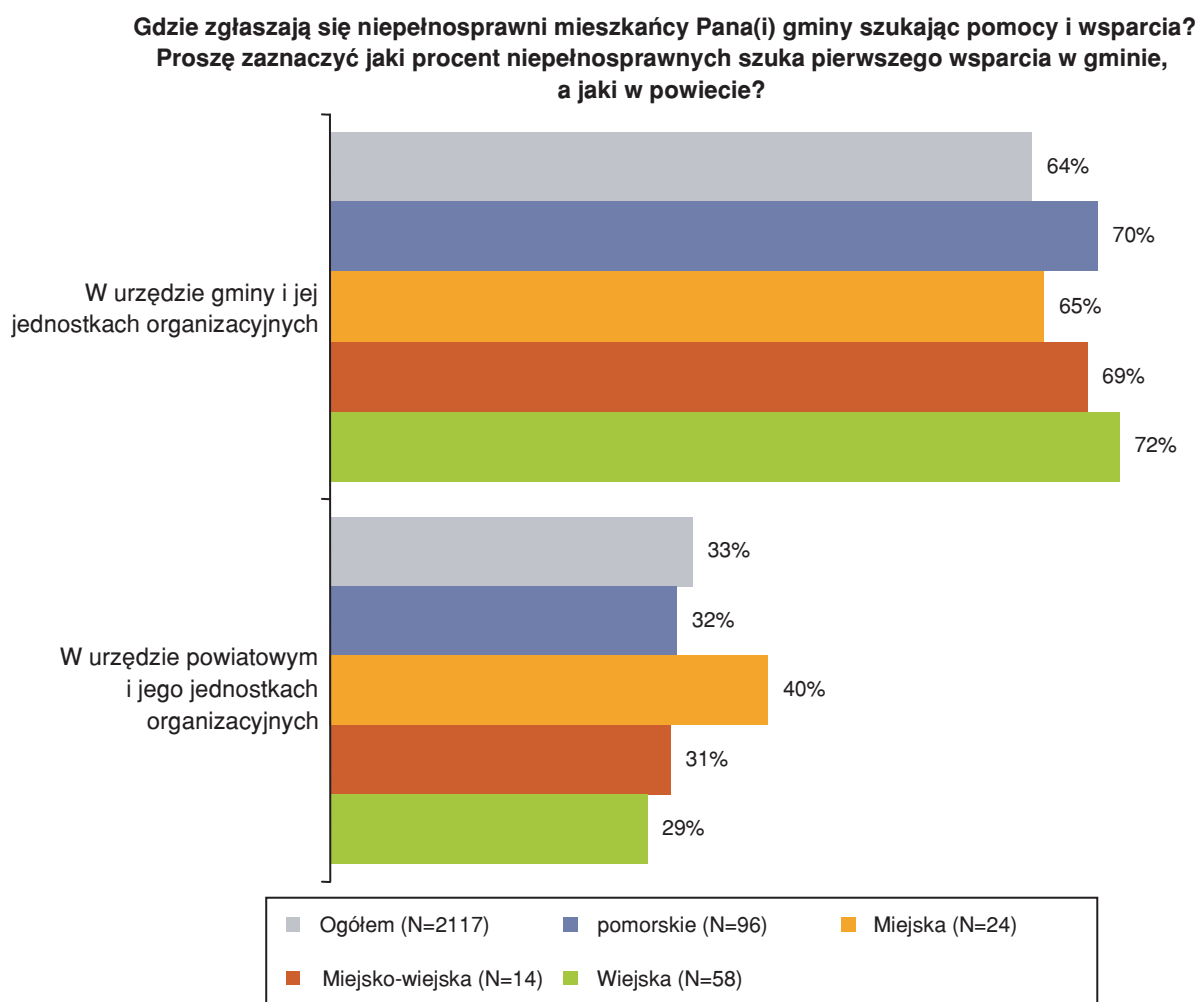

■ Odsetek pozytywnie oceniających źródło pomocy (bardzo + raczej dobrze) (N=osoby, które korzystały z pomocy tego źródła)- pomorskie
 ■ Odsetek oceniających, iż instytucja najczęściej pomaga (w pierwszej, drugiej i trzeciej kolejności) (N=ogółem, wszyscy badani)- pomorskie
 ■ Odsetek korzystających z pomocy instytucji (N=ogółem, wszyscy badani) - pomorskie

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Znaczenie urzędu gminy i jej jednostek administracyjnych dla osób niepełnosprawnych bez wahania potwierdzają również samorzady gminne. W województwie pomorskim szacują one, iż 70% niepełnosprawnych pomocy i wsparcia szuka właśnie u nich, a nie w samorządach powiatowych. **Odsetek ten jest najniższy w gminach miejskich (65%), najwyższy zaś w gminach wiejskich (72%).**

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Ze względu na niedokładność szacunków dostarczonych przez gminy odsetki niepełnosprawnych szukających pomocy w urzędach gminy oraz urzędach powiatów nie dają łącznie 100%. Nie posiadając żadnej wiedzy w tym zakresie, nie mogliśmy arbitralnie przypisać liczb tak, aby sumowały się do pełnych 100%.

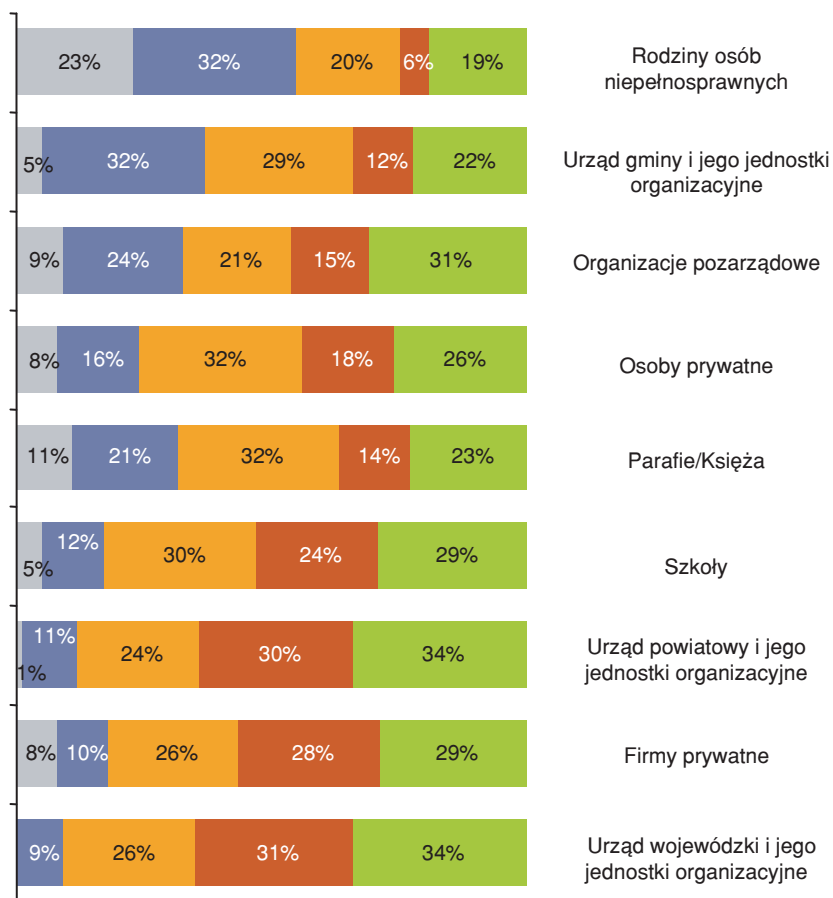
Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Choć samorządy gminne, zarówno w skali kraju, jak również w skali województwa pomorskiego, są bez wątpienia najważniejszym, nie licząc rodziny, źródłem wsparcia dla niepełnosprawnych, to na pewno nie są źródłem idealnym. Przedstawiciele samorządów gminnych wydają się być jednak innego zdania. Podczas gdy pozytywne oceny wystawia im ponad co trzeci niepełnosprawny, same nie wahają się znacznie bardziej chwalić swoimi sukcesami. Samorządy gminne oceniając swą pomoc stawiają ją nawet nieco wyżej niż pomoc świadczona przez rodzinę osoby niepełnosprawnej.

Widać wyraźnie, że samorządy gminne w przypadku niemal wszystkich ocenianych źródeł mają skłonność do przeszacowywania pomocy jaką otrzymują osoby niepełnosprawne. Szczególnie duże rozbieżności widać w przypadku oceny roli jednostek powiatowych, a także szkół.

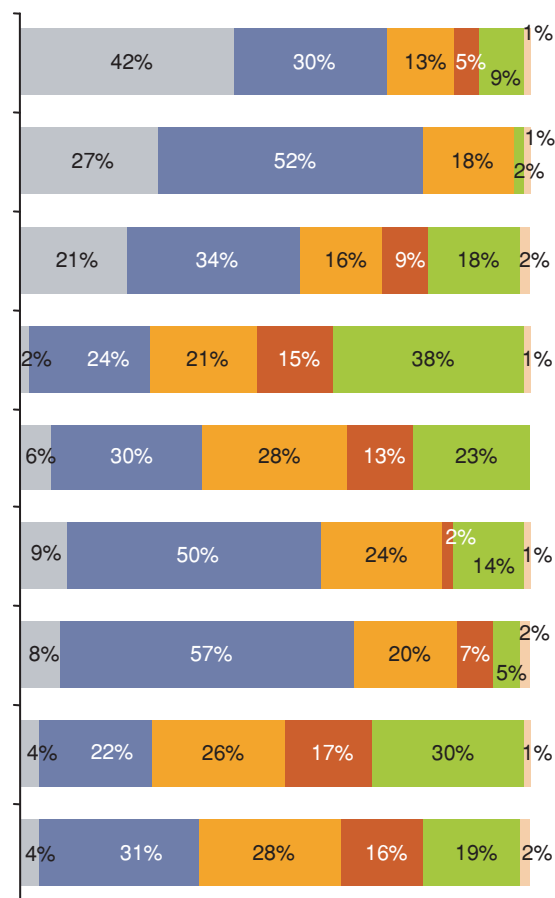
Kto na terenie Pana(i) gminy pomaga osobom niepełnosprawnym? Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

SAMORZĄDY GMINNE

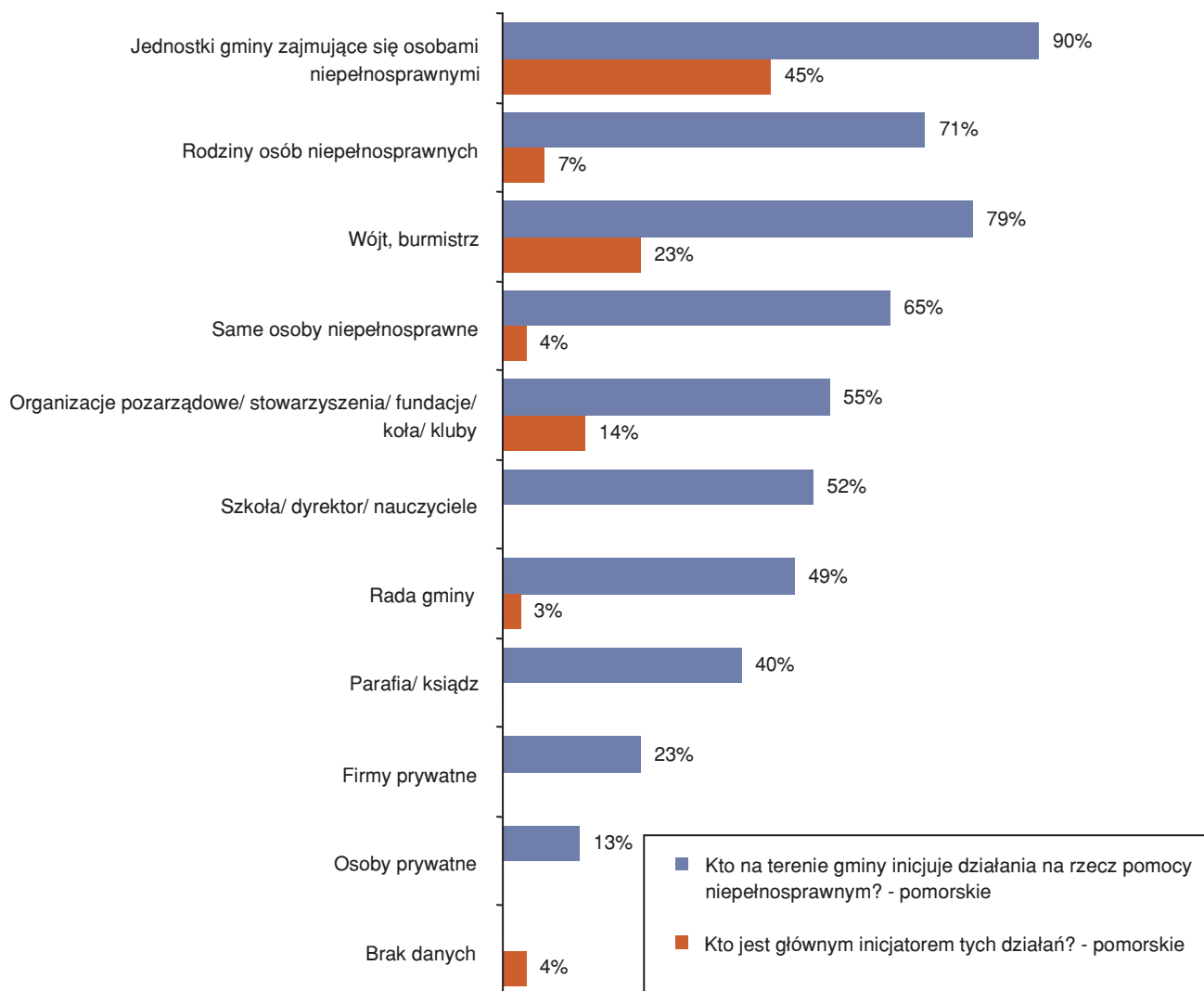
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

■ Bardzo dużo ■ Raczej dużo ■ Raczej niewiele ■ Praktycznie nic ■ Nie wiem ■ Brak danych

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W świetle opinii samych osób niepełnosprawnych zdecydowanie przesadzona wydaje się również przypisywana sobie przez samorzady gminne rola w inicjowaniu działań na rzecz tej grupy. W województwie pomorskim tendencja ta utrzymuje się na poziomie średnim dla kraju. 45% samorządów gminnych z województwa pomorskiego twierdzi, że są głównymi inicjatorami działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zaś kolejne 23% wskazuje, iż rolę tę pełni wójt lub burmistrz (w skali kraju odsetki te wynoszą odpowiednio 46% i 17%).

INICJATORZY DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W GMINIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Należy zaznaczyć, że dostęp do instytucji i organizacji wsparcia jest silnie zróżnicowany ze względu na typ gminy. Województwo pomorskie nie odbiega tutaj od całego kraju. Obserwujemy ogromne dysproporcje pod tym względem między gminami miejskimi oraz miejsko-wiejskimi, a gminami wiejskimi. Mieszkańcy tych ostatnich, zdani są praktycznie wyłącznie na instytucje gminne i rodzinę, nieco częściej korzystają również z pomocy parafii.

Inne źródła pomocy, jeżeli w ogóle są dostępne, to przede wszystkim dla mieszkańców największych gmin miejskich. Dotyczy to przede wszystkim Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, PFRON oraz organizacji pozarządowych. Zauważmy zatem, że pomoc, jaką mogą uzyskać mieszkańcy gmin miejskich jest dużo bardziej różnorodna. Jednocześnie jej skala może być większa dzięki wielości źródeł.

Tabela 1. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na typ i wielkość gminy.

	Ogółem pomorskie (N=314)	TYP GMINY				GMINY WIEJSKIE				GM. M-W I MIEJSKIE			
		Miejska (N=78)	Miejsko-wiejska (N=95)	Wiejska (N=140)		do 4 tys. (N=20)	od 4 tys. do 6 tys. (N=19)	od 6 tys. do 10 tys. (N=43)	10 tys. + (N=57)	do 10 tys. (N=27)	od 10 tys. do 20 tys. (N=10)	od 20 tys. do 50 tys. (N=117)	50 tys. + (N=19)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	47%	50%	49%	41%	38%	7%	32%	60%	73%	23%	43%	72%	
Rodzina	44%	55%	48%	30%	19%	52%	22%	32%	46%	44%	47%	90%	
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	29%	49%	19%	19%	3%	1%	20%	31%	7%	66%	34%	46%	
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	27%	10%	36%	31%	9%	5%	54%	31%	0%	3%	31%	28%	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	18%	43%	4%	10%	0%	5%	0%	23%	0%	42%	27%	9%	
Organizacje pozarządowe /stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	14%	31%	6%	9%	0%	14%	6%	12%	0%	53%	17%	21%	
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	11%	1%	12%	18%	13%	18%	7%	27%	26%	6%	4%	0%	
Osoby prywatne spoza rodziny	9%	13%	7%	8%	3%	14%	10%	5%	7%	3%	8%	27%	
Parafia/ksiądz	9%	9%	4%	14%	0%	32%	18%	9%	1%	3%	3%	33%	
Powiatowy Urząd Pracy	8%	2%	10%	11%	0%	5%	9%	18%	13%	3%	6%	2%	
Ministerstwo Zdrowia	4%	12%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	2%	34%	
Firmy prywatne	3%	4%	1%	4%	0%	23%	0%	2%	0%	3%	1%	17%	
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	3%	4%	2%	2%	12%	0%	0%	0%	3%	3%	1%	13%	
Urząd Powiatowy/starosta	3%	4%	0%	3%	9%	1%	0%	4%	0%	3%	1%	15%	
Szkoła/dyrektor/nauczyciele	2%	5%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	1%	18%	
Urząd wojewódzki/wojewoda	1%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	3%	0%	3%	1%	5%	
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

Obserwujemy geograficzne zróżnicowanie liczby osób korzystających z pomocy poszczególnych instytucji/organizacji udzielających wsparcia niepełnosprawnym.

Największy odsetek niepełnosprawnych zgłasza się do poszczególnych instytucji/organizacji w następujących województwach:

- Gminne/Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej:** świętokrzyskie, dolnośląskie, łódzkie, zachodniopomorskie.
- Rodzina:** mazowieckie, pomorskie, łódzkie.
- PFRON:** dolnośląskie, małopolskie, opolskie, pomorskie, zachodniopomorskie.
- Urząd gminy:** świętokrzyskie, podkarpackie, lubelskie, kujawsko-pomorskie.
- PCPR:** wielkopolskie, opolskie, kujawsko-pomorskie.
- Organizacje pozarządowe:** małopolskie, wielkopolskie, opolskie.
- Parafie, księża:** świętokrzyskie, opolskie, dolnośląskie.
- Powiatowy Urząd Pracy:** dolnośląskie, śląskie.

W przypadku województwa pomorskiego stosunkowo wysokie odsetki niepełnosprawnych w poszukiwaniu pomocy w rodzinie oraz w PFRON i ZUS. Relatywnie rzadko (w odniesieniu do pozostałych województw) niepełnosprawni korzystają z pomocy urzędów gminy oraz PUP.

Tabela 2. Odsetek niepełnosprawnych szukających pomocy w poszczególnych instytucjach/organizacjach w ciągu ostatnich trzech lat ze względu na województwo.

	dolnośląskie (N=314)	kujawsko-pomorskie (N=315)	lubelskie (N=314)	lubuskie (N=314)	łódzkie (N=314)	małopolskie (N=314)	mazowieckie (N=314)	opolskie (N=314)	podkarpackie (N=314)	podlaskie (N=314)	pomorskie (N=314)	śląskie (N=314)	świętokrzyskie (N=314)	warmińsko-mazurskie (N=314)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=314)
Gminny/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	62%	47%	51%	50%	60%	53%	53%	46%	35%	50%	47%	49%	84%	54%	52%	60%
Rodzina	24%	38%	28%	21%	40%	36%	71%	33%	25%	38%	44%	33%	39%	32%	35%	29%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)	37%	13%	19%	19%	17%	33%	14%	29%	21%	25%	29%	14%	21%	15%	22%	29%
Urząd Gminy/wójt/burmistrz/radni	14%	24%	24%	10%	23%	15%	18%	16%	23%	10%	11%	16%	56%	15%	12%	15%
Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	10%	5%	10%	19%	12%	20%	15%	22%	9%	21%	27%	21%	15%	9%	19%	19%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	14%	21%	11%	11%	12%	17%	6%	24%	14%	17%	18%	17%	9%	8%	31%	11%
Organizacje pozarządowe/stowarzyszenia/fundacje/koła/kluby	13%	9%	6%	8%	11%	22%	10%	16%	7%	7%	14%	11%	5%	4%	18%	8%
Powiatowy Urząd Pracy	20%	4%	5%	6%	8%	9%	10%	11%	7%	11%	8%	17%	11%	7%	9%	8%
Parafia/ksiądz	17%	6%	11%	3%	7%	13%	12%	17%	8%	5%	9%	5%	21%	3%	3%	5%

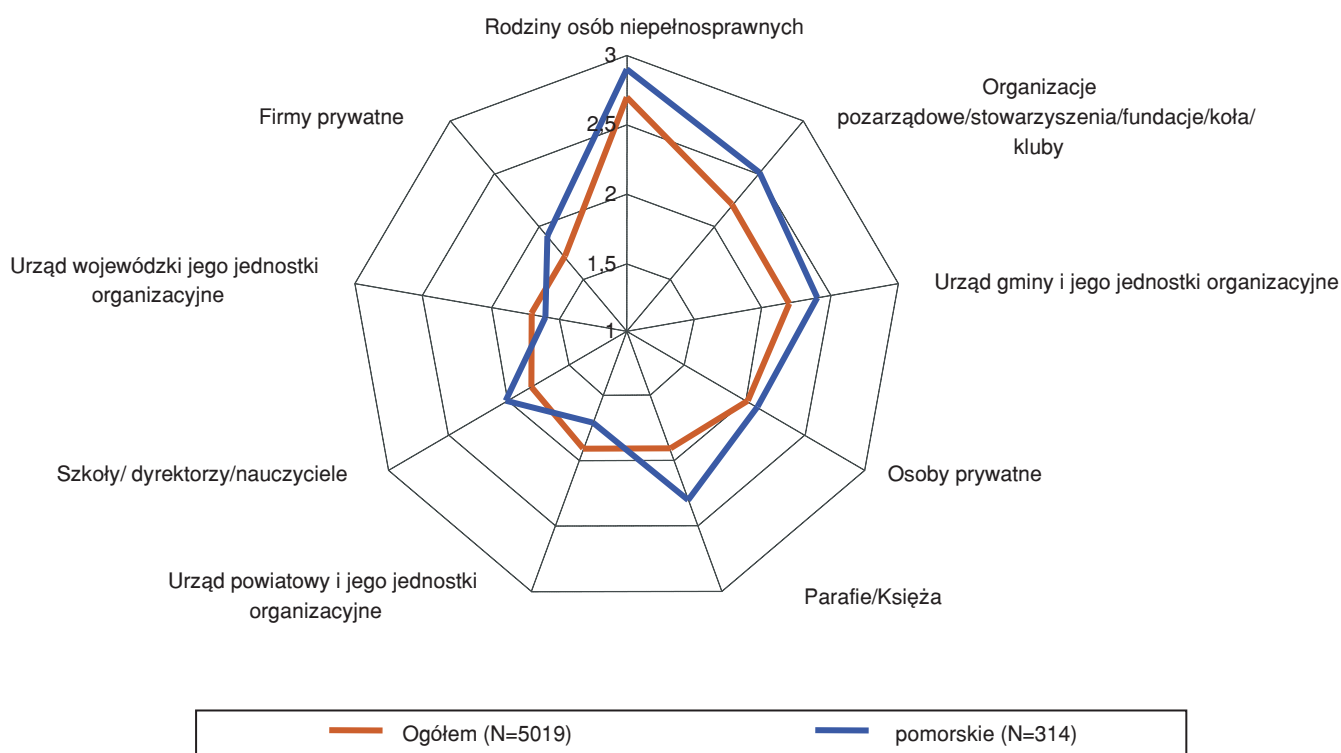
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Instytucje pomagające niepełnosprawnym

W przypadku województwa pomorskiego zdecydowanie lepiej, niż przeciętnie, niepełnosprawni oceniają pomoc uzyskaną od różnego typu instytucji i organizacji. Szczególnie wysoko ocenione zostały podmioty niepubliczne – organizacje pozarządowe oraz parafie, a także bezkonkurencyjne rodziny.

Jedynie instytucje wyższego szczebla – urzędy powiatowe i wojewódzkie oceniane są na Pomorzu na poziomie niższym, niż w całym kraju.

Proszę ocenić, jak dużo w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym robią następujące organizacje i osoby?

SKALA: 4=Bardzo dużo, 3=Raczej dużo, 2=Raczej niewiele, 1=Praktycznie nic

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

5. Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jednym ze wskaźników, które pozwalają ocenić działalność samorządów gminnych w zakresie realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych jest istnienie opracowanego gminnego programu działań na rzecz tej grupy.

W województwie pomorskim nieco częściej, niż przeciętnie, gminy mają opracowany lub są w trakcie opracowywania gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych – w skali kraju jest to co piąta gmina, zaś na Pomorzu prawie co trzecia. Również co trzecia gmina (34%) deklaruje, że taki program ma być opracowany w ciągu najbliższego roku. Kwestią otwartą pozostaje to, czy rzeczywiście tak się stanie, czy też są to tylko pożądane społecznie deklaracje – na potrzeby badania.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

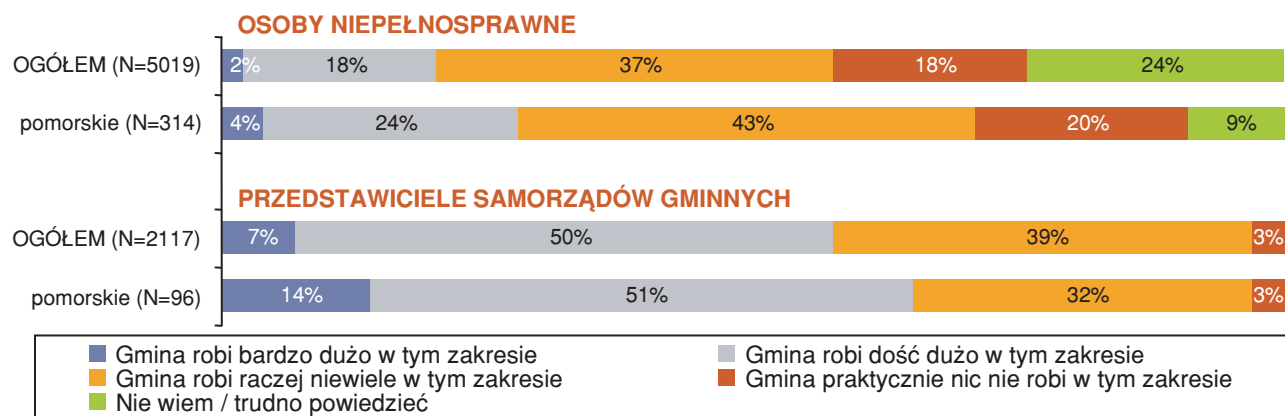
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Opisane we wcześniejszej części syntezy rozbieżności w ocenie jakości pomocy świadczonej przez gminy osobom niepełnosprawnym stają się szczególnie widoczne przy bardziej wnikliwej analizie. **Osoby niepełnosprawne z dużo większą rezerwą wypowiadają się o działalności władz gminy na rzecz ich grupy, niż czynią to przedstawiciele samorządów gminnych.** Prawdopodobnie to dotyczy w równym stopniu województwa pomorskiego, jak i całego kraju. Warto jednak podkreślić, że zarówno niepełnosprawni, jak i przedstawiciele samorządów gminnych z tego regionu są nieco bardziej zadowoleni z działalności gminy w tym zakresie niż ogół badanych.

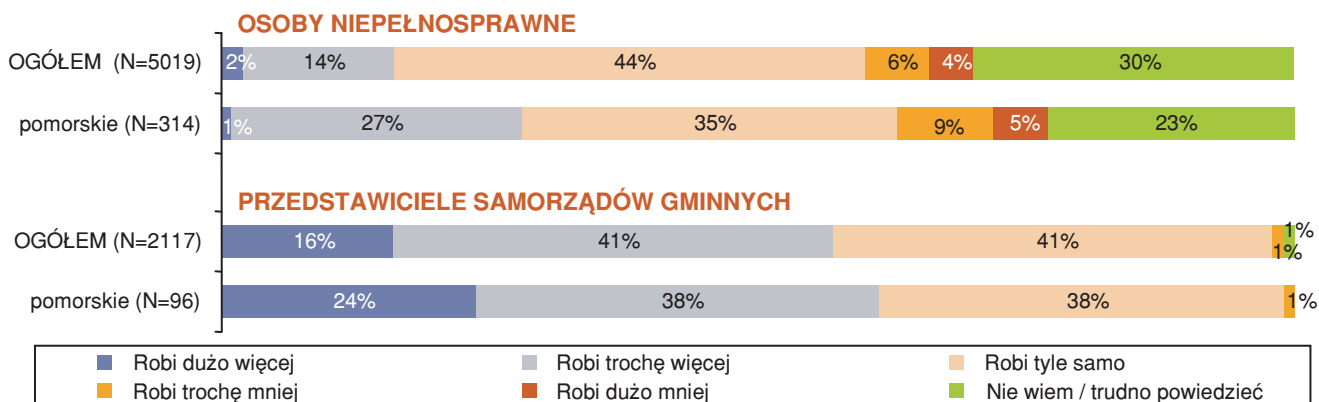
Ponad co czwarty niepełnosprawny mieszkaniec województwa pomorskiego w pozytywnym świetle postrzega działania gminne na rzecz niepełnosprawnych, podczas gdy większość (65%) przedstawicieli samorządów gminnych uważa, że gmina robi dużo w tym zakresie.

Osoby niepełnosprawne w województwie pomorskim częściej, niż przeciętnie, zaczynają dostrzegać pozytywne zmiany w kontekście działań podejmowanych na ich rzecz przez gminę – 28% niepełnosprawnych mieszkańców tego regionu (16% ogółem) deklaruje, że gmina robi więcej obecnie niż 3 lata temu. Pod tym względem przedstawiciele władz gminnych wyrażają zdecydowanie bardziej entuzjastyczne opinie.

Jak ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

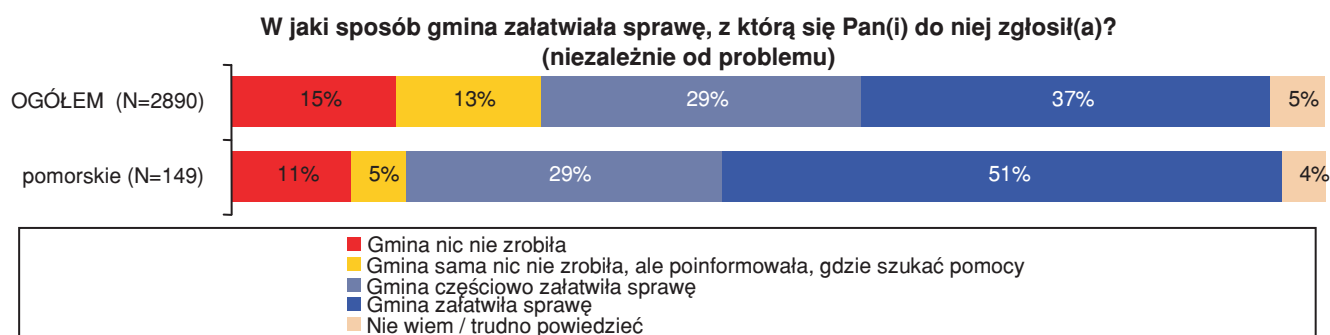
Jak z perspektywy trzech ostatnich lat ocenia Pan(i) działania gminy na rzecz osób niepełnosprawnych?

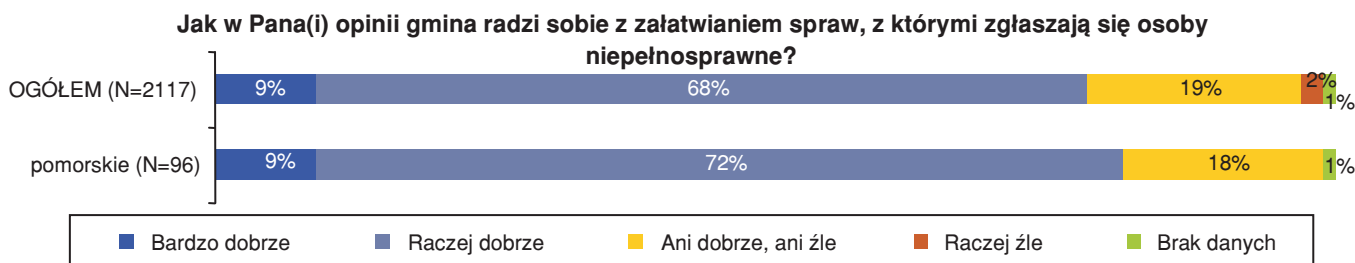
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Indywidualna satysfakcja niepełnosprawnych z pomocy uzyskanej w gminie (niezależnie od problemu) jest wyższa od ogólnej oceny wystawianej samorządom gminnym. Pod tym względem, województwo pomorskie wypada dużo lepiej. 80% respondentów korzystających z pomocy jednostek organizacyjnych samorządu gminnego (w skali kraju 66%) deklaruje, iż w ich sprawie gmina coś zrobiła, jeżeli nie w całości załatwiła sprawę, to przynajmniej w części. Podobnie twierdzą gminy - udaje im się załatwić 70% spraw, z jakimi zgłaszają się do nich niepełnosprawni mieszkańcy. Ponadto, w zdecydowanej większości (81%) oceniają, że dobrze radzą sobie pod tym względem.

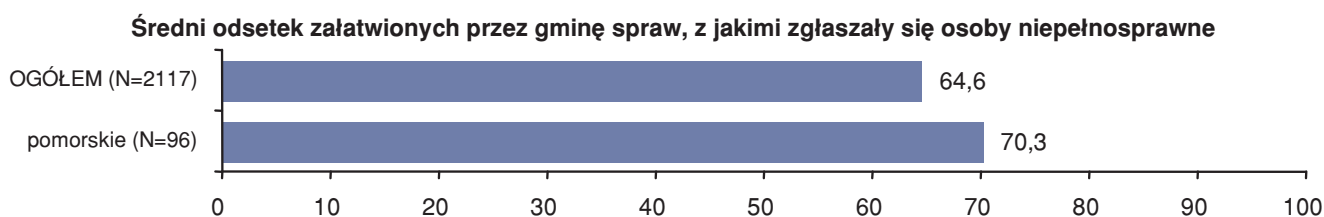
Warto zauważyć, że w województwie pomorskim jedynie 16% niepełnosprawnych zgłaszających się do gminy o pomoc, pomocy takiej nie uzyskało – gmina nie zrobiła nic lub wskazała tylko gdzie szukać pomocy. Jest to wynik znacznie lepszy, niż w skali całego kraju.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2890

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Ocena sposobu załatwiania przez gminy poszczególnych spraw, w przypadku obu badanych grup, w województwie pomorskim, podobnie jak w skali całego kraju, pokazuje bezradność samorządów gminnych przede wszystkim wobec problemów związanych z rehabilitacją zawodową (o czym będzie mowa w następnym rozdziale) oraz z likwidowaniem barier architektonicznych. Mimo iż gminy podejmują inicjatywy w tym obszarze, nie zawsze mogą sprostać partykularnym oczekiwaniom niepełnosprawnych, z powodu ograniczonych możliwości w tym zakresie.

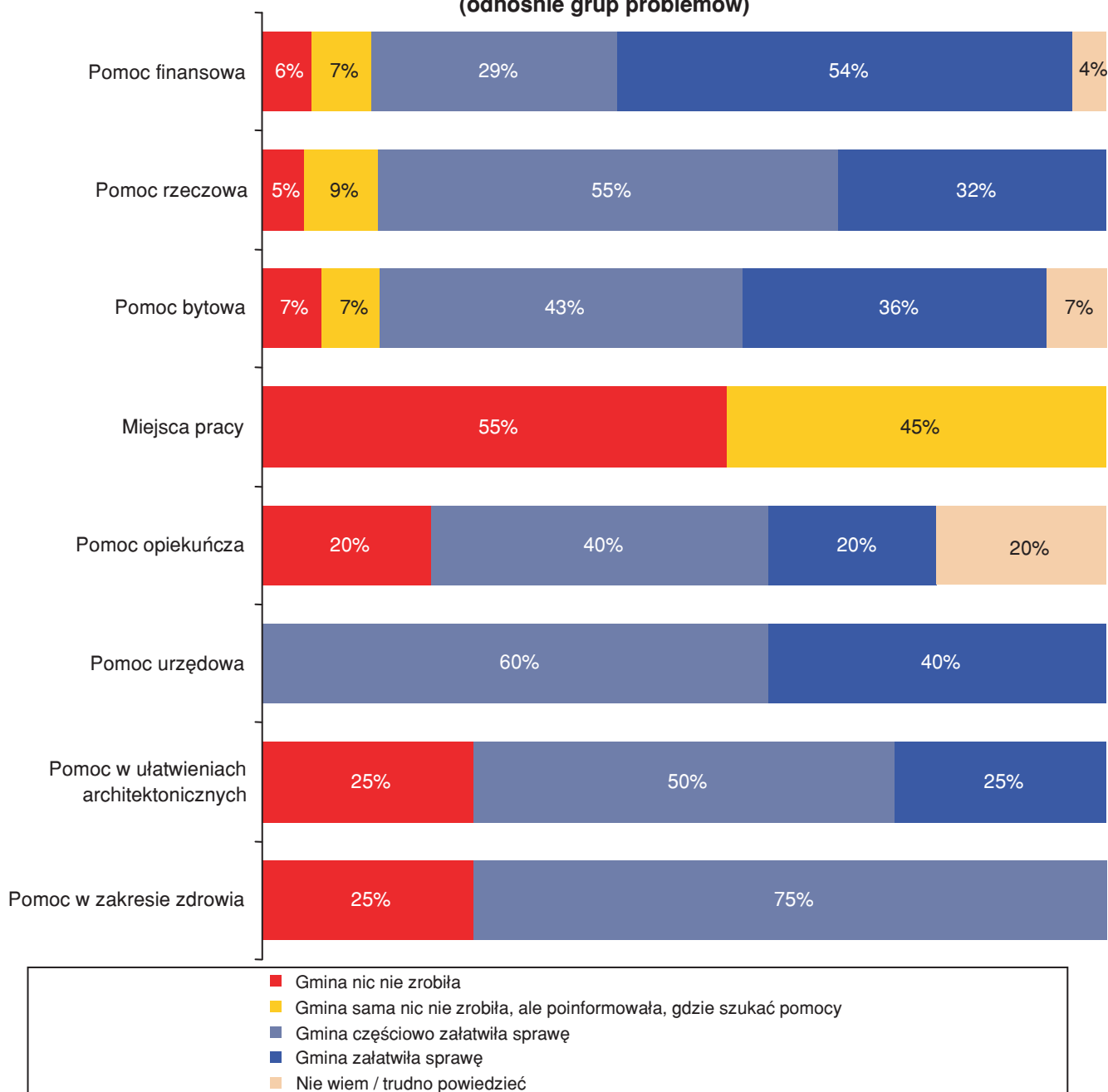
Osoby niepełnosprawne skarżą się, iż istotnym problemem dla gminy jest również udzielanie pomocy opiekuńczej oraz pomocy w zakresie zdrowia. Same gminy w mniejszym stopniu wskazują, że tego rodzaju działania sprawiają im trudności. Warto jednak zwrócić uwagę, że respondenci z Pomorza zdecydowanie rzadziej, niż w skali całego kraju, twierdzili, że gmina nie radziła sobie z problemami, z jakimi się do niej zgłaszali.

Wyniki badań wskazują, iż gminy najlepiej radzą sobie z najbardziej powszechnymi problemami, ze sprawami, z którymi najczęściej zgłaszają się do nich niepełnosprawni. W dalszej części syntezy pokażemy, że są to też najczęściej podejmowane przez gminy działania – stąd też najlepsze przygotowanie i możliwości samorządów w tym zakresie.

W opinii niepełnosprawnych, gminy województwa pomorskiego relatywnie najlepiej radzą sobie z udzielaniem pomocy urzędowej, pomocy bytowej, rzeczowej oraz finansowej. Potwierdzają to wyniki badania wśród przedstawicieli samorządów gminnych. W przypadku wymienionych rodzajów udzielanego niepełnosprawnym wsparcia, gminy dysponują największymi środkami oraz możliwościami, by móc je realizować.

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

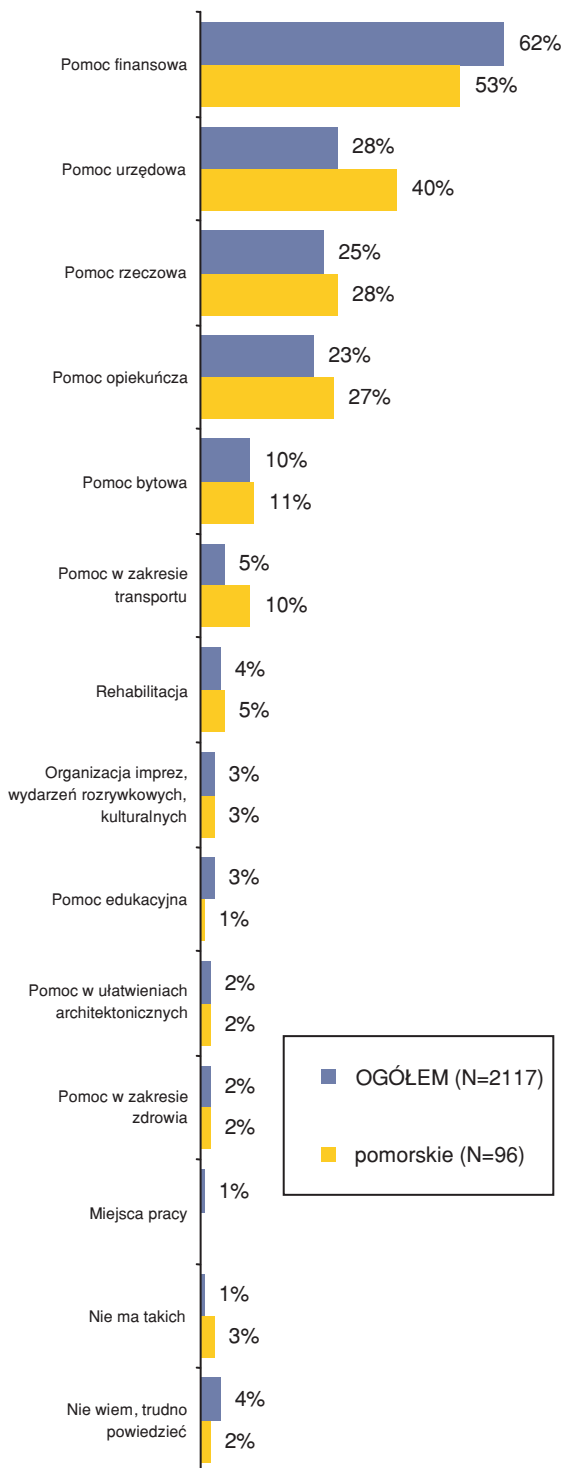
W jaki sposób gmina załatwiła sprawę, z którą się Pan(i) do niej zgłosił(a)?
(odnośnie grup problemów)

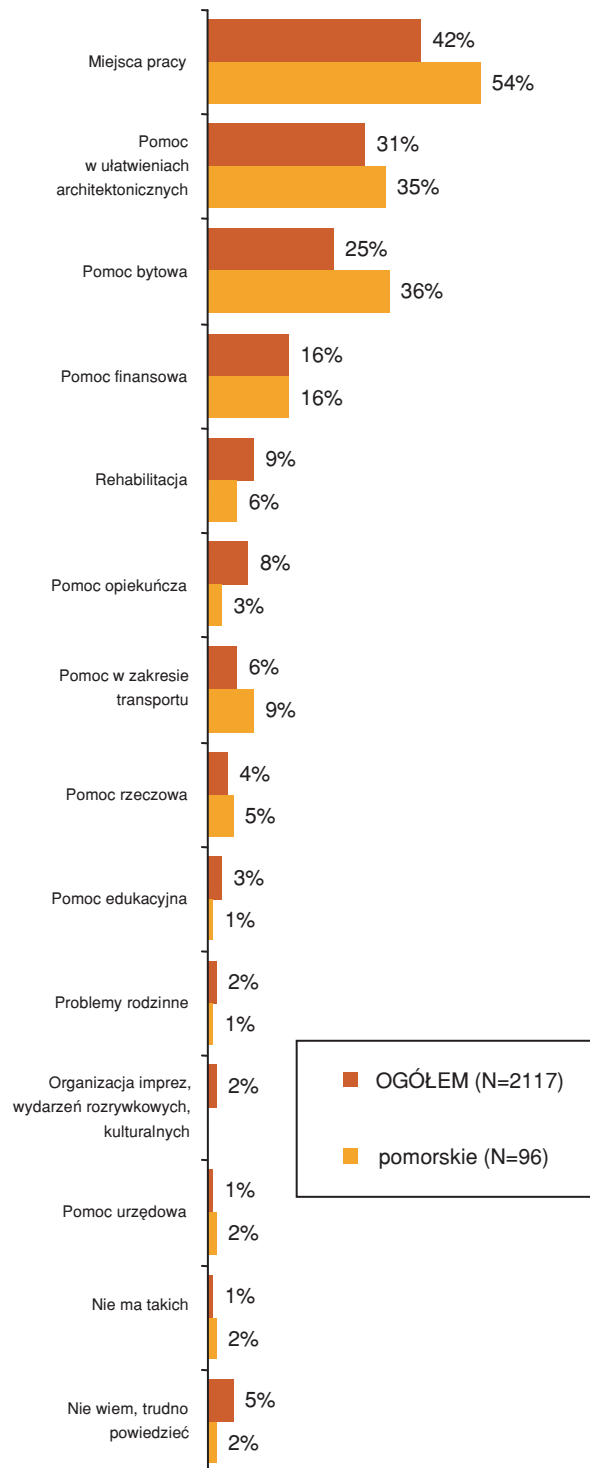
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, województwo pomorskie. Procentowanie odnośnie problemów. N=217 problemów

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najłatwiejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

Jakie problemy osób niepełnosprawnych są najtrudniejsze do załatwienia dla gminy? - wskazania spontaniczne

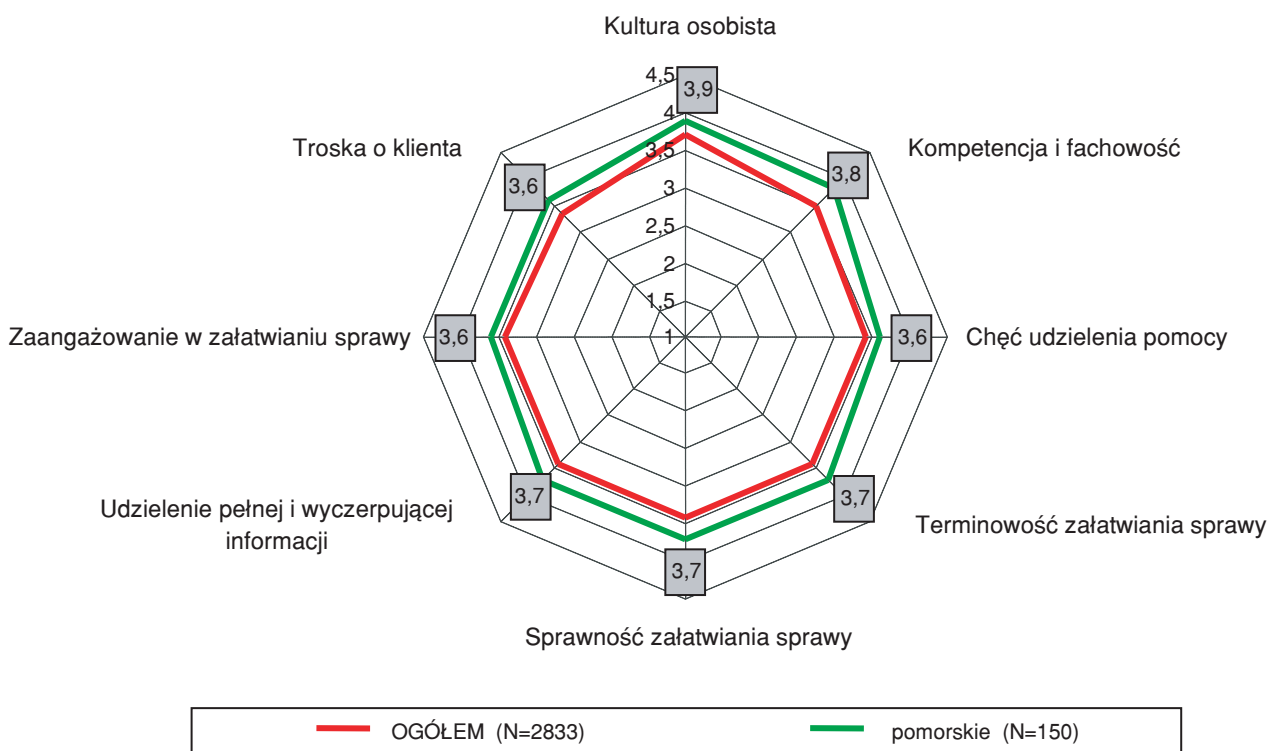

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

W województwie pomorskim, w parze z dość pozytywną oceną sposobu załatwienia przez gminę spraw, z jakimi zgłaszali się niepełnosprawni, idzie pozytywna opinia na temat funkcjonowania jednostek organizacyjnych gminy. Warto zaznaczyć, że pod tym względem Pomorze wypada lepiej, w porównaniu z wynikami uzyskanymi w skali kraju. Najwyżej respondenci ocenili kulturę osobistą urzędników oraz ich kompetencje i fachowość. Pozytywnie oceniana jest również terminowość i sprawność załatwiania spraw w tych instytucjach oraz jakość przekazanych informacji. Nieco gorzej oceniono natomiast troskę o klienta i chęć udzielenia pomocy oraz zaangażowanie w załatwianie spraw.

Jak ogólnie rzecz biorąc ocenia Pan(i) poziom obsługi w urzędzie gminy i jej jednostkach pod względem następujących aspektów:

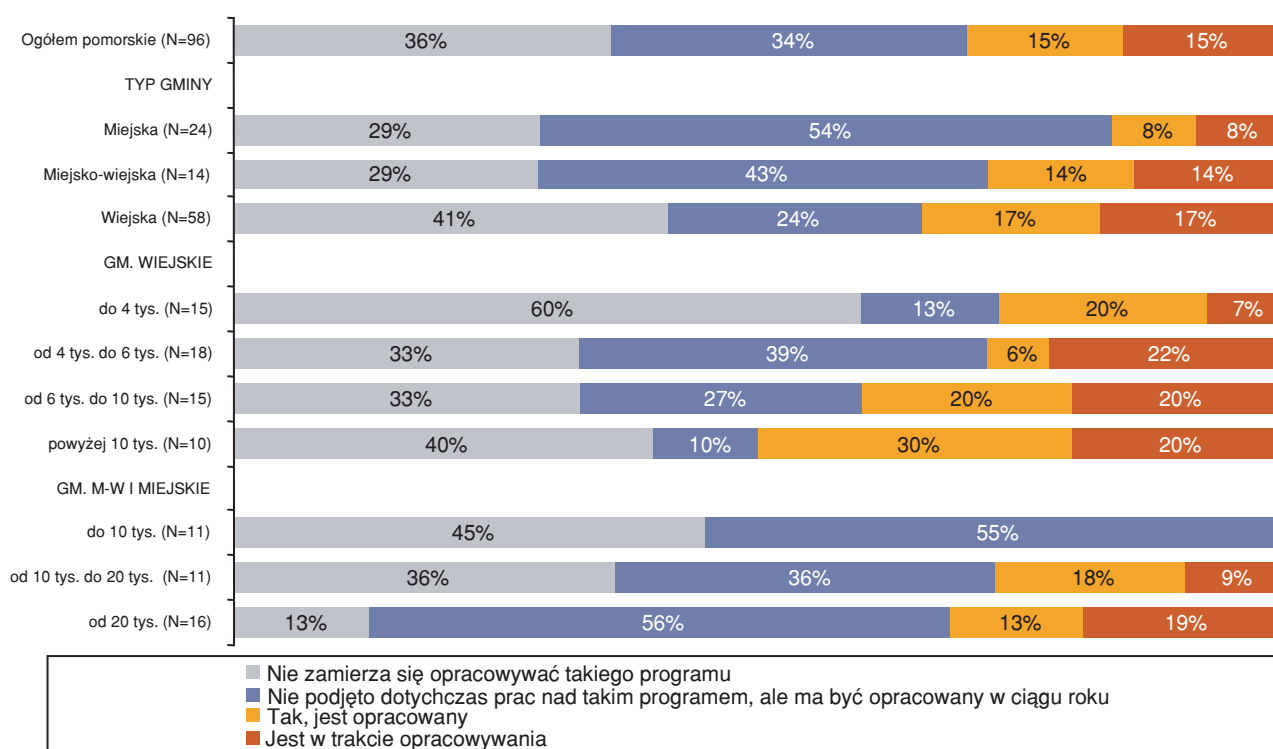
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze, ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=2833

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

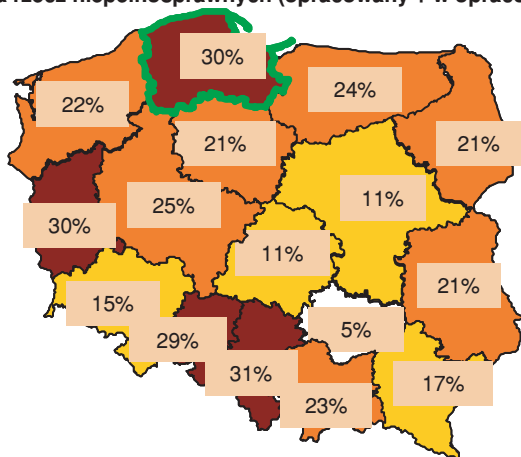
Posiadanie gminnego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w województwie pomorskim (podobnie jak w całym kraju) związane jest przede wszystkim z typem i wielkością gminy. W przeciwieństwie jednak do wyników uzyskanych w skali całego kraju, w województwie pomorskim częściej taki program posiadają gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, zwłaszcza te największe. Ponad połowa gmin miejskich deklaruje zaś, że program działań na rzecz niepełnosprawnych ma być opracowany w ciągu roku.

Czy gmina ma opracowany gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Odsetek gmin posiadających gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych (opracowany + w opracowaniu)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Gminny program działań na rzecz niepełnosprawnych relatywnie częściej posiadają gminy z zachodniej części kraju, niż ze wschodniej. Województwo pomorskie plasuje się pod tym względem wśród województw charakteryzujących się najwyższym odsetkiem gmin posiadających taki program.

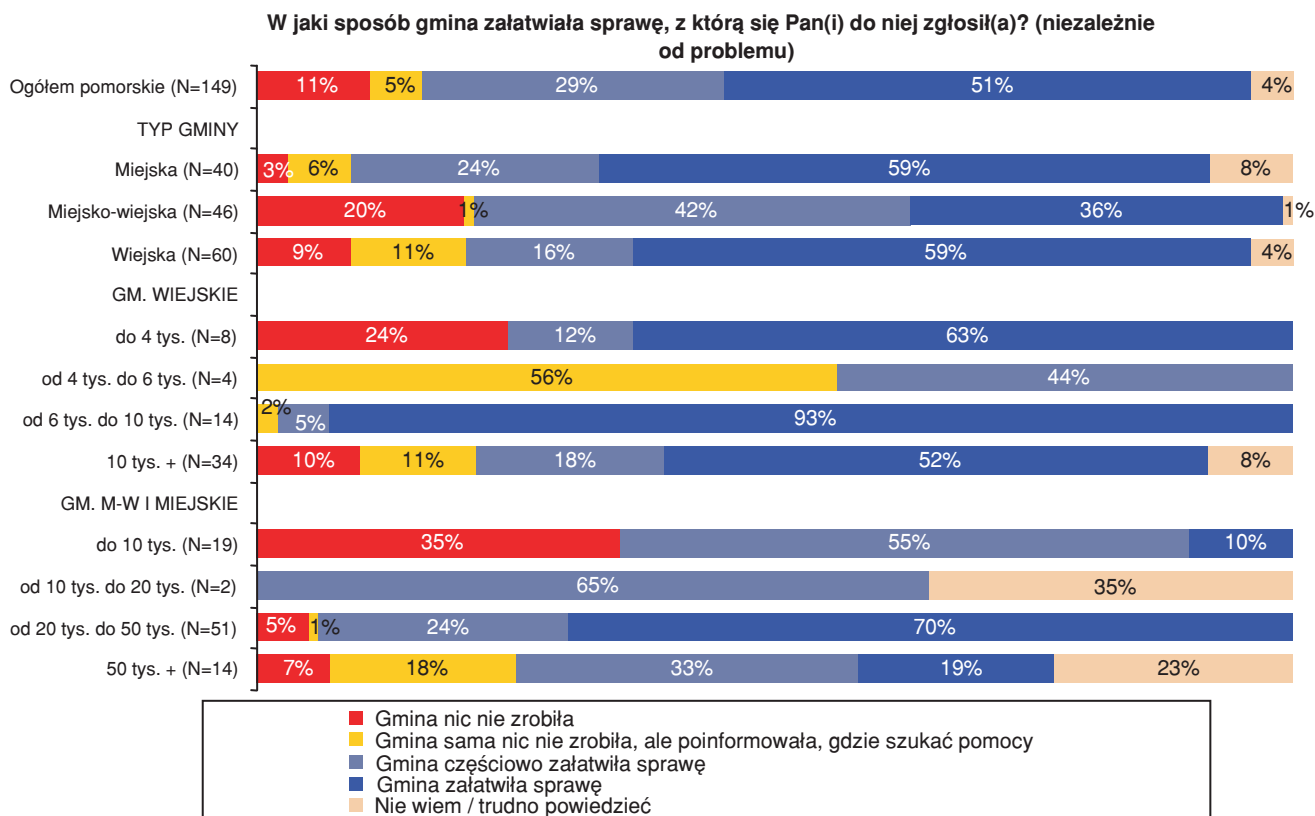
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Z deklaracji osób niepełnosprawnych wynika, że w województwie pomorskim największą liczbę spraw w zakresie udzielania im pomocy udaje się załatwić gminom miejskim oraz gminom średniej wielkości bez względu na ich typ (6-10 tys. mieszkańców w przypadku gmin wiejskich oraz w przypadku gmin miejsko-wiejskich i miejskich 20-50 tysięcy).

Najczęściej odsyłanie osób niepełnosprawnych z przysłowiowym kwitkiem, bądź odsyłanie do innej instytucji praktykowane jest praktykowane w najmniejszych gminach, zwłaszcza miejskich i miejsko-wiejskich.

Deklaracje przedstawicieli samorządów gminnych w małym stopniu są zbliżone do opinii osób niepełnosprawnych. Samorządowcy deklarują, że około 70% spraw, z jakimi zgłaszają się do nich osoby niepełnosprawne udaje się załatwić pozytywnie. Pod tym względem najlepiej prezentują się największe gminy wiejskie oraz najmniejsze i największe gminy miejskie i miejsko-wiejskie.

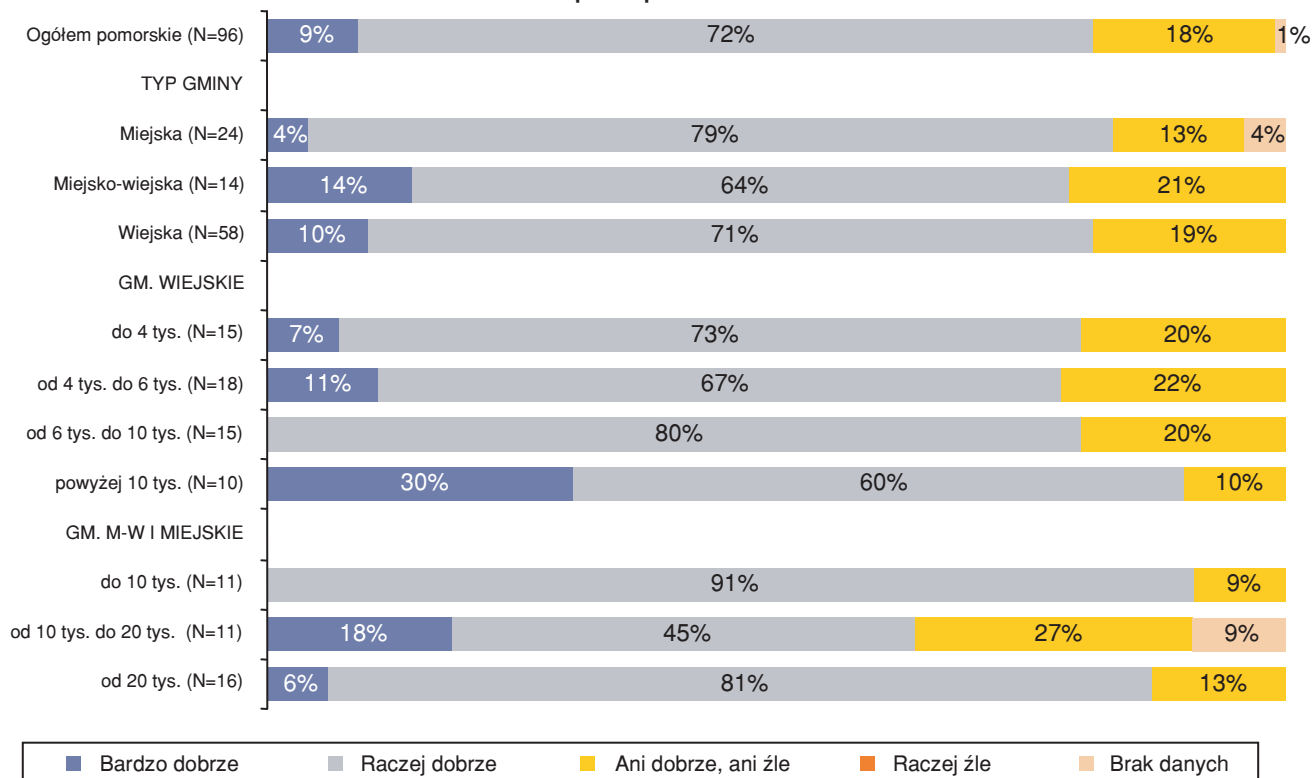
Należy jednak pamiętać, że ocena sprawności w rozwiązywaniu problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne może być bardzo subiektywna. Jest silnie zależna od liczby, skali i przede wszystkim złożoności problemów.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=149

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Jak w Pana(i) opinii gmina radzi sobie z załatwianiem spraw, z którymi zgłaszają się osoby niepełnosprawne?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Jaki średnio odsetek spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne, udaje się pozytywnie załatwić? - ŚREDNIE (%)

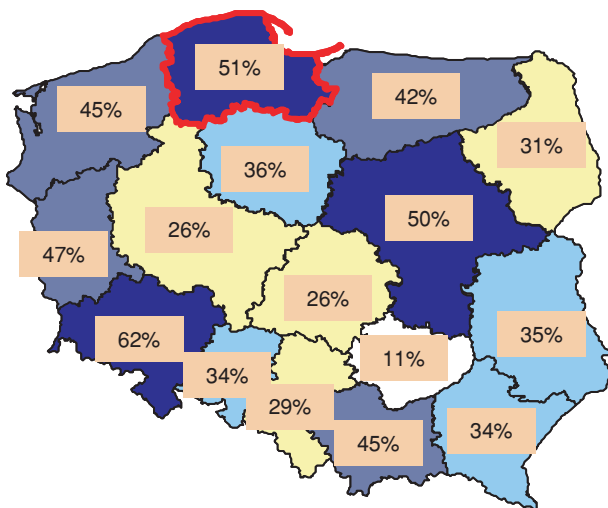

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Województwo pomorskie to województwo, w którym istnieje stosunkowo mały (w porównaniu do pozostałych regionów) rozdziewiek pomiędzy opiniami przedstawicieli samorządów gminnych na temat skuteczności pomocy udzielanej przez gminę osobom niepełnosprawnym, a opiniami samych zainteresowanych.

Odsetek niepełnosprawnych deklarujących, iż gmina „załatwiła sprawę”

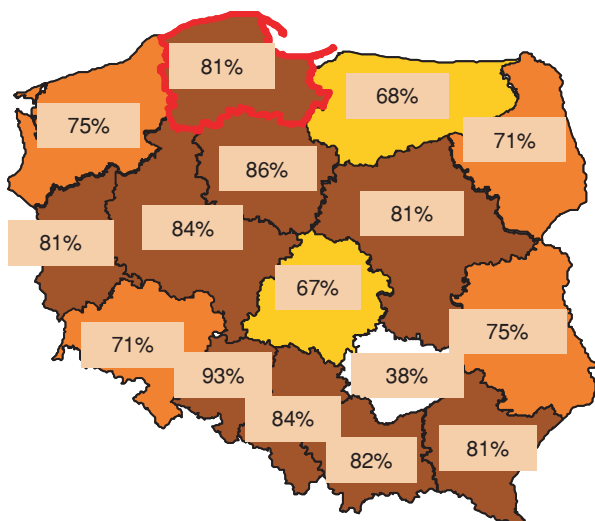

Analizując opinie osób niepełnosprawnych na temat skuteczności działań gminy w odniesieniu do ich problemów widać wyraźnie, że województwo pomorskie należy do województw o wynikach najlepszych.

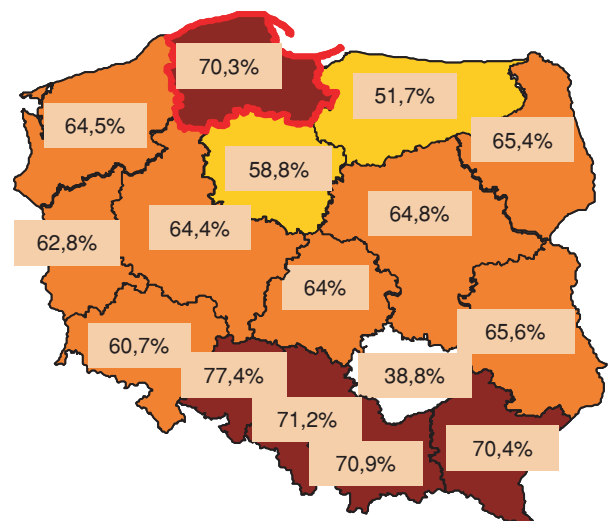
Również pod względem oceny samorządów gminnych region ten znajduje się w grupie województw o ocenie najwyższej.

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Odsetek deklarujących, iż gmina „radzi sobie z załatwianiem spraw” osób niepełnosprawnych

Średni odsetek załatwionych spraw i problemów, z jakimi zgłaszają się osoby niepełnosprawne

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

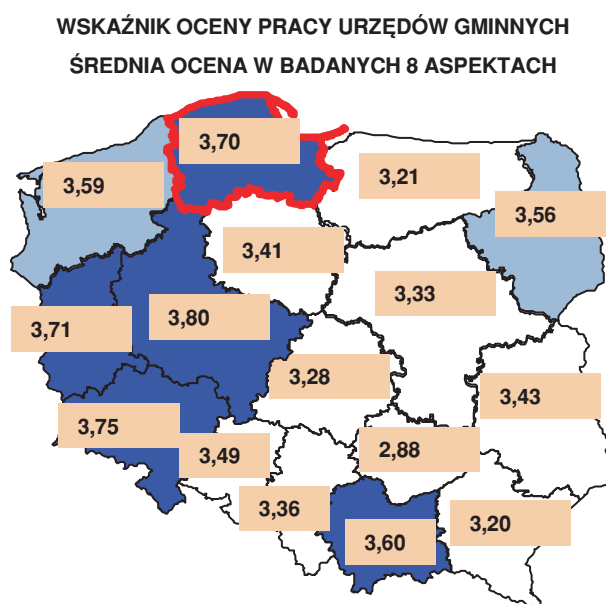
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Biorąc pod uwagę 8 następujących aspektów satysfakcji z jakości obsługi i pracy urzędników w urzędach gminnych, stworzyliśmy **wskaźnik oceny pracy urzędów gminnych**.

- Kultura osobista
- Kompetencja i fachowość
- Chęć udzielenia pomocy
- Terminowość załatwiania sprawy
- Sprawność załatwiania sprawy
- Udzielenie pełnej i wyczerpującej informacji
- Zaangażowanie w załatwianiu sprawy
- Troska o klienta

Nie obserwujemy istotnych różnic w poziomie zadowolenia ze względu na typ i wielkość gminy. Widoczne są natomiast pewne zróżnicowania regionalne. Relatywnie większą satysfakcję z funkcjonowania urzędów gminnych wyrażają mieszkańcy województw Polski północno-zachodniej. Najmniej zadowoleni są zaś mieszkańcy Polski centralnej i wschodniej. **Województwo pomorskie należy pod tym względem do województw najlepiej ocenianych.**

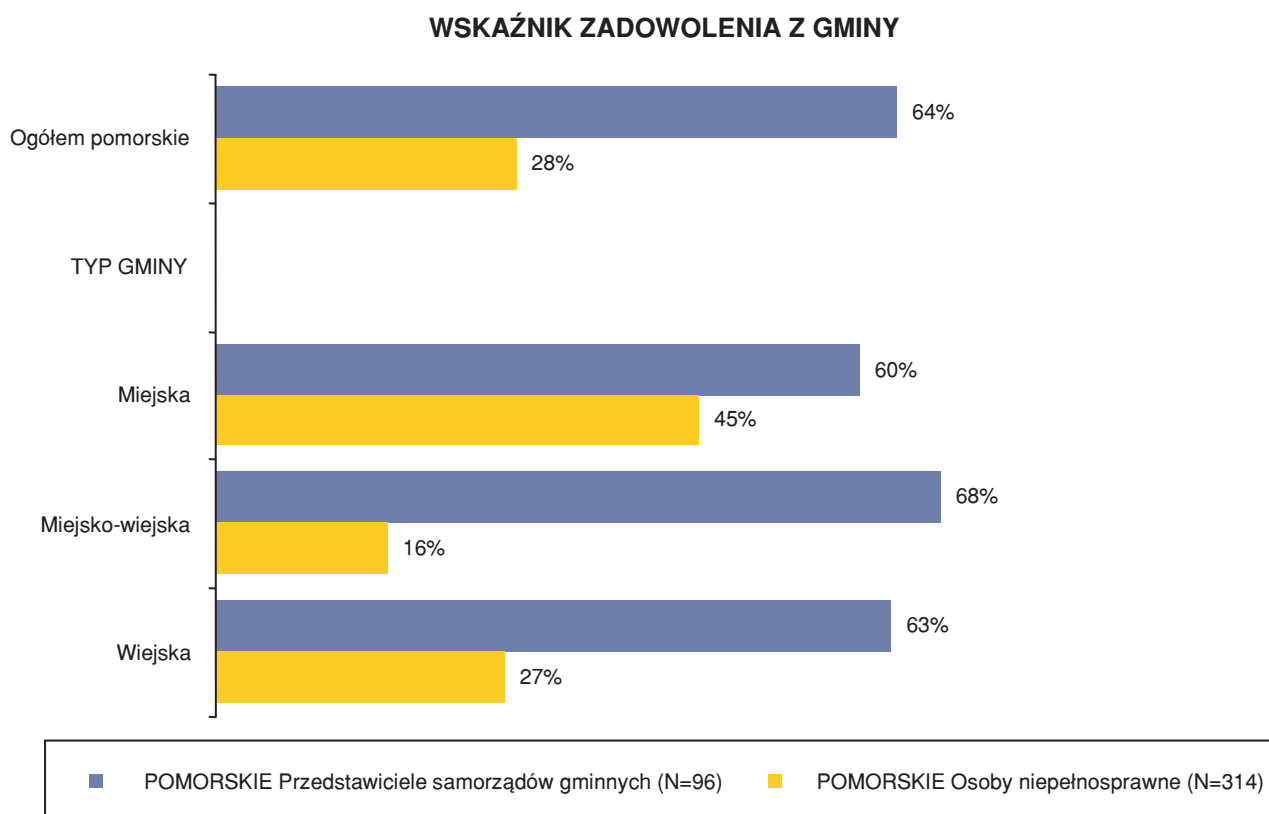
SKALA: [5] Bardzo dobrze, [4] Raczej dobrze, [3] Ani dobrze ani źle, [2] Raczej źle, [1] Bardzo źle
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Podsumowując tę część wyników badań dla osób niepełnosprawnych, jak i dla samorządów gminnych stworzyliśmy sumaryczny wskaźnik **zadowolenia z gminy**. W tym pierwszym przypadku pokazuje on, jak osoby niepełnosprawne postrzegają gminę, w drugim zaś, jak gmina postrzega samą siebie. Wskaźnik ten jest średnią arytmetyczną odsetka odpowiedzi pozytywnych w dwóch badanych aspektach:

- ❑ Oceny działań władz samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi bardzo dużo + gmina robi dość dużo)
- ❑ Oceny z perspektywy czasu działań samorządowych na rzecz osób niepełnosprawnych (gmina robi dużo więcej + robi trochę więcej)

W województwie pomorskim, zadowolenie gminy z jej działalności na rzecz osób niepełnosprawnych największe jest w gminach miejsko-wiejskich, najmniejsze zaś w gminach miejskich. Odwrotnie widzą działalność gmin osoby niepełnosprawne. Najlepiej oceniane są przez nich, najbardziej krytyczne wobec siebie samorządy gmin miejskich, najslabiej zaś samorządy gmin miejsko-wiejskich.

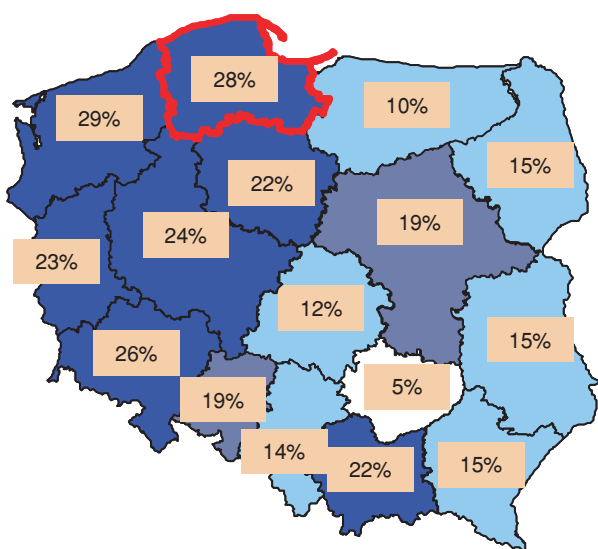
Samorządy gminne jako źródło pomocy osobom niepełnosprawnym

Zadowolenie osób niepełnosprawnych z działalności gmin rozkłada się w sposób systematyczny (poniekąd zgodny z ekonomicznymi podziałami kraju) – dzieli Polskę na dwie części. Relatywnie bardziej zadowolony, zachód kraju i bardziej pokrzywdzony, wschód. Większość samorządów gminnych, mówiąc o swojej aktywności dobrze wpasowuje się w tę konwencję, choć należy zwrócić uwagę na pewne wyjątki. Niewspółmiernie dobre oceny, w stosunku do opinii samych osób niepełnosprawnych wystawiają sobie gminy z województwa warmińsko-mazurskiego, podkarpackiego oraz śląskiego.

Województwo pomorskie pod względem obydwu wskaźników należy do grupy województw wypadających najlepiej.

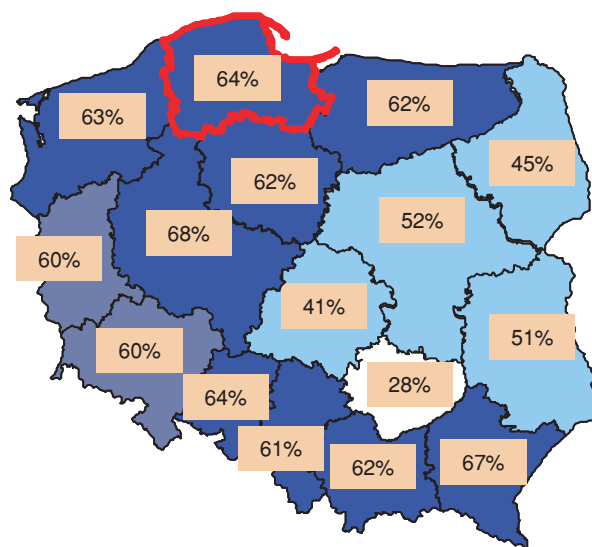
Wskaźnik zadowolenia z gminy

Osoby niepełnosprawne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 18%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Samorządy gminne
ŚREDNI WSKAŹNIK: 57%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

6. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

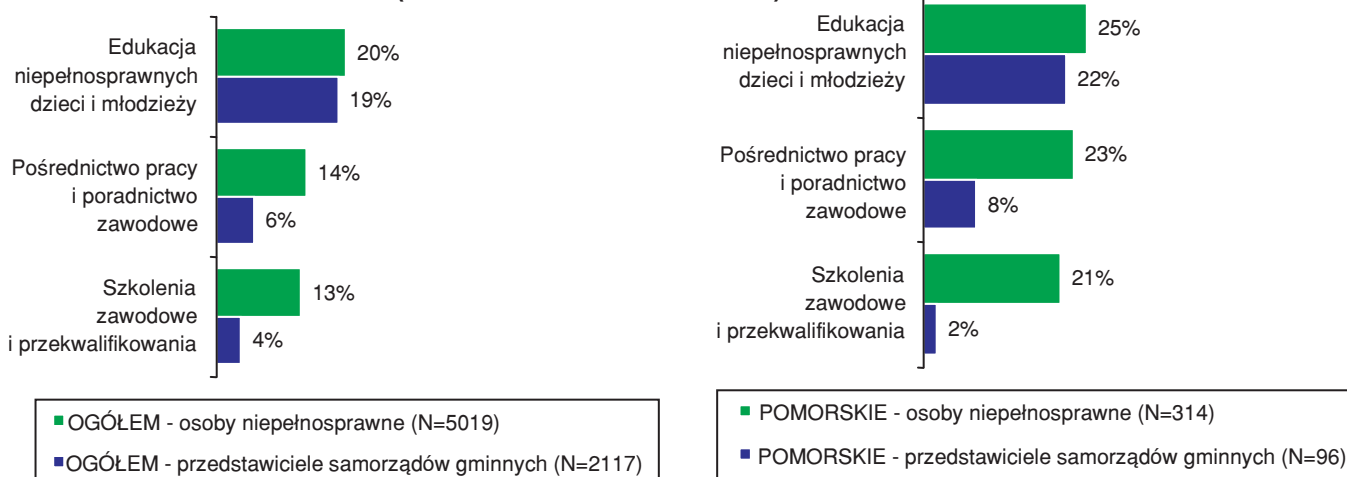
W województwie pomorskim, podobnie jak w innych regionach kraju, samorzady gminne rzadko angażują się w działania na rzecz aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Co ciekawe, osoby niepełnosprawne są przekonane o dużo większej aktywności gmin w tym zakresie, niż rzeczywistość ma to miejsce.

Warto jednak podkreślić, iż gminy na Pomorzu podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych nieco częściej, niż przeciętnie.

Ponad co czwarta gmina w województwie pomorskim **wspiera (finansuje lub dofinansowuje) edukację niepełnosprawnych dzieci i młodzieży**. Kwestią otwartą jest jednak, na ile gminy wskazywały tu wyłącznie działania skierowane do osób niepełnosprawnych, a na ile ogólne zadania w zakresie edukacji (np. remont szkoły).

Działania związane z pośrednictwem pracy, poradami zawodowymi, szkoleniami i kursami przekwalifikującymi są wśród pomorskich gmin zdecydowanie rzadsze – podejmowało je 2% - 8% pomorskich gmin.

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

W konsekwencji małej aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie pomorskim prawie połowa niepełnosprawnych (47%) miała problem ze wskazaniem działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia bezrobocia w tej grupie, a 37% badanych wyraziło przekonanie, iż w jego gminie takich działań w ogóle nie było. Również 55% przedstawicieli samorządów gminnych stwierdza, iż nie podejmowało tego typu działań. Ponadto, 5% gmin nie umiało wskazać przykładów takich działań, zaś w przypadku 3% nie mamy w tym zakresie żadnych danych – gminy te najprawdopodobniej, w znakomitej większości, po prostu ich nie podjęły. W województwie pomorskim mamy zatem do czynienia z dużą zbieżnością ocen osób niepełnosprawnych i danych dostarczonych przez gminy.

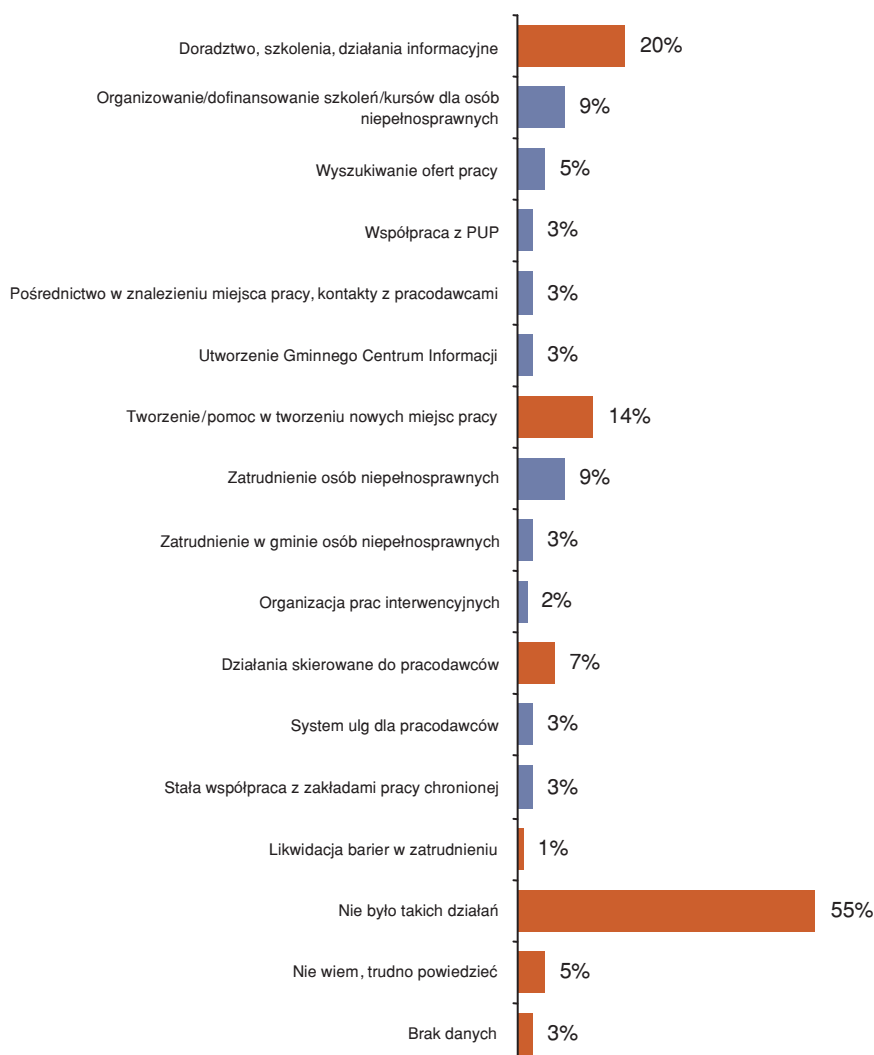
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W związku z nieco większą, niż w skali kraju, aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie pomorskim, co trzecia gmina może pochwalić się działaniami lub inicjatywami na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych.

Co piąty samorząd gminny zaangażował się w działania dotyczące doradztwa, szkoleń i działań informacyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Działania te są jednak bardzo zróżnicowane. Nieco mniejszy odsetek – 14% gmin – podjęło działania związane z tworzeniem lub pomocą w tworzeniu miejsc pracy.

Inne inicjatywy, takie jak np. działania skierowane do pracodawców lub likwidacja barier w zatrudnieniu, podejmowane były przez pojedyncze samorzady.

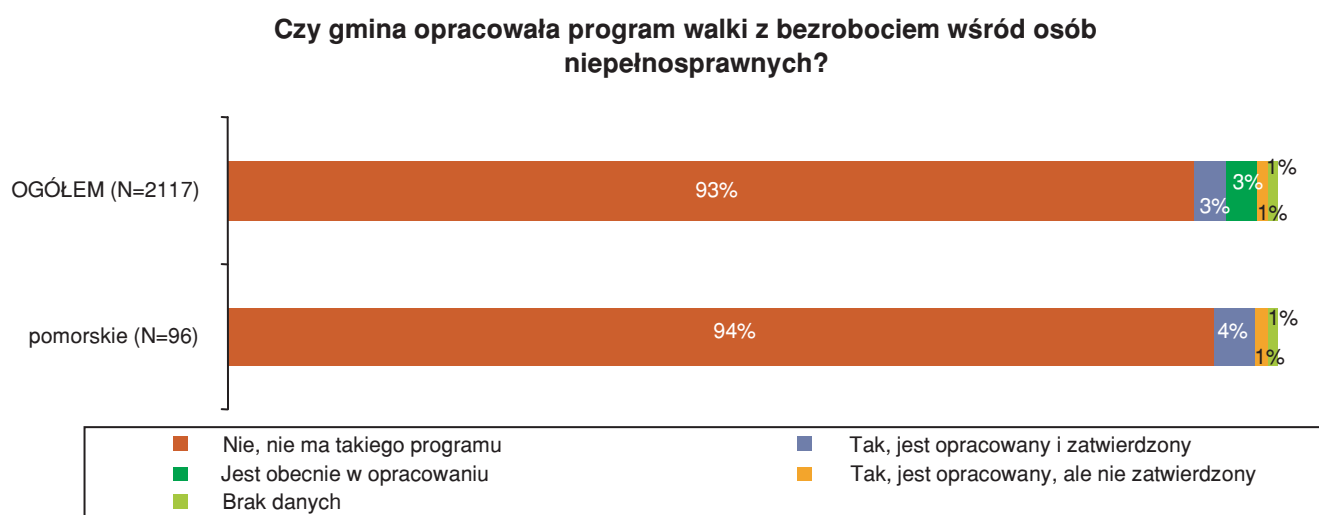
Przykłady działań lub inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz zmniejszenia bezrobocia niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W porównaniu z aktywnością w zakresie rehabilitacji zawodowej jeszcze mniejsze jest zaangażowanie gmin w tworzenie instytucjonalnych ram w postaci programów lub strategii zmniejszenia bezrobocia wśród niepełnosprawnych. Na Pomorzu, tego typu programy (opracowane lub w trakcie opracowania), posiada jedynie 5% gmin. Jest to wynik zdecydowanie poniżej potrzeb i gorszy, niż w skali kraju.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie pomorskim plany gmin związane z finansowaniem lub dofinansowaniem działań związanych z rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych w 2006 roku są zbliżone do skali działań finansowanych lub dofinansowywanych w roku 2005. Gminy nie planują zwiększać swojego zaangażowania.

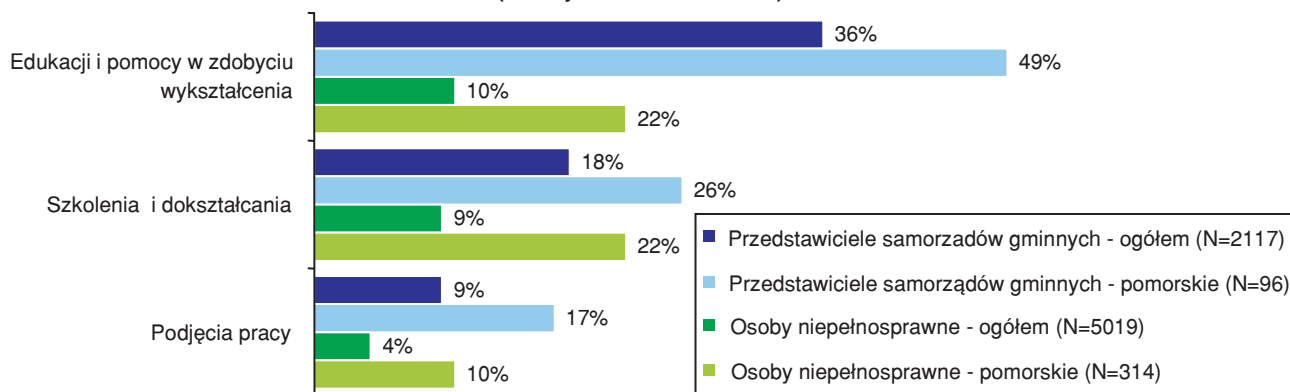
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej jest na Pomorzu zdecydowanie za mała w stosunku do oczekiwań osób niepełnosprawnych, zaś w przypadku większości działań na tym polu, można mówić o znacznych brakach. **Dlatego też, w województwie pomorskim zdecydowana większość niepełnosprawnych i znaczny odsetek samorządów gminnych negatywnie ocenia działalność gmin na rzecz możliwości podjęcia pracy i podnoszenia kwalifikacji.**

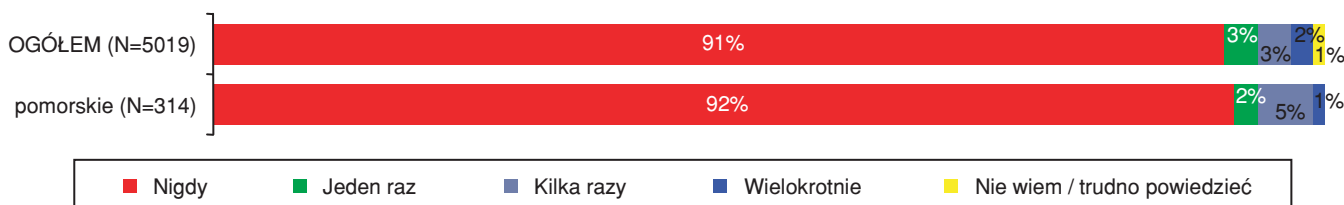
Warto jednak zauważyć, że oceny możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie rehabilitacji zawodowej dokonywane przez ich przedstawicieli, jak i przez osoby niepełnosprawne są wyższe, niż przeciętnie w kraju.

O niezaprzeczalnie małym zaangażowaniu pomorskich gmin w aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych świadczy również fakt, że praktycznie żaden niepełnosprawny nie doświadczył zainteresowania i nie spotkał się z inicjatywą pracowników gmin w tym zakresie. 92% niepełnosprawnych twierdzi, iż nikt nigdy nie zwracał się do nich oferując pomoc przy znalezieniu pracy, czy w zakresie szkoleń i doradztwa zawodowego.

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i) oferując pomoc przy znalezieniu pracy/ szkolenia/doradztwo zawodowe?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Trudno jest określić, czy przy uzyskaniu zewnętrznego wsparcia związanego z realizacją zadań na rzecz aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych pomorskie gminy chętniej podejmowałyby tego typu działania. Obecny brak aktywności i doświadczeń w tym zakresie znacznie utrudniłby bowiem efektywną realizację takich zadań.

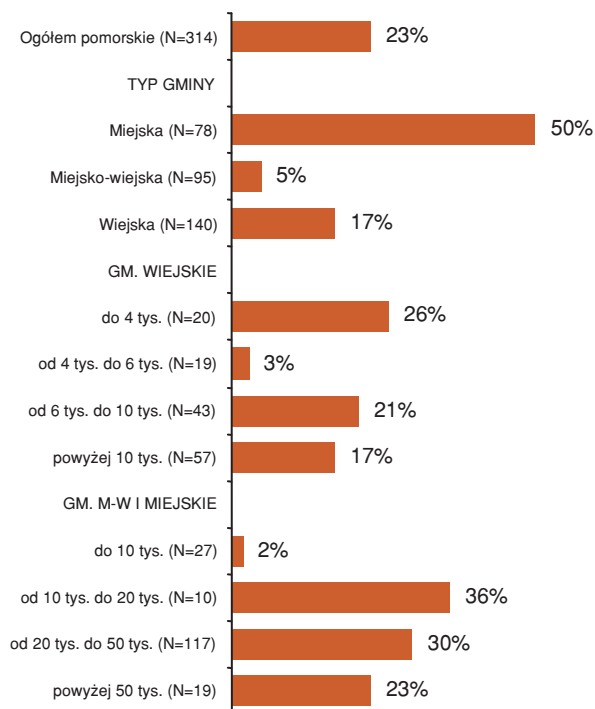
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

W województwie pomorskim obserwujemy zróżnicowanie zaangażowania gmin w działalność na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w zależności od typu gminy. Podobnie jak w skali całego kraju, działania w zakresie rehabilitacji zawodowej częściej podejmują samorządy z gmin miejskich. W gminach wiejskich tego typu aktywność należy do rzadkości.

Obserwujemy również, podobnie jak dla całego kraju, zależności pomiędzy podejmowaniem działań a wielkością gminy, szczególnie w przypadku deklaracji gmin – wraz ze wzrostem wielkości gminy wzrasta zaangażowanie gmin w działalność poprawiającą sytuację zawodową osób niepełnosprawnych.

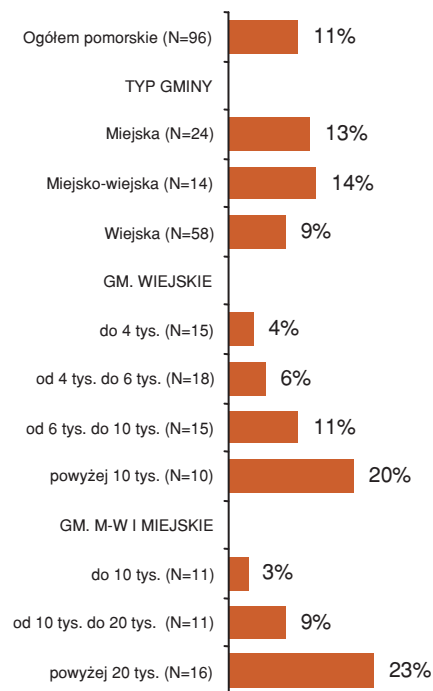
W opinii osób niepełnosprawnych najwięcej działań podejmują gminy miejskie, a najmniej miejsko-wiejskie. Relatywnie lepiej radzą sobie w zakresie rehabilitacji zawodowej najmniejsze gminy wiejskie oraz średniej wielkości miejskie i miejsko-wiejskie.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

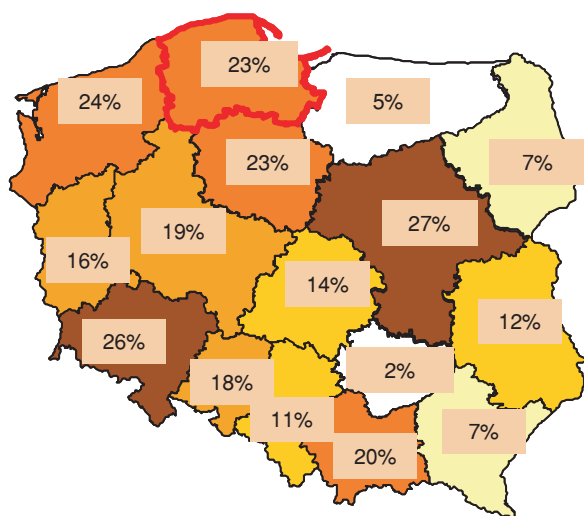
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Województwo pomorskie należy do regionów, w których zaangażowanie gmin w działania na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych utrzymuje się powyżej średniej. Region ten, wraz z pozostałymi województwami z zachodniej (za wyjątkiem województwa lubuskiego) i południowej Polski może się pochwalić znacznie większą aktywnością, niż wschodnia i centralna część kraju.

Pozytywna ocena aktywności gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej w województwie pomorskim koresponduje z rzeczywistą skalą ich działań. Mieszkańcy tego regionu są zadowoleni z możliwości stwarzanych przez samorzady gminne w zakresie rehabilitacji zawodowej, z drugiej strony zaś rzeczywistość aktywność gmin jest tutaj duża, w porównaniu z innymi regionami.

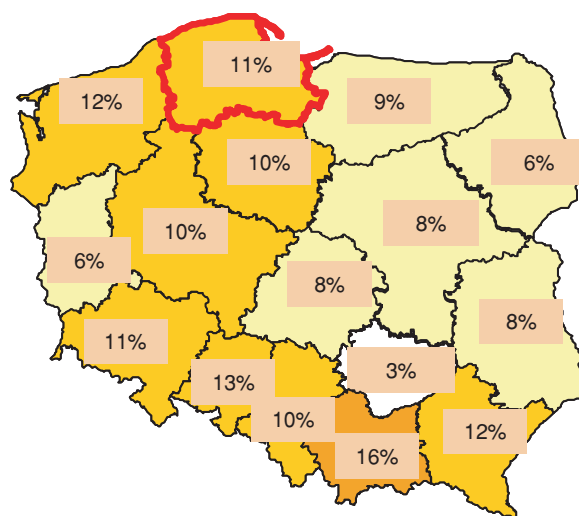
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 16%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI ZAWODOWEJ

ŚREDNIO 10%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych, N=2117

7. Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Samorządy gminne w województwie pomorskim przejawiają większą aktywność w zakresie poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych i ich rehabilitacji społecznej, niż miało to miejsce w przypadku działań dotyczących rehabilitacji zawodowej. Skala działań realizowanych przez gminy w tym zakresie utrzymuje się powyżej średniej krajowej. Nie dorównuje ona jednak oczekiwaniom formułowanym przez osoby niepełnosprawne.

Wsparcie udzielane przez samorządy gminne ma charakter pomocy podstawowej – choć najbardziej potrzebnej, to jednak nieadresowanej specyficznie do niepełnosprawnych. Gminy obejmują opieką i pomocą jedynie część tej grupy – osoby kwalifikujące się najczęściej do pomocy społecznej lub socjalnej. Nie wychodzą także z inicjatywą, nie kontaktują się z osobami potrzebującymi pomocy, ale czekają, aż zainteresowani sami się po nią zgłoszą. Tutaj należy zatem upatrywać źródła negatywnych ocen zainteresowania i zaangażowania samorządów gminnych formułowanych przez niepełnosprawnych mieszkańców gmin.

Należy zwrócić uwagę, iż zarówno na Pomorzu, jak i w innych regionach, zasadnicza, największa część pomocy udzielanej przez gminy osobom niepełnosprawnym, czyli podstawowe wsparcie pieniężne, materialne i bytowe, nie jest adresowana specyficznie do nich. Pod względem obsługi petenta i źródła finansowania pomoc ta powinna być traktowana jako społeczna lub socjalna (która wchodzi w zakres zadań gminy). Te najprostsze działania nie wymagają od gmin zaangażowania, dobrej organizacji czy specjalnych kompetencji. I chociaż niewątpliwie osoby niepełnosprawne kwalifikują się do udzielenia im tego typu pomocy, odbywa się to kosztem innych osób – niekiedy niepełnosprawnych, które w podobnej sytuacji bytowej lub materialnej również uzyskałyby wsparcie. Warto dodać, iż na te najbardziej powszechne, podstawowe działania, z których jednocześnie korzysta najwięcej osób, przeznaczanych jest najwięcej pieniędzy.

Skala tej pomocy w województwie pomorskim nie odbiega znacząco od ogółu. Warto jednak dodać, że w przypadku pomocy materialnej (rzeczowej) działania gmin w tym regionie są bardziej dostrzegane przez niepełnosprawnych, w porównaniu do całego kraju.

Do częściej udzielanych form wsparcia należy zaliczyć również turnusy rehabilitacyjne i likwidację barier architektonicznych, świadczone przez co czwartą gminę. Co piąta gmina w województwie pomorskim świadczy niepełnosprawnym pomoc prawną, zajmuje się rekreacją osób niepełnosprawnych, zaopatrzeniem w sprzęt rehabilitacyjny i ortopedyczny oraz życiem kulturalnym osób niepełnosprawnych. Pozostałe działania, podobnie jak w skali kraju, podejmowane są w mniejszym zakresie.

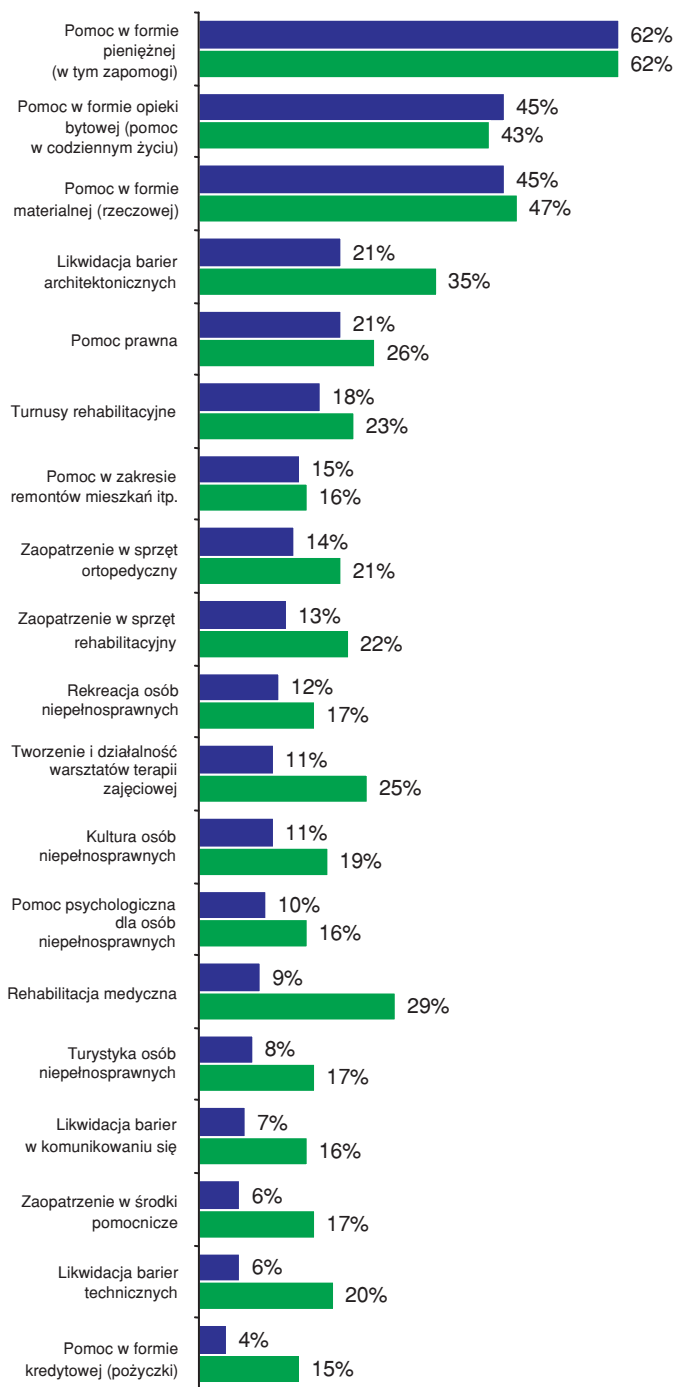
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jednocześnie, w przypadku większości z tych działań **niepełnosprawni z województwa pomorskiego są zdania, że samorządy gminne robią więcej, niż w rzeczywistości (wedle deklaracji gmin) robią**. Tak silne przekonania o podejmowaniu przez samorządy zadań związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym są najprawdopodobniej wyrazem dużych oczekiwań tych osób wobec gmin.

Można podejrzewać, że **gdyby samorządy gminne otrzymały dodatkowe środki finansowe i wsparcie w realizacji zadań w zakresie rehabilitacji społecznej, poprawiłaby się nie tylko pomoc osobom niepełnosprawnym, ale także pozostałym mieszkańcom gminy w trudnej sytuacji materialnej lub bytowej**. Część środków, które obecnie gminy przeznaczają na pomoc niepełnosprawnym – nie tylko na zapomogi, ale też na dofinansowanie leczenia czy sprzętu – mogłaby bowiem być przeznaczona dla innych osób. Natomiast gminy mogłyby w większym zakresie dotrzeć do osób niepełnosprawnych z pomocą adresowaną specyficznie do tej grupy.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Czy gmina podejmuje/ finansuje lub dofinansowuje następujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych? (WSKAZANIA WSPOMAGANE)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych (N=2117)
■ Osoby niepełnosprawne (N=5019)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - pomorskie (N=96)
■ Osoby niepełnosprawne - pomorskie (N=314)

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Gdyby wziąć po uwagę wymieniane przez samorządy gminne w województwie pomorskim przykłady inicjatyw i działań zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie, okazałoby się, że mamy do czynienia z całkiem sporą aktywnością w tym zakresie. Tylko 27% pomorskich gmin nie wskazało żadnych tego typu działań (25% samorządów stwierdziło, iż takich działań nie było, zaś 2% uchyliło się od odpowiedzi).

Z drugiej jednak strony, **część inicjatyw podejmowanych przez gminy na rzecz osób niepełnosprawnych wpisuje się we wspomnianą wcześniej pomoc najprostszą, a więc finansową, rzeczową i opiekuńczą.** I choć jest to zapewne powód do chluby dla samorządów gminnych, należy jednak podkreślić, że jest to wsparcie społeczne i socjalne, które niekoniecznie adresowane jest wyłącznie do niepełnosprawnych. Trudno też tego typu doraźne działania nazwać „inicjatywą”.

Do działań skierowanych specyficznie do grupy osób niepełnosprawnych, które samorządy gminne podjęły w 2005 lub 2006 roku, należą przede wszystkim te związane z **likwidacją barier architektonicznych (38%), organizacją imprez lub spotkań dla osób niepełnosprawnych (27%) oraz organizacją transportu (26%).**

Warto także podkreślić, iż opisana powyżej aktywność samorządów pozostała niezauważona przez niepełnosprawnych. Respondenci z województwa pomorskiego najczęściej wskazywali na działania związane z likwidacją barier architektonicznych (19%), pomocą finansową (11%) oraz organizacją imprez (8%). Inne inicjatywy wskazywało sporadycznie najwyżej 6% niepełnosprawnych. Jednocześnie, **co piąty badany zadeklarował, iż jego gmina nie podejmowała żadnych inicjatyw, zaś co trzeci miał problem ze wskazaniem jakiegokolwiek działania.**

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

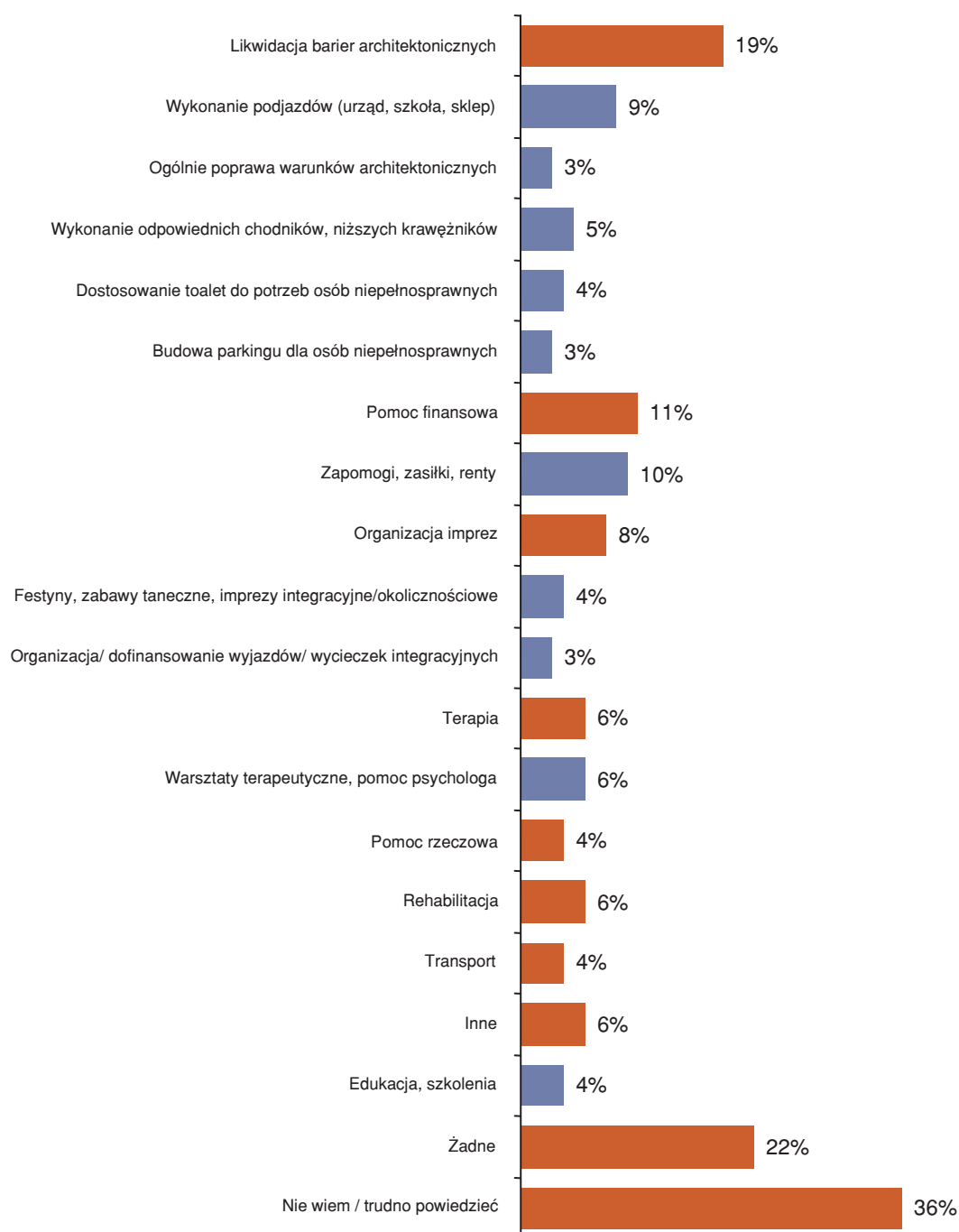
Przykłady działań i inicjatyw zrealizowanych w 2005 lub 2006 roku na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie - wskazania spontaniczne przedstawicieli samorządów gminnych

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Proszę podać przykłady działań, czy inicjatyw zrealizowanych w Pana(i) gminie na rzecz pomocy i poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych - wskazania spontaniczne osób niepełnosprawnych

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie pomorskim **obserwujemy znacznie większe, niż w całym kraju, rozbieżności pomiędzy deklaracjami gmin i osób niepełnosprawnych w kwestii kontaktu z urzędnikami gminy.**

Podczas gdy przedstawiciele **91% samorządów gminnych wskazują, iż pracownicy socjalni kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi przynajmniej raz w miesiącu** (w 28% gmin nawet częściej, niż raz w tygodniu), **większość niepełnosprawnych (61%) stwierdza, iż żaden pracownik gminy nie odwiedził ich pytając o sytuację i potrzeby.** Ponadto, co najmniej **80% tej grupy deklaruje, iż pracownicy gminy nigdy nie zwracali się do nich z własnej inicjatywy, pytając o jakość życia i potrzeby, oferując pomoc finansową, bytową czy materialną.**

Powyższą rozbieżność spotykamy także w innych województwach.

Należy także zaznaczyć, że **wedle deklaracji pomorskich gmin częstotliwość odwiedzin pracowników socjalnych u niepełnosprawnych jest na Pomorzu nieco wyższa, niż na poziomie kraju.** Wydaje się też, że **ma na nią wpływ typ gminy.** Wśród gmin miejsko-wiejskich obserwujemy dużo niższy odsetek takich, w których pracownicy socjalni, według deklaracji gmin, kontaktują się z niepełnosprawnymi przynajmniej raz w tygodniu, a dużo wyższy odsetek takich, którzy kontaktują się raz w miesiącu. W przypadku gmin miejskich i wiejskich pracownicy socjalni odwiedzają niepełnosprawnych z podobną częstotliwością.

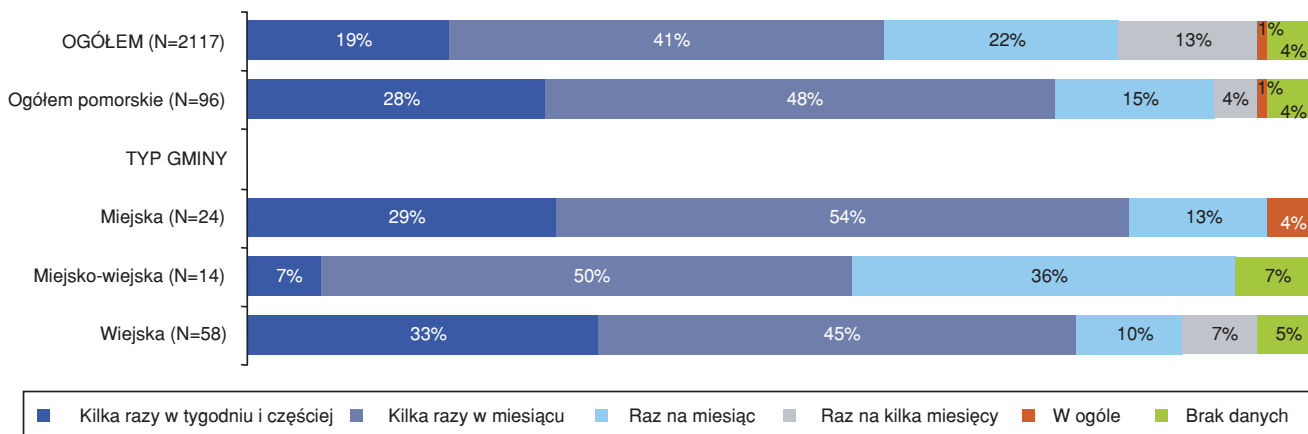
W opinii osób niepełnosprawnych najczęściej wizyty w domach składali swoim mieszkańcom pracownicy z gmin miejskich, najrzadziej zaś z wiejskich.

Zauważmy, iż powyżej opisane prawidłowości pokazują, że to na osobach niepełnosprawnych spoczywa główny wysiłek i inicjatywa w uzyskaniu pomocy od urzędu gminy. Tylko nieliczne gminy samodzielnie podejmują inicjatywę w tym zakresie, większość zaś czeka, aż potrzebujące pomocy osoby same się do nich zwrócą. W przypadku osób niepełnosprawnych starania takie mogą być bardzo utrudnione. Stosunkowo częste odwiedziny u osób niepełnosprawnych, jakie wedle deklaracji mają miejsce, mogą dotyczyć tylko niektórych niepełnosprawnych mieszkańców. Większość ze swoimi problemami pozostaje sama i być może nawet nie wie, gdzie mogłaby poszukiwać pomocy.

Wyniki badań sugerują, iż omawianymi wcześniej działaniami gmin objęta jest jedynie mała część grupy osób niepełnosprawnych, czego nie oddają trafnie pytania kwestionariusza – pytaliśmy bowiem o sam fakt pomocy, a nie o jej skalę.

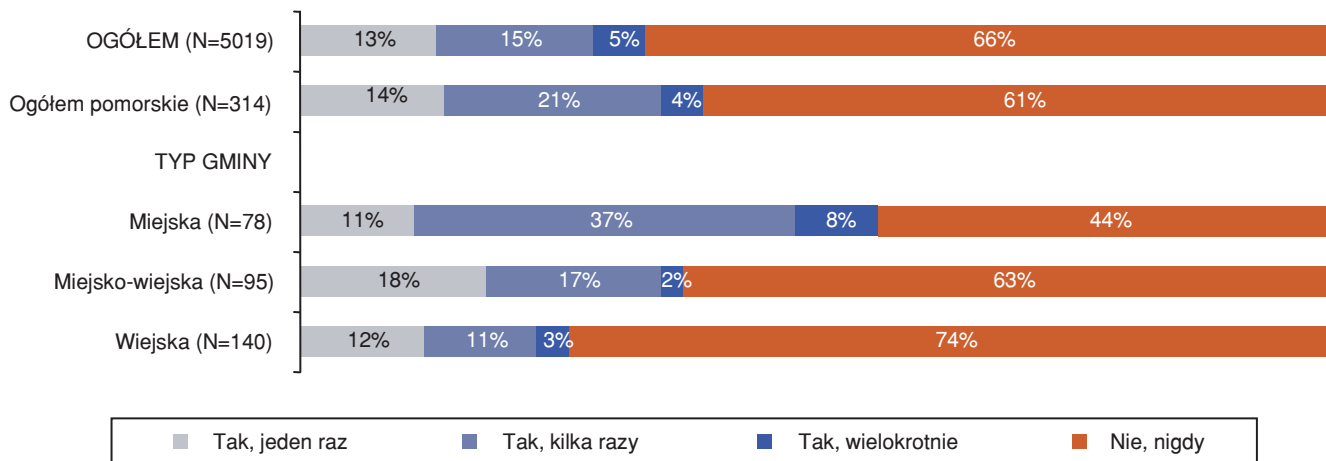
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak często pracownicy socjalni gminy kontaktują się z osobami niepełnosprawnymi?

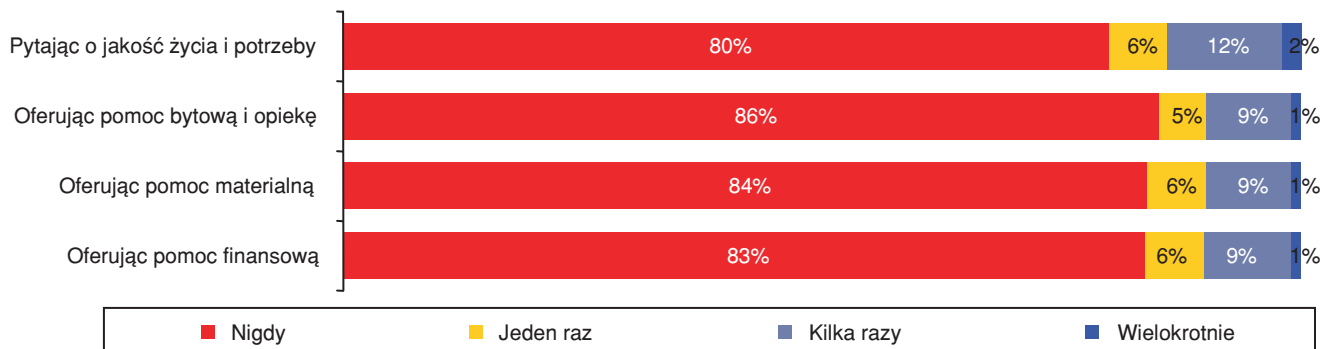
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Czy pracownicy gminy byli u Pana(i) w domu, żeby ocenić Pana(i) sytuację i potrzeby?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Czy pracownicy gminy z własnej inicjatywy zwracali się do Pana(i)?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006. Województwo pomorskie, N=314

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Zwróćmy uwagę na ogromne rozbieżności ocen dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, formułowanych przez przedstawicieli tej grupy oraz samorządy gminne. Województwo pomorskie zasadniczo nie odbiega pod tym względem od ogółu kraju, choć w regionie tym zarówno niepełnosprawni, jak i przedstawiciele gmin lepiej, niż przeciętnie oceniają możliwości, jakie stwarzają gminy w zakresie rehabilitacji społecznej.

Osoby niepełnosprawne rzadko pozytywnie oceniają działalność gmin dotyczącą rehabilitacji społecznej. W przypadku najbardziej powszechnych działań – pomocy bytowej, materialnej i finansowej jedynie 32-37% niepełnosprawnych ocenia aktywność gmin pozytywnie. Tymczasem, większość przedstawicieli samorządów gminnych uważa, iż możliwości, jakie gminy stwarzają na tym polu są raczej duże lub bardzo duże.

Podobnie jest w przypadku takich działań, jak uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i integracja społeczna – co trzeci niepełnosprawny ocenia działania gminy pozytywnie, a wśród przedstawicieli gmin ponad dwóch na trzech uważa, że gminy stwarzają duże możliwości na tym polu.

W stosunku do działań, takich jak rehabilitacja i leczenie, ułatwienia w poruszaniu się po terenie gminy oraz rozwijanie indywidualnych zachowań i hobby różnice te są mniej widoczne.

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Jak ocenia Pan(i) możliwości, jakie stwarza gmina osobom niepełnosprawnym w zakresie:
(Raczej duże + Bardzo duże)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - ogółem (N=2117)

■ Przedstawiciele samorządów gminnych - pomorskie (N=96)

■ Osoby niepełnosprawne - ogółem (N=5019)

■ Osoby niepełnosprawne - pomorskie (N=314)

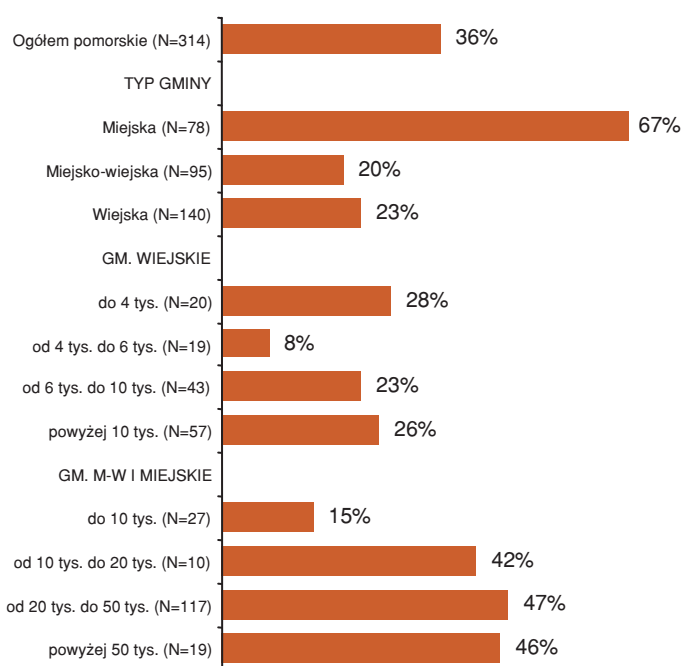
Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

W województwie pomorskim, podobnie jak w skali kraju, obserwujemy rozbieżności pomiędzy gminami różnego typu oraz różnej wielkości w zakresie rehabilitacji społecznej podejmowanej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Częściej angażują się w działania w zakresie rehabilitacji społecznej gminy miejskie. Szczególnie tendencję tę widać w opiniach osób niepełnosprawnych. Natomiast rzadziej takie działania podejmują gminy wiejskie i miejsko-wiejskie.

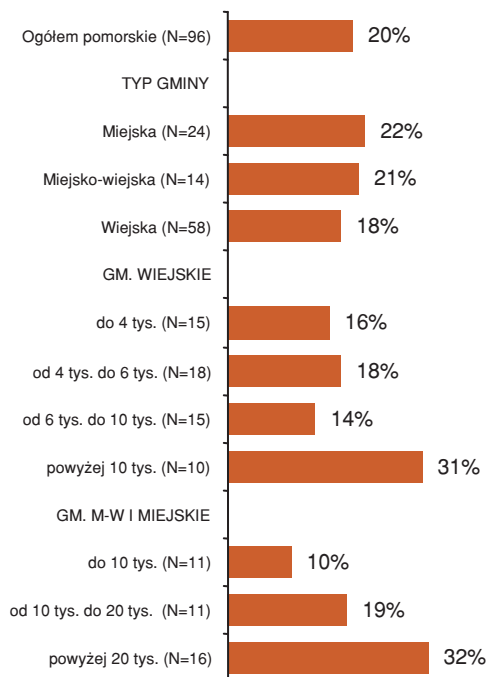
W województwie pomorskim mamy również do czynienia z sytuacją, w której relatywnie lepiej radzą sobie w zakresie rehabilitacji społecznej gminy największe. Sytuacja ta widoczna jest zarówno w przypadku gmin wiejskich, jak i miejsko-wiejskich i miejskich, gdzie najbardziej aktywne są według przedstawicieli samorządów gminy największe. W opinii osób niepełnosprawnych tendencja ta jest mniej widoczna.

PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

*Badanie osób niepełnosprawnych 2006.
Województwo pomorskie, N=314*

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

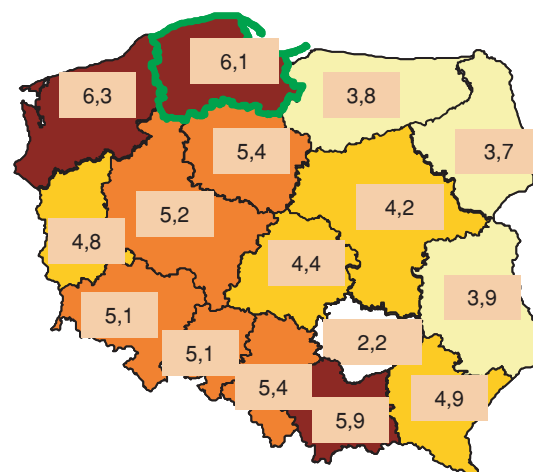
*Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006.
Województwo pomorskie, N=96*

Ocena działań samorządów gminnych w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Województwo pomorskie wpisuje się w widoczny na mapach zróżnicowań podział terytorialny na Polskę zachodnią i wschodnią. Deklaracje samorządów gminnych plasują je wśród województw wypadających najlepiej pod względem rehabilitacji społecznej.

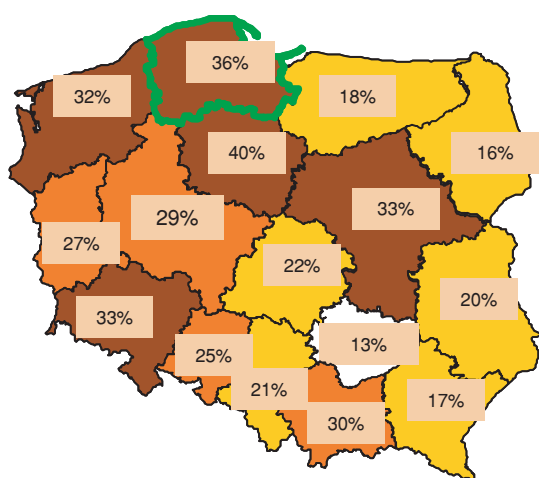
Zauważmy również, że niepełnosprawni z województwa pomorskiego, podobnie jak respondenci z innych województw, mieli tendencję do przeszacowywania aktywności gmin w zakresie rehabilitacji społecznej. Rozbieżności w przypadku Pomorza nie są wprawdzie tak drastyczne, jak w przypadku województw ze środkowej Polski, ale prawidłowość również tutaj się pojawia.

ŚREDNIA LICZBA PODEJMOWANYCH PRZEZ GMIN DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

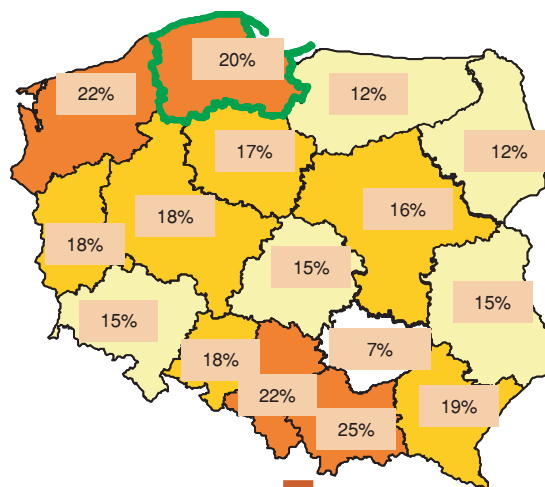
PRZECIĘTNY ODSETEK NIEPEŁNOSPRAWNYCH WSKAZUJĄCYCH, IŻ GMINA PODEJMOWAŁA DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 26%

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

PRZECIĘTNY ODSETEK GMIN WSKAZUJĄCYCH, IŻ PODEJMOWAŁY DZIAŁANIA W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ

ŚREDNIO 17%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

8. Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Wyniki badań wskazują, iż pomimo wysokich oczekiwań niepełnosprawnych wobec samorządów gminnych, jednostki te nie są obecnie odpowiednio przygotowane do świadczenia pomocy tej grupie osób – nie dysponują odpowiednim potencjałem, zapleczem, przygotowaniem i organizacją do efektywnego wsparcia osób niepełnosprawnych.

W województwie pomorskim obserwujemy podobne, jak w skali kraju, braki w tym zakresie. Jednocześnie obserwujemy podobne, jak w innych województwach, zależności pomiędzy przygotowaniem samorządów do świadczenia pomocy a sytuacją (wielkością, organizacją, zasobami) gminy.

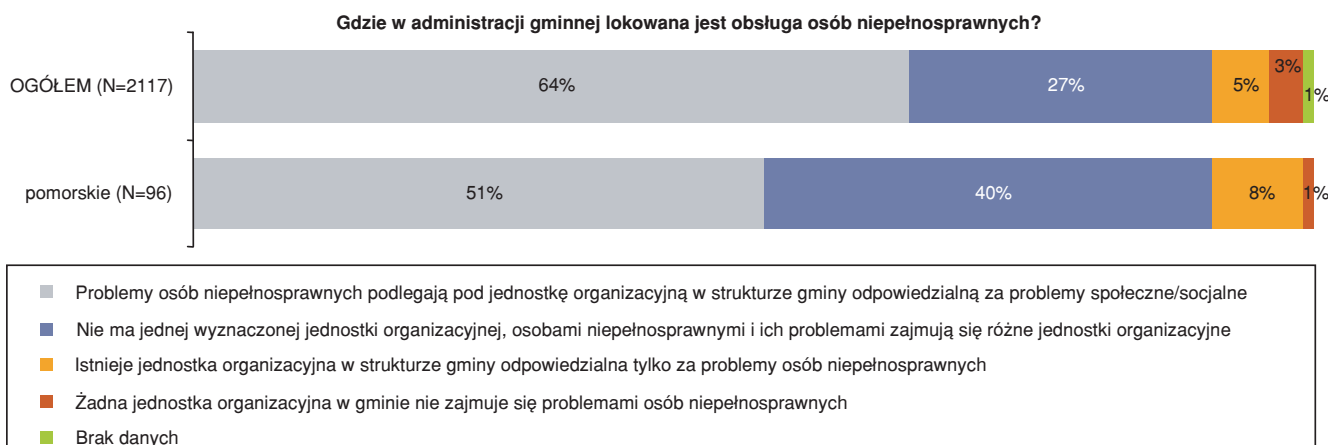
Samorządy gminne w większości nie są dobrze przygotowane do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym:

- W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.
- Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.
- Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Brak jest w większości gmin planowania zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji. W części gmin środki te w ogóle nie są uwzględniane, ale wygospodarowywane na bieżąco.
- Samorządy gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **W gminach brakuje wyspecjalizowanych jednostek, w których byłaby lokowana obsługa osób niepełnosprawnych.**

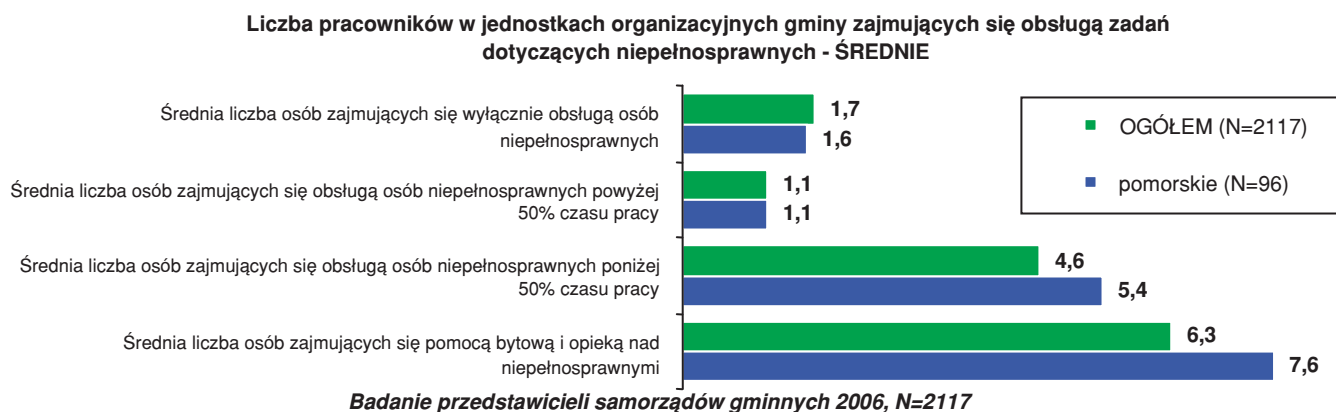
Pod względem organizacji pomocy dla osób niepełnosprawnych w województwie pomorskim mamy do czynienia z sytuacją zbliżoną do sytuacji w skali kraju. Do zadań związanych z obsługą osób niepełnosprawnych najczęściej wyznaczane są jednostki odpowiedzialne za pomoc socjalną (51%). W 40% urzędów gmin niepełnosprawnymi zajmują się pracownicy różnych komórek organizacyjnych. Jedynie 8% gmin ma wyznaczone jednostki odpowiedzialne tylko za pomoc osobom niepełnosprawnym. Takie rozdrobienie kompetencji zapewne utrudnia udzielanie kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym i w pewnym sensie spycha ich problemy na dalszy plan.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

➡ **Samorządy gminne dysponują małą liczbą etatów przeznaczonych wyłącznie do obsługi osób niepełnosprawnych.**

Pod względem liczby pełnoetatowych pracowników do obsługi osób niepełnosprawnych oraz osób poświęcających ponad 50% czasu pracy osobom niepełnosprawnym Pomorze wypada na poziomie średniej krajowej – dysponuje w sumie ok. 3 takimi etatami. Należy zauważyć również, że liczba pracowników zajmujących się pomocą bytową i opieką nad niepełnosprawnymi oraz liczba osób poświęcających im mniej, niż 50% swojego czasu pracy jest wyższa, niż w skali kraju.

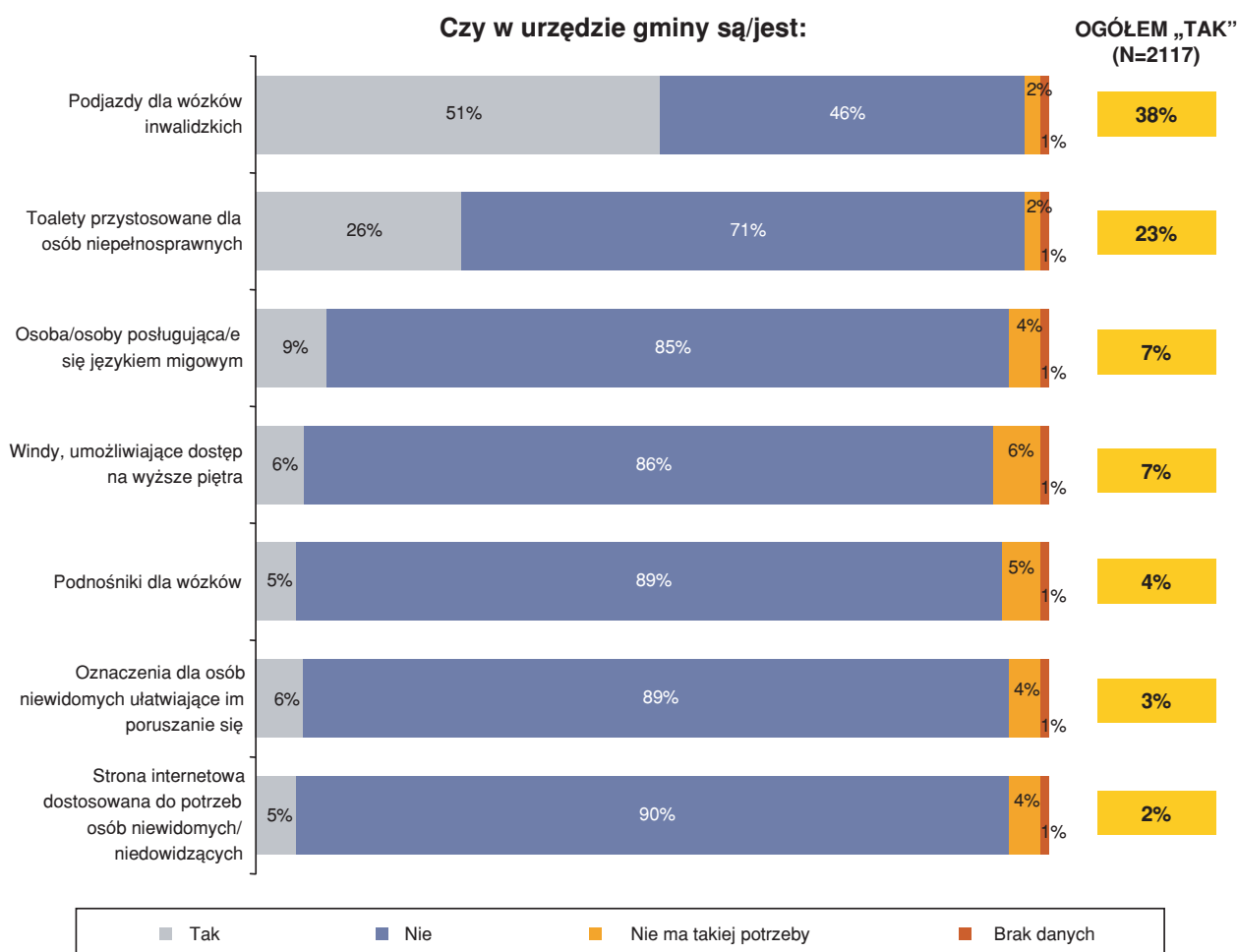

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Urzędy gmin w ogromnej większości nie są dostosowane architektonicznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Województwo pomorskie, pod względem udogodnień architektonicznych, na tle innych regionów wypada nieco lepiej. Jednak i tutaj większość urzędów gmin nie posiada podstawowych usprawnień dla niepełnosprawnych petentów.

Co druga gmina w województwie pomorskim posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich (w skali kraju 38%). W co czwartej zaś, niepełnosprawni mogą korzystać ze specjalnie przystosowanych toalet. Ale już do rzadkości należą osoby posługujące się językiem migowym, windy, podnośniki dla wózków, oznaczenia dla niewidomych i dostosowane do ich potrzeb strony internetowe.

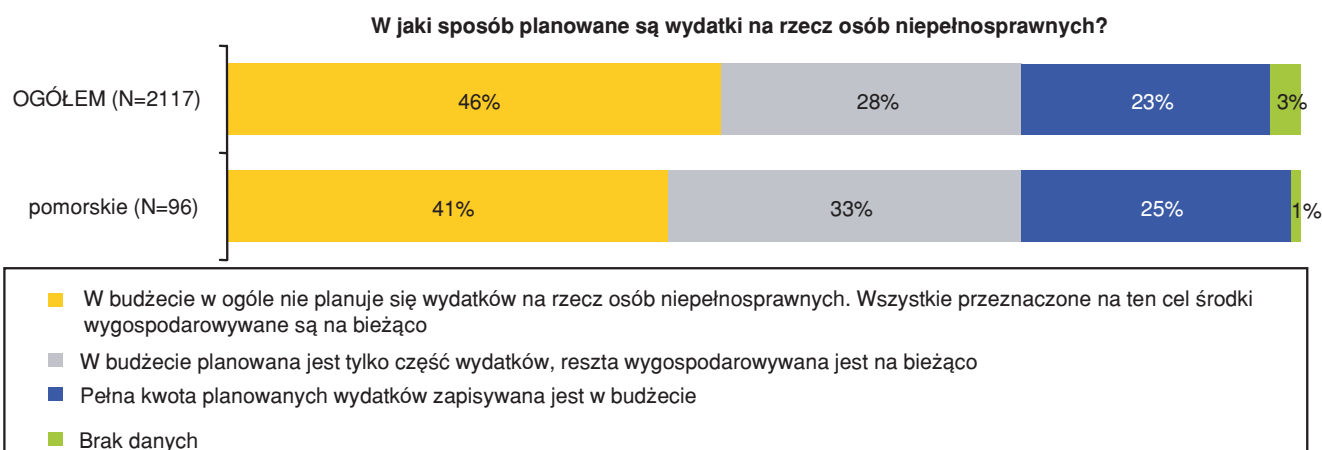

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. N=2117, Województwo pomorskie, N=96

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ Brak jest w większości gmin szczegółowego planowania wydatków czy zadań dotyczących osób niepełnosprawnych, w szczególności programów przeciwdziałania bezrobociu wśród osób niepełnosprawnych oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie pomorskim 41% samorządów gminnych w ogóle nie planuje wydatków na rzecz osób niepełnosprawnych w budżecie, ale wygospodarowuje środki w miarę potrzeb. Z drugiej jednak strony, co trzecia gmina (33%) częściowo uwzględnia wydatki przeznaczone na ten cel w budżecie, a co czwarta gmina (25%) planuje pełną kwotę wydatków. Pod tym względem, Pomorze wypada nieco lepiej, niż pozostała część kraju, gdzie 46% gmin wygospodarowuje środki na bieżąco, bez uprzedniego planowania ich w budżetach, a tylko połowa gmin uwzględnia w budżecie te wydatki częściowo, bądź planując pełną kwotę.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Jak wspomniano w rozdziale poświęconym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, zdecydowana większość gmin nie posiada opracowanego gminnego programu walki z bezrobociem wśród tej grupy osób. W województwie pomorskim sytuacja jest podobna, bowiem jedynie 5% gmin deklaruje, iż opracowała lub jest w trakcie opracowywania tego typu programu. Z drugiej strony jednak, prawie co trzecia gmina w województwie pomorskim ma opracowany (lub jest w trakcie opracowywania) gminny programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych, co jest odsetkiem dużo większym od przeciętnego dla kraju.

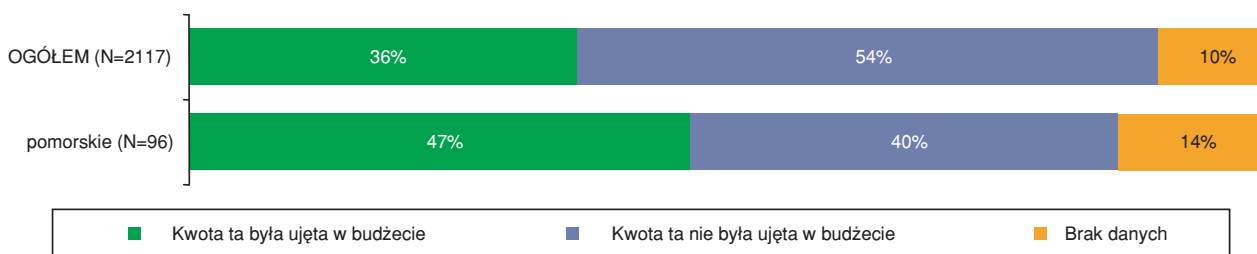
Brak szczegółowego planowania wydatków i działań dotyczących osób niepełnosprawnych zapewne w znacznym stopniu utrudnia realizację jakichkolwiek zadań w tym zakresie, a w przypadku podejmowanych działań nie sprzyja ich efektywności.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

➡ **Gminy najczęściej nie uwzględniają w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym jako oddzielnej pozycji.**

Sytuacja w województwie pomorskim wygląda nieco lepiej – prawie połowa gmin ujmowała tego typu wydatki w budżecie na rok 2005, zaś 44% gmin zaplanowało je w budżecie na rok 2006. Jednak większość gmin w żaden sposób nie umieszcza ich w budżetach.

Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2005 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

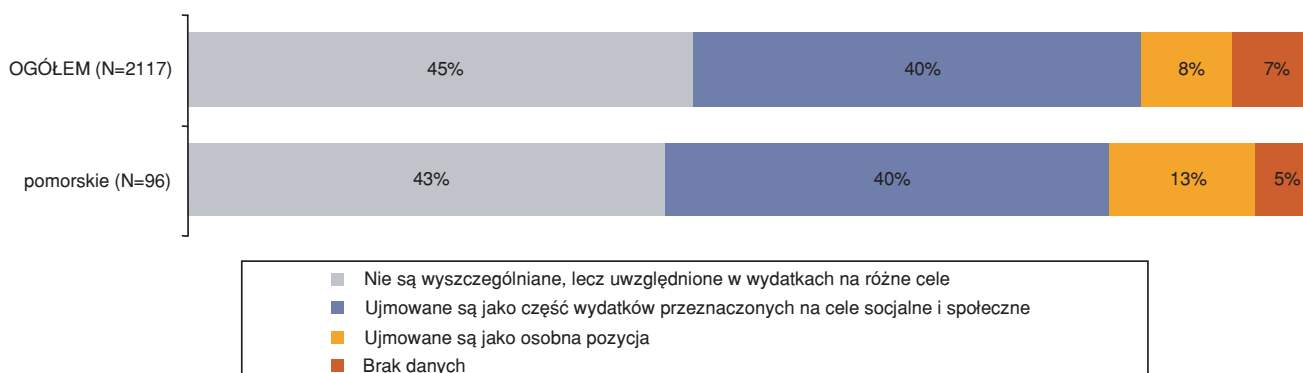
Czy zaplanowano w budżecie gminy w 2006 roku kwotę na realizację zadań dotyczących niepełnosprawnych?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

W województwie pomorskim, podobnie jak w całym kraju, w zasadzie niespotykana jest praktyka ujmowania środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych jako osobnej pozycji w budżecie. 43% gmin w ogóle nie wyszczególnia takich wydatków, ale włącza je w wydatki na różne cele. Natomiast 40% gmin środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych ujmuje jako część wydatków przeznaczonych na cele społeczne i socjalne.

W jaki sposób środki na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych zapisywane są w budżecie?

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

☛ Samorzady gminne finansują pomoc udzielaną osobom niepełnosprawnym w znacznej części z własnych środków, przejmując na siebie większość ciężaru tej pomocy kosztem innych swoich działań.

W województwie pomorskim mamy do czynienia z podobną, jak w skali kraju, strukturą źródeł środków finansowych na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych. Zdecydowaną część ciężaru pomocy biorą na siebie gminy – przeciętnie 44% środków pochodzi z ich budżetu. Natomiast kolejnymi źródłami finansowania są, podobnie jak w innych regionach, dotacje celowe budżetu państwa (25% środków) oraz środki województwa (12% środków).

Tabela 1. Z jakich źródeł pochodziły w 2005 roku środki finansowe gminy na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych?
PRZECIĘTNA STRUKTURA ŹRÓDEŁ ŚRODKÓW FINANSOWYCH (W %)

	OGÓŁEM (N=1704)	dolnośląskie (N=95)	kujawsko-pomorskie (N=60)	lubelskie (N=143)	lubuskie (N=38)	łódzkie (N=126)	małopolskie (N=150)	mazowieckie (N=258)	opolskie (N=47)	podkarpackie (N=121)	podlaskie (N=82)	pomorskie (N=81)	śląskie (N=129)	świętokrzyskie (N=50)	warmińsko-mazurskie (N=151)	wielkopolskie (N=314)	zachodniopomorskie (N=83)
Ze środków własnych gminy	51,82	52,97	52,3	58,55	46,97	48,03	47,55	48,12	56,83	47,43	40,98	44,12	57,45	59,92	57,8	59,81	53,72
Ze środków powiatu	8,06	5,34	5,92	6,03	0,79	8,37	15,32	6,81	2,53	5,15	7,33	7,35	8,3	9,82	12,83	7,17	13,93
Ze środków województwa	11,12	6,47	12,52	13,91	11,58	16,83	8,17	10,05	14,36	15,13	9,87	12,17	8,18	9,72	9,09	10,81	10,19
Z dotacji celowych budżetu państwa	19,78	23,93	21,2	15,36	25,45	21,9	21,43	22,67	17	25,23	26,65	25,35	14,44	9,46	14,1	13,59	16,92
Z subwencji z budżetu państwa	5,56	8,28	2,27	2,5	11,16	1,38	4,38	9,63	0,68	6,28	11,62	6,98	5,34	5,6	3,92	3,59	3,57
Ze środków sponsorów (np. darowizny)	1,13	0,92	1,2	0,35	0,16	1,83	0,58	0,73	2,66	0,33	0,12	1,2	1,2	2,74	0,43	3,34	1,17
Z funduszy Unii Europejskiej	0,51	1,24	0,33	0,21	0	0,24	1,09	0,51	1,74	0,04	1,46	0,49	0,33	0,4	0	0,33	0,3
Z kredytów, pożyczek	0,21	0,32	0	0	0	0,75	0,03	0,14	0,47	0	0	0	0,43	0,2	0,8	0,2	0,12
Z innych źródeł	1,27	0,06	3,55	2,05	1,92	0	1,43	0,26	1,55	0,88	1,95	2,31	4,29	0,1	0,94	0,75	0,18
Brak danych	20%	33%	43%	18%	30%	16%	9%	13%	23%	10%	16%	16%	18%	23%	12%	29%	19%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Podobnie jak w innych województwach, działalność gmin na rzecz osób niepełnosprawnych, o czym była też mowa wcześniej, najczęściej ograniczona jest do najprostszego wsparcia w formie pomocy materialnej, finansowej lub bytowej. Pomoc ta nie jest jednak adresowana specyficznie do osób niepełnosprawnych, ale wpisuje się w zadania społeczne i socjalne realizowane przez gminy w ramach ich ustawowych obowiązków. Oznacza to, że w pewnym sensie pomoc ta jest udzielana kosztem innych mieszkańców – co jednak nie znaczy, że nie należy się ona niepełnosprawnym (spełniają oni warunki udzielenia tej pomocy).

Przy odpowiednim dostosowaniu i finansowaniu działań aktywność gmin w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych mogłaby być większa, ale należy docenić obecny wysiłek w udzielaniu wsparcia tej grupie osób.

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

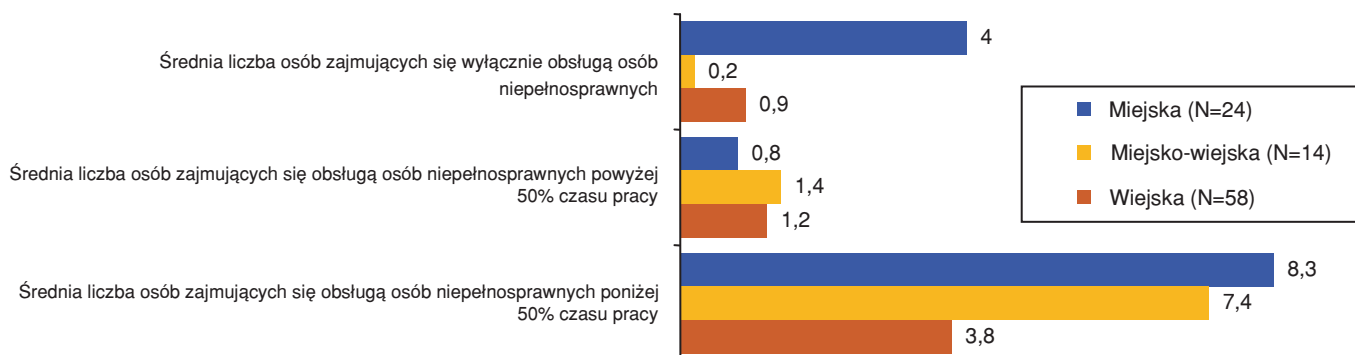
Podobnie jak w skali kraju, również w województwie pomorskim przygotowanie i możliwości świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym są silnie związane z typem i wielkością gminy. Relatywnie najgorzej przygotowane są gminy wiejskie.

☐ Obsługa osób niepełnosprawnych i liczba etatów

Pod względem organizacji obsługi osób niepełnosprawnych w urzędach gminy na Pomorzu gminy miejskie posiadają najwięcej jednostek odpowiedzialnych tylko za problemy osób niepełnosprawnych (4 osoby), podczas gdy w gminach miejsko-wiejskich nie ma żadnej takiej osoby, a w urzędach wiejskich zajmuje się wyłącznie obsługą osób niepełnosprawnych tylko 1 pracownik.

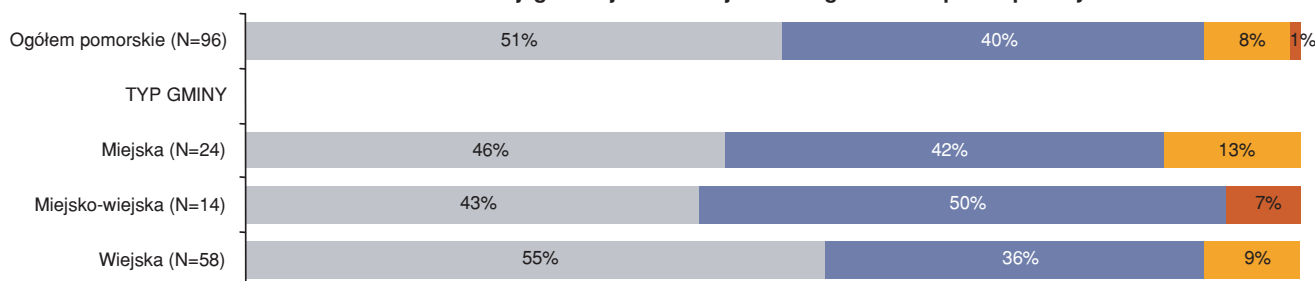
Podobnie jest również pod względem liczby etatów dedykowanych do obsługi niepełnosprawnych petentów. Przeciętnie najwięcej pracowników zajmujących się osobami niepełnosprawnymi (niezależnie od czasu tej pracy) posiadają gminy miejskie. Dużo gorsza jest sytuacja przede wszystkim gmin wiejskich.

Liczba pracowników w jednostkach organizacyjnych gminy zajmujących się obsługą zadań dotyczących niepełnosprawnych - ŚREDNIE

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Gdzie w administracji gminnej lokowana jest obsługa osób niepełnosprawnych?

- Problemy osób niepełnosprawnych podlegają pod jednostkę organizacyjną w strukturze gminy odpowiedzialną za problemy społeczne/ socjalne
- Nie ma jednej wyznaczonej jednostki organizacyjnej, osobami niepełnosprawnymi i ich problemami zajmują się różne jednostki organizacyjne
- Istnieje jednostka organizacyjna w strukturze gminy odpowiedzialna tylko za problemy osób niepełnosprawnych
- Żadna jednostka organizacyjna w gminie nie zajmuje się problemami osób niepełnosprawnych

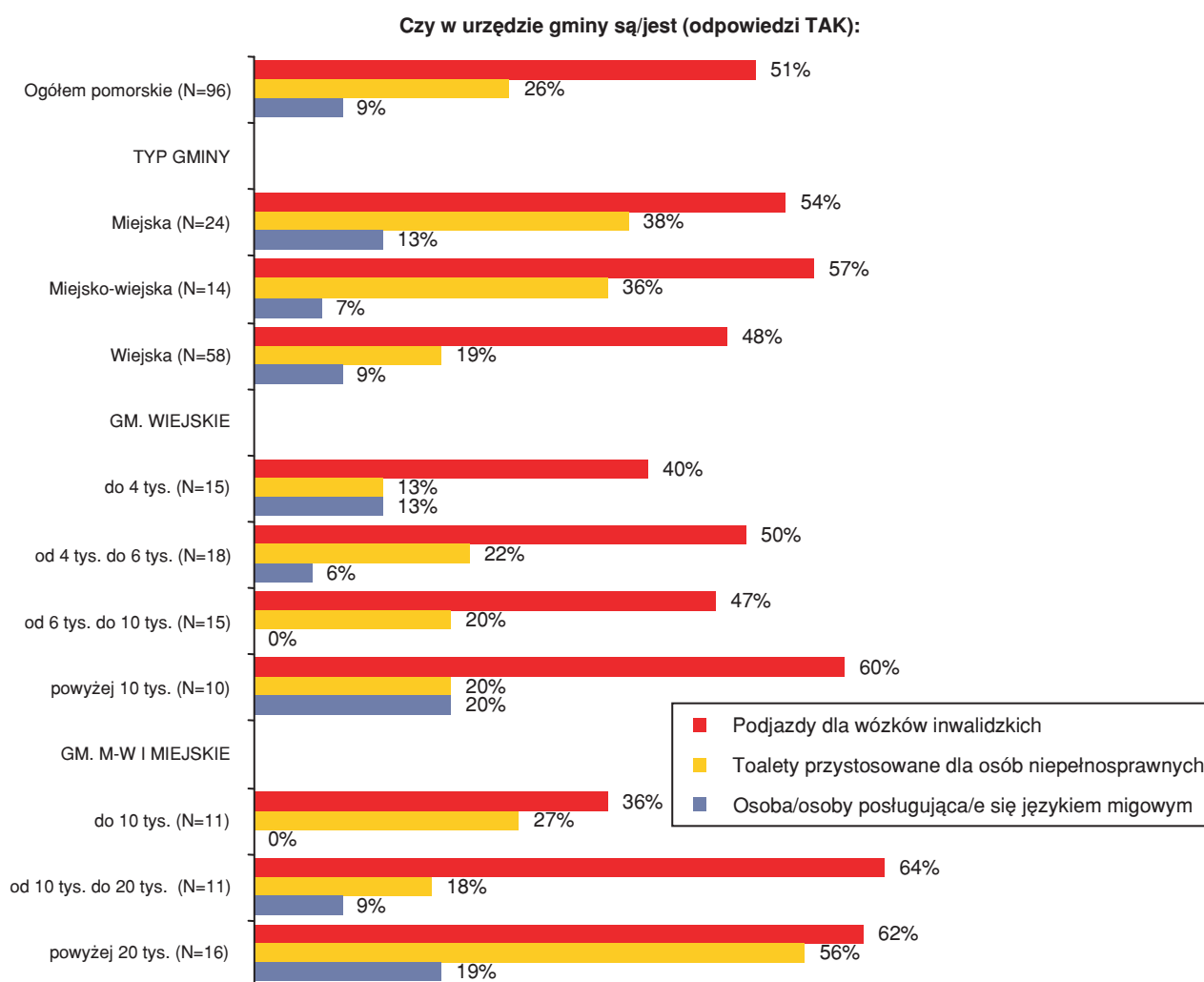
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

□ Dostosowanie architektoniczne

W województwie pomorskim nie obserwujemy większych różnic pomiędzy różnymi typami gmin. Około połowa gmin zarówno miejskich, miejsko-wiejskich, jak i wiejskich posiada podjazdy dla wózków inwalidzkich. Jedynie w przypadku toalet gminy wiejskie wypadają dużo gorzej.

Relatywnie najlepiej przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych są największe gminy bez względu na ich typ.

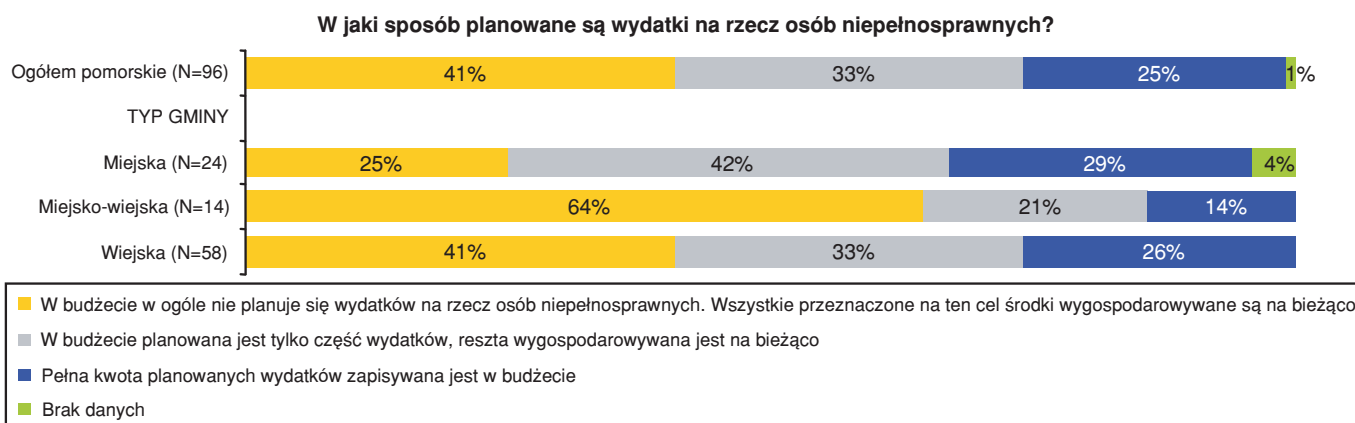

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Przygotowanie samorządów gminnych do świadczenia pomocy osobom niepełnosprawnym

Planowanie zadań dotyczących osób niepełnosprawnych i programy dotyczące osób niepełnosprawnych

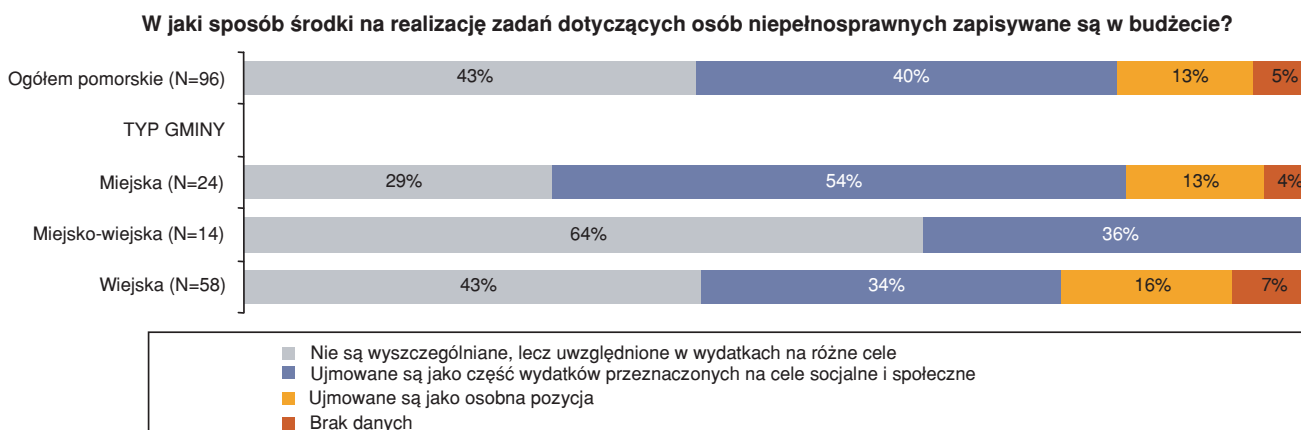
Gminy miejskie częściej, niż gminy miejsko-wiejskie i wiejskie zapisują pełną kwotę planowanych wydatków w budżecie (29% samorządów gminnych). Tymczasem, 64% gmin miejsko-wiejskich w ogóle nie planuje wydatków na rzecz niepełnosprawnych, ale środki na te cele wygospodarowuje na bieżąco.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Uwzględnianie w budżetach środków na pomoc niepełnosprawnym

Ponad 40% gmin nie wyszczególnia środków na realizację zadań dotyczących osób niepełnosprawnych w budżetach, ale uwzględnia je w wydatkach na różne cele. Jedynie 13% samorządów gmin miejskich i 16% w przypadku gmin wiejskich – ujmuje tego typu wydatki jako osobną pozycję w budżecie. Wśród gmin miejsko-wiejskich nie odnotowano ani jednej takiej gminy.

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

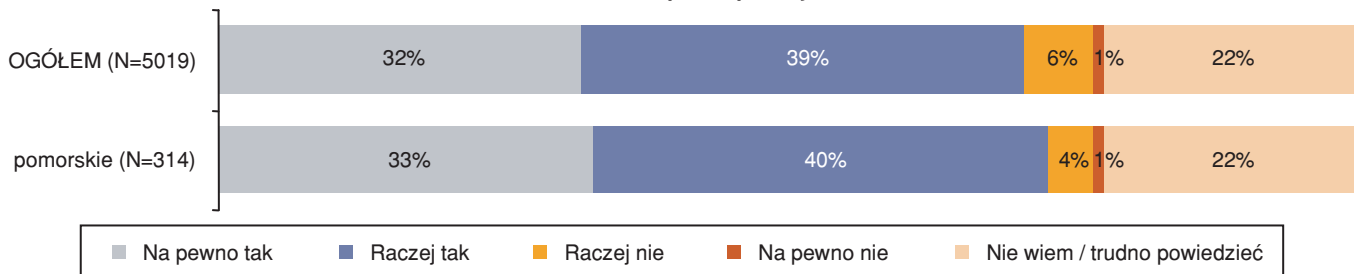
**9. Preferencje
wobec organizacji systemu wsparcia
dla osób niepełnosprawnych**

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawni mieszkańcy województwa pomorskiego, podobnie jak ogół niepełnosprawnych, uważają, że **gminy są ustawowo zobowiązane do zapewnienia im – jako osobom niepełnosprawnym – koniecznej pomocy**. Zapewne dlatego, właśnie w stosunku do samorządów gminnych formułują oni oczekiwania pomocy i do nich zwracają się w pierwszej kolejności. Z drugiej jednak strony, w województwie pomorskim obserwujemy nieco słabsze, niż w skali kraju, **oczekiwanie zmiany obecnego systemu wsparcia**. Mieszkańcy Pomorza rzadziej życzyliby sobie, aby gminy w większym stopniu, niż dotychczas – w całości, lub przynajmniej w części – odpowiadały za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

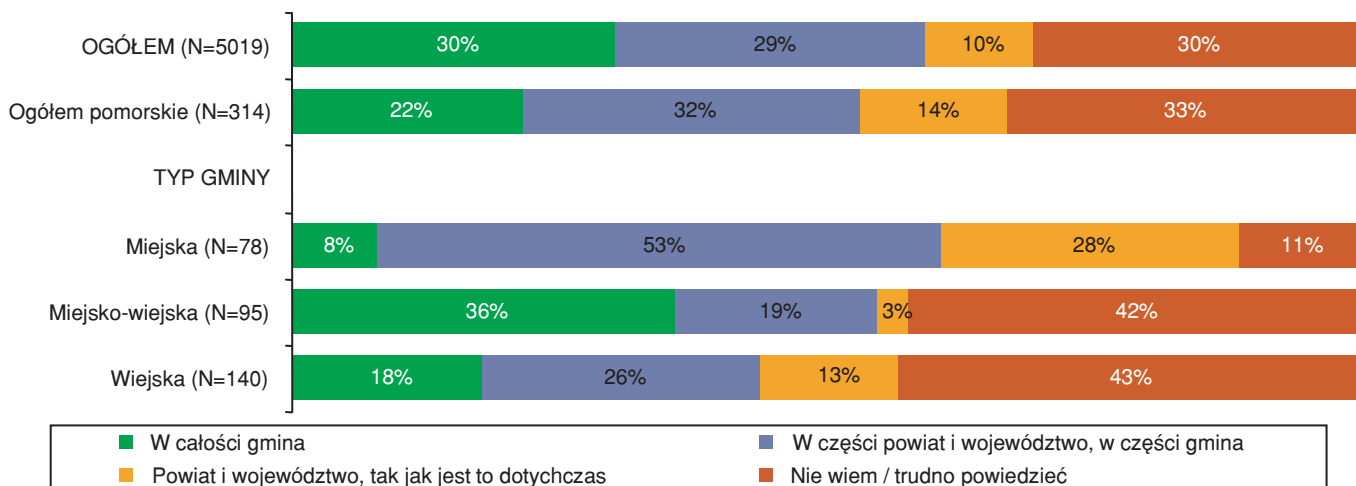
Postawa wobec ewentualnych zmian systemu wsparcia niepełnosprawnych jest bardzo wyraźnie związana z sytuacją respondentów. W województwie pomorskim kształtuje się ona jednak trochę inaczej, niż w pozostałych regionach. Zdecydowana większość mieszkańców miast chciałaby, aby gmina przejęła w całości lub części ustawowe zadania od powiatów, jednak liczna jest również grupa, która opowiada się za utrzymaniem obecnego systemu. Mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich i wiejskich również chcieliby zwiększenia obowiązków gmin w tym zakresie, natomiast trzeba zauważyć że olbrzymią grupę stanowią osoby, które nie potrafiły wskazać, który model byłby dla nich lepszy (ponad 40%).

Czy Pana(i) zdaniem urzędy gminne mają ustawowy obowiązek udzielania pomocy osobom niepełnosprawnym?

Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Zgodnie z obowiązującym prawem wszystkie zadania na rzecz osób niepełnosprawnych przydzielone są władzom powiatowym i wojewódzkim. Gmina nie otrzymuje żadnych środków z budżetu państwa na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym. Kto Pana(i) zdaniem powinien odpowiadać za realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych?

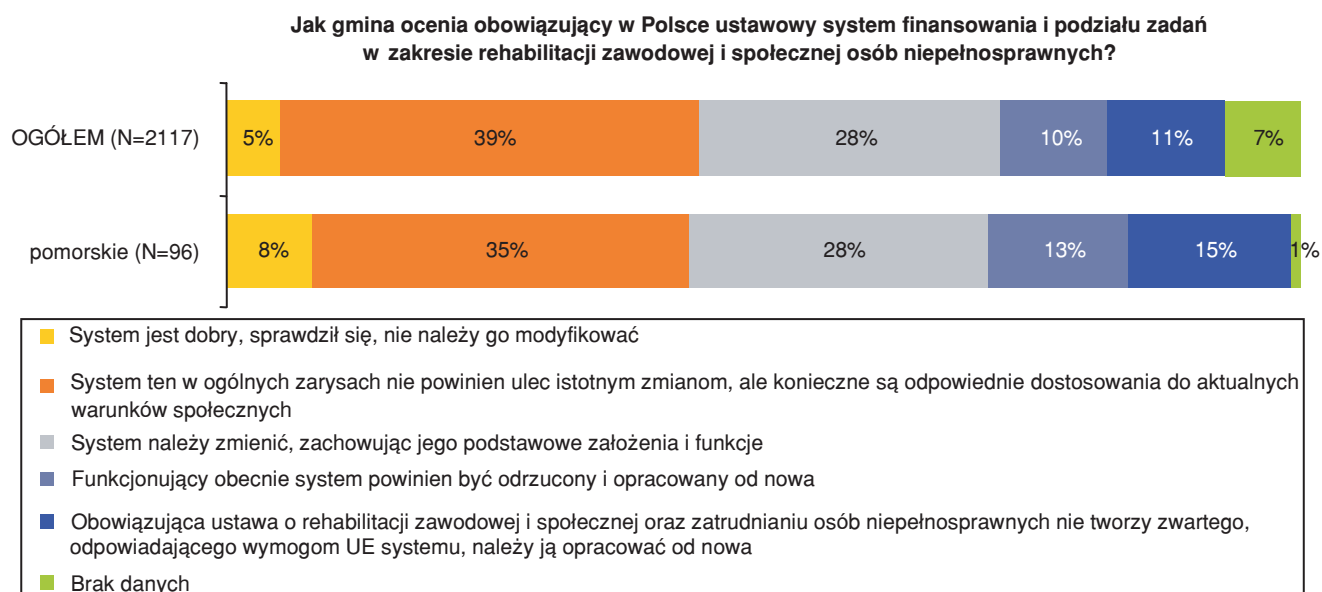
Badanie osób niepełnosprawnych 2006, N=5019

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Najwygodniejszym dla osób niepełnosprawnych rozwiązaniem byłoby przejęcie przez samorządy gminne od powiatów przynajmniej części zadań na rzecz osób niepełnosprawnych. **Gminy widzą ten problem zupełnie inaczej.**

Gminy z województwa pomorskiego w przeważającej części negatywnie oceniają obowiązujący system finansowania i podziału zadań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie 8% samorządów ocenia go pozytywnie, co jest wynikiem nieznacznie wyższym, niż w skali kraju.

Jednocześnie, przedstawiciele samorządów gminnych z Pomorza, podobnie jak w skali kraju, w większości uważają, że podstawowe założenia systemu są dobre i wystarczy go jedynie dostosować do społecznych realiów.

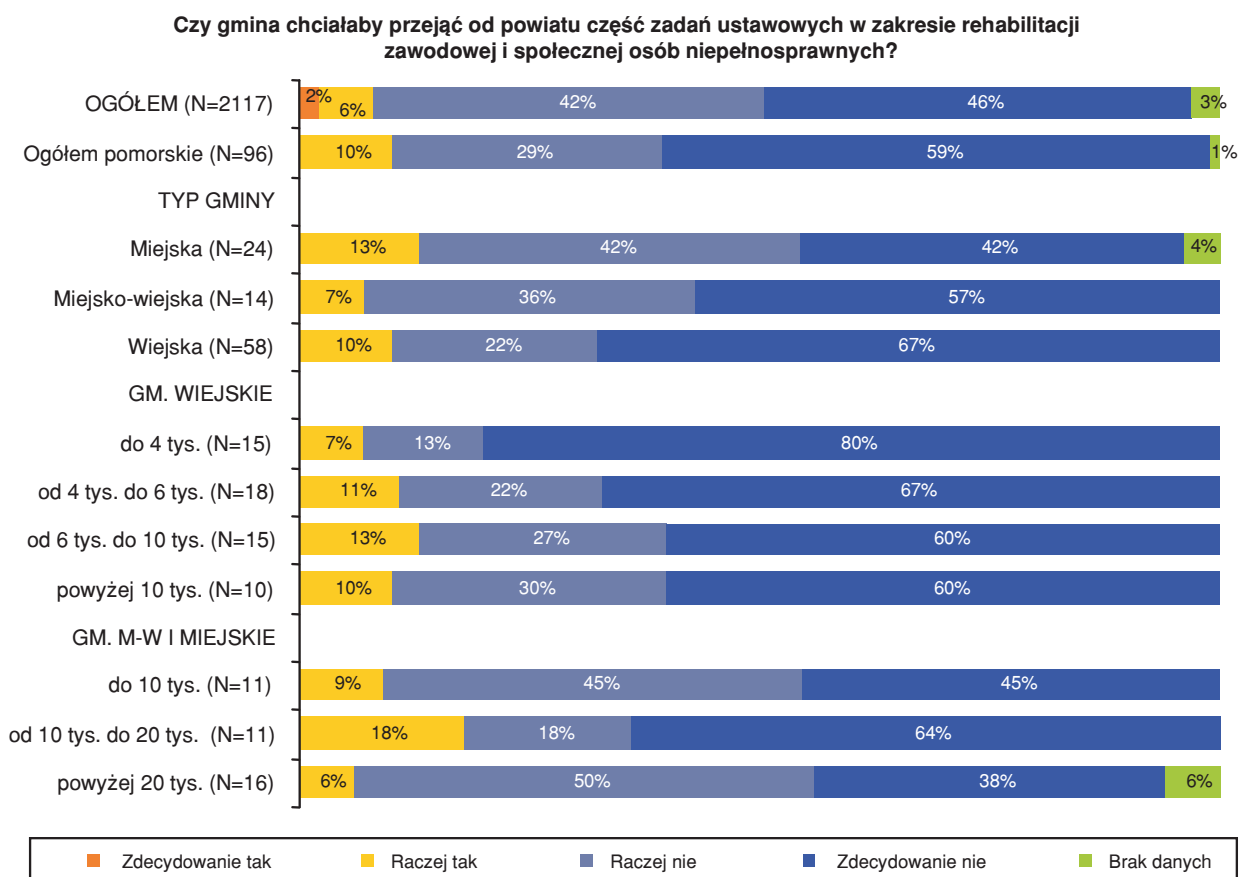

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa pomorskiego w ogromnej większości odrzucają pomysł przejścia od powiatu części ustawowych zadań dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Jedynie co dziesiąta gmina wyraża aprobatę dla tego pomysłu. Region ten nie odbiega pod tym względem od całego kraju.

Najbardziej zainteresowane takim pomysłem są na Pomorzu gminy miejskie, szczególnie te średniej wielkości. Zdecydowany sprzeciw natomiast wyrażają w szczególności gminy wiejskie, zwłaszcza te najmniejsze, w przypadku których 80% zdecydowanie odrzuca tego typu możliwość.

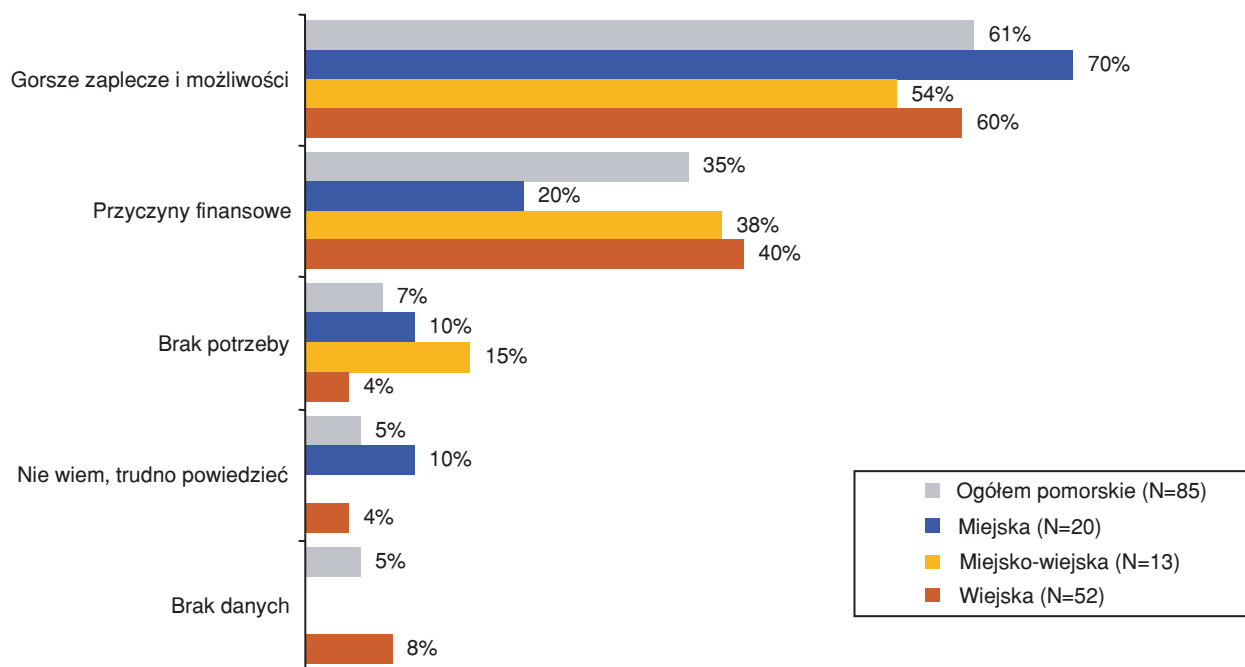

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=96

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Podstawowych powodów niechęci gmin województwa pomorskiego wobec przejęcia obowiązków związanych z pomocą osobom niepełnosprawnym, należy upatrywać w zapleczu, jakim dysponują samorzady. Wśród najczęściej wymienianych przeszkód znalazły się przede wszystkim **gorsze możliwości i zaplecze** (kadrowe, lokalowe etc.) gmin wobec potrzeb osób niepełnosprawnych oraz **przyczyny finansowe**. Można przypuszczać, iż dysponując lepszym zapleczem i celowymi środkami finansowymi gminy wykazywałyby więcej inicjatywy w przejmowaniu zadań związanych z rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych od powiatów. Tego typu wsparcie zdecydowanie poprawiłoby bowiem możliwości gmin w stosunku do zadań, które przynajmniej częściowo samorzady i tak podejmują w ramach innych działań (np. pomocy społecznej i socjalnej). Mogłoby się to też przyczynić do wyrównywania dysproporcji pomiędzy pomocą udzielaną w miastach (większą z racji bliskości powiatu) i na wsiach (gdzie częściej jest to doraźne, najbardziej podstawowe wsparcie). Dodatkowo adresowanie tych zadań specyficznie do osób niepełnosprawnych sprzyjałoby bardziej efektywnej ich realizacji i zwiększeniu ich różnorodności.

Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji niepełnosprawnych ze względu na typ gminy - wskazania spontaniczne

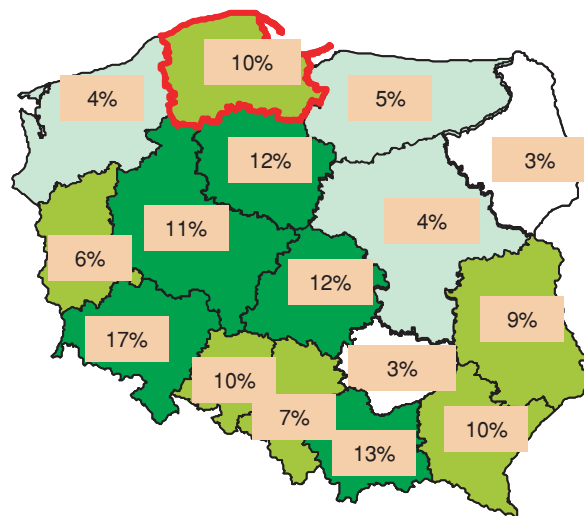
Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006. Województwo pomorskie, N=85

Preferencje wobec organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Przedstawiciele samorządów gminnych z województwa pomorskiego, obok respondentów z województw lubelskiego, śląskiego, opolskiego, lubuskiego i podkarpackiego przejawiają średnią skłonność do przejmowania od powiatu zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Jako główną przyczynę tego faktu, przedstawiciele samorządów na Pomorzu zdecydowanie częściej, niż w skali kraju wskazywali gorsze zaplecze i możliwości.

Czy gmina chciałaby przejąć od powiatu część zadań ustawowych w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych?
(ZDECYDOWANIE TAK + RACZEJ TAK)

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=2117

Tabela 1. Powody, dla których gmina nie chciałaby przejąć części ustawowych zadań od powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach – wskazania spontaniczne

	Ogółem (N=1868)	dolnośląskie (N=112)	kujawsko-pomorskie (N=78)	lubelskie (N=157)	lubuskie (N=49)	łódzkie (N=130)	małopolskie (N=141)	mazowieckie (N=282)	opolskie (N=53)	podkarpackie (N=117)	podlaskie (N=92)	pomorskie (N=85)	śląskie (N=139)	świętokrzyskie (N=56)	warmińsko-mazurskie (N=94)	wielkopolskie (N=186)	zachodniopomorskie (N=95)
Gorsze zaplecze i możliwości	55%	72%	41%	56%	55%	58%	52%	60%	47%	42%	52%	61%	55%	63%	67%	52%	42%
Przyczyny finansowe	46%	56%	28%	44%	43%	30%	49%	48%	47%	63%	48%	35%	50%	32%	32%	61%	39%
Brak potrzeby	11%	6%	9%	16%	10%	15%	16%	10%	23%	9%	7%	7%	12%	7%	15%	10%	12%
Problemy prawne	1%	2%	3%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	2%	7%	0%	1%	0%	2%	1%	3%
Kwestie podziału kompetencji	1%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
Inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Nie wiem, trudno powiedzieć	6%	4%	18%	4%	8%	9%	4%	1%	2%	3%	13%	5%	2%	11%	6%	4%	14%
Brak danych	3%	4%	14%	1%	4%	2%	0%	2%	4%	1%	1%	5%	4%	0%	2%	1%	4%

Badanie przedstawicieli samorządów gminnych 2006, N=1868